

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยด้านสวัสดิการสังคม และสวัสดิการด้านการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับสวัสดิการด้านการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน” นี้เป็นการสำรวจและสังเคราะห์งานวิจัย ระหว่างปี พ.ศ. 2531-2551 เพื่อสำรวจสถานะองค์ความรู้ (Status of Knowledge) ของงานวิจัยสวัสดิการด้านการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และนำไปสู่การศึกษาทิศทางและแนวโน้มการวิจัยสวัสดิการด้านการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน งานวิจัยที่ผ่านการคัดเลือกและตรวจสอบด้วยเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัย จำนวน 42 เล่ม ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ สามารถจำแนกแบ่งประเด็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วนเพื่อเป็นกรอบในการสังเคราะห์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี (Meta theory)

ส่วนที่ 2 การสังเคราะห์วิธีวิทยาการวิจัย (Meta method)

ส่วนที่ 3 การสังเคราะห์ผลการศึกษา (Meta data analysis)

ข้อค้นพบจากการศึกษา มีดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี (Meta theory)

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สามารถจำแนกข้อค้นพบเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี ที่ผู้ศึกษานำมาใช้เป็นกรอบการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน
2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดสวัสดิการสังคม
3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการด้านการศึกษา

ผลการศึกษาข้อค้นพบจากวิทยานิพนธ์ มีดังต่อไปนี้

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคมเพื่อเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 42 เล่ม พบว่า ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ได้แก่ แนวความคิดสมัยเริ่มแรก, แนวความคิดทางนิเวศวิทยา, แนวคิดทางสังคมนิยม, แนวคิดทางชีววิทยา, แนวคิดทางจิตวิทยา, แนวคิดทางสังคมวิทยา, ทฤษฎีวิวัฒนาการย่อย (Subcultures Theory), ทฤษฎีว่าด้วยการคบหาสมาคมกับกลุ่มที่ไม่เหมือนกัน (Theory of Differential Association), ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychological Theory), ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory),

แนวคิดทฤษฎีที่พบโดยส่วนใหญ่ข้างต้น ในด้านแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ผู้ศึกษาพบว่า ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เช่น ปัจจัยด้านตัวเด็กและเยาวชน ได้แก่ ภาวะของอารมณ์และจิตใจ กรรมพันธุ์ โรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ นั้นแสดงให้เห็นว่าผู้วิจัยพยายามที่จะทำความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ (เด็กและเยาวชน) เพื่อวิเคราะห์สาเหตุหรือที่มาของพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน โดยนำแนวคิดทฤษฎีในการอธิบายพฤติกรรมและการกระทำของเด็กและเยาวชน เพื่อหาวิธีในการช่วยเหลือแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

แนวความคิดสมัยเริ่มแรก สำหรับประเด็นแนวคิด พบว่าในงานวิทยานิพนธ์ส่วนมากให้ความสำคัญกับแนวคิดสมัยเริ่มแรกซึ่งเป็นแนวความคิดที่ให้ความสำคัญการทำความผิดกฎหมายของเยาวชน ซึ่งแรกเริ่มเดิมทีใช้อธิบายแนวคิดพฤติกรรมของเยาวชนในประเทศที่เจริญแล้วโดยเริ่มที่ประเทศอิตาลีและประเทศอังกฤษ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1750 โดยมีแกนของความคิดอยู่ที่ว่า คนกระทำความผิดกฎหมายก็เพราะความตั้งใจกระทำ ซึ่งการกระทำดังกล่าวบางครั้งกระทำลงไปเพื่อให้ได้มาซึ่งความสุข แม้ครั้งการกระทำจะต้องประสบกับความเจ็บปวดก็ตาม เพราะถือว่าผลที่ได้คุ้มค่าแล้ว แนวคิดดังกล่าวนี้เดิมใช้ในทางจิตวิทยาแห่งการหาความสุข (hedonistic psychology) ต่อมานักทฤษฎีทั้งหลาย ได้นำเสนอแนวคิดของ Beccaria ซึ่งเป็นนักปราชญ์ชาวอิตาลี โดยได้เน้นว่าคนที่กระทำความผิดอย่างเดียวกันไม่ว่าจะเป็นเพศหญิง เพศชาย วัยเด็ก หรือวัยผู้ใหญ่ หรือมีบุคลิกภาพอย่างไรก็ควรจะได้รับโทษอย่างเดียวกัน และโทษจะต้องรุนแรงพอ ๆ กับความผิด ทั้งนี้เพื่อป้องกันการกระทำผิดต่อไป ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมานั้นถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญของกฎหมายอาญาในปัจจุบัน

ผลจากการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวความคิดสมัยเริ่มแรก โดยเฉพาะในประเด็นของแนวคิดของ Beccaria ที่เห็นว่า “คนที่กระทำผิดอย่างเดียวกันไม่ว่าจะเป็นเพศหญิง เพศชาย วัยเด็ก หรือวัยผู้ใหญ่ หรือมีบุคลิกภาพอย่างไรก็ควรจะได้รับโทษอย่างเดียวกัน และโทษจะต้องรุนแรงพอ ๆ กับความผิด” ในทัศนะของผู้ศึกษามีความเห็นว่า โดยหลักทางกฎหมายแล้ว ย่อมใช้บังคับแก่บุคคลทุกคนโดยเสมอภาค ไม่ว่าจะเป็เพศหญิง เพศชาย วัยเด็ก หรือวัยผู้ใหญ่ แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับเด็กและเยาวชนนั้น เนื่องจากยังมีอายุน้อยและเติบโตยังไม่เต็มที่ ความรู้สึกชอบต่าง ๆ ก็มีอยู่อย่างจำกัดกฎหมายจึงมีมาตรการต่าง ๆ ที่จะให้ความคุ้มครองแก่เด็กและเยาวชน เป็นกรณีพิเศษใน 2 กรณี คือ กรณีเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำผิด และกรณีมีผู้กระทำผิดต่อเด็ก และเยาวชน ในกรณีเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำผิดนั้น การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ควรถือหลักที่มุ่งให้ความช่วยเหลือ ฟันฟูและปรับเปลี่ยนแก้ไขให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีต่อไป แม้การจับกุมตัวก็ควรเป็นไปโดยละมุนละม่อม เพราะการกระทำของเด็กและเยาวชนนั้นถือว่ามีสิ่งอื่นมาชักจูงหรือบีบบังคับ เด็กและเยาวชนจึงไม่ควรรับผิดชอบในการกระทำทั้งหมด เพราะเด็กและเยาวชนบางครั้งไม่มีทางเลือก สังคมและสิ่งแวดล้อมมีส่วนในการทำให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด จึงควรมีส่วนรับผิดชอบร่วมกัน

แนวความคิดทางนิเวศวิทยา เป็นแนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชน แนวคิดนี้ยึดหลักที่ว่า การกระทำผิดมีความผิดมีมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับพื้นที่ และสภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จากอัตราการกระทำผิดในแหล่งต่าง ๆ มิไม่เท่ากัน ผู้ที่เสนอแนวคิดนี้ได้แก่นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสสองคน คือ Queetelet และ Guerry ซึ่งต่อมาหลักการของทั้งสองได้รับการยอมรับระหว่างปี ค.ศ. 1830-1880 ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเน้นที่ว่า การกระทำผิดที่เกิดขึ้น ณ แหล่งต่าง ๆ นั้น เป็นเพราะความขัดแย้งกันในเรื่องค่านิยม ที่สำคัญคือค่านิยมในทางกฎหมายของบ้านเมืองอย่างหนึ่ง และค่านิยมของประชาชนอีกอย่างหนึ่ง นอกจากนี้แนวคิดดังกล่าวนี้ยังได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมทางชนชั้นก็ถือได้ว่ามีส่วนต่อการเอื้อให้เกิดการกระทำผิด ซึ่งจากการศึกษาสังเคราะห์งานวิจัยของผู้ศึกษาขึ้นนี้ พบว่าแนวคิดดังกล่าวนี้ถูกนำอ้างอิงและใช้อธิบายในงานวิทยานิพนธ์จำนวนหนึ่ง อาทิเช่น ในงานวิจัยของ ฐิตาภรณ์ อุเทนสุด (2543) และ กมลกาญจน์ ทิพพานูญ (2550) ที่ได้ศึกษาเน้นไปที่สภาพแวดล้อมของครอบครัวและชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ รวมทั้งแนวทางในการแก้ไขเมื่อเด็กกระทำความผิดภายใต้สภาพแวดล้อมดังกล่าว

แนวความคิดสังคมนิยม เป็นอีกแนวคิดถึงซึ่งใช้อธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นและใช้อ้างอิงในงานวิทยานิพนธ์ที่ผู้ศึกษาได้สังเคราะห์เป็นจำนวนมาก โดยแนวคิดสังคมนิยมดังกล่าวแรกเริ่มสืบเนื่องมาจากแนวคิดของ Marx และ Engles (วรวพร นรเศรษฐวิวัฒน์,

2547) ซึ่งได้ชี้ให้เห็นว่าระบบทุนนิยม เป็นต้นเหตุแห่งความชั่วร้าย ซึ่งต่อมาภายหลัง Sutherland และ Cressey ได้ขยายแนวคิดดังกล่าวมาหมายถึงการกระทำผิดของเยาวชนด้วย

อย่างไรก็ตามแนวคิดทางสังคมนิยม ที่กล่าวถึงปัญหาอาชญากรรม และการกระทำผิดของเยาวชนโดยตรง และเป็นที่ยกอ้างถึงอยู่บ่อยครั้งเป็นแนวคิดของ Williamonger ซึ่งมีสาระสำคัญอยู่ที่ ความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวทำให้เกิดการกระทำผิด ส่วนความเห็นแก่ผลประโยชน์ของผู้อื่นทำให้ละเว้นการกระทำผิดได้ ระบบทุนนิยมส่งเสริมให้คนเห็นแก่อัตราและมีความโน้มเอียงที่จะประกอบอาชญากรรม ส่วนระบบสังคมนิยมส่งเสริมให้คนเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น และละเว้นจะประกอบอาชญากรรม อย่างไรก็ตามนักวิชาการรุ่นหลังก็ได้โต้แย้งแนวคิดของ Bonger ดังกล่าวหลายประการ อาทิ ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ ลัทธิสังคมนิยม ไม่อาจจะทำให้ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์หมดไปได้อย่างแน่นอน และความเอาใจเอาเปรียบนั้นมีอยู่ในทุกสังคม ซึ่งพฤติกรรมอย่างนี้จะบรรเทาไปได้ก็โดยการมีกฎหมายที่เป็นธรรมและมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาดจริงจัง มีระบบเศรษฐกิจ สังคมที่ทำให้คนส่วนมากอยู่ดีกินดี ซึ่งจนปัจจุบันยังเป็นที่ยังสงสัยและตั้งคำถามกันอยู่ว่า ระบบสังคมนิยม จะแก้ปัญหการกระทำผิดของเยาวชนได้จริงหรือไม่

ผลจากการที่ผู้ศึกษาได้สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดสังคมนิยมในการอธิบายพฤติกรรมของเด็ก ที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิดสังคมนิยมมาในระดับหนึ่ง พบว่าการนำแนวคิดสังคมนิยมดังกล่าวมาอธิบายอ้างอิงในงานวิจัย/วิทยานิพนธ์ โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็ก ผู้ศึกษาเห็นว่า การนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการอธิบายอ้างอิงยังถือได้ว่ายังขาดความชัดเจน ในการชี้ให้เห็นถึงผลของพฤติกรรมของการกระทำผิดที่เกิดขึ้นกับแนวคิดทฤษฎีสังคมนิยม ซึ่งโดยเนื้อหาหลักของแนวคิดดังกล่าวแล้วดูเหมือนว่าจะเน้นการวิพากษ์ในเชิงโครงสร้างเป็นหลัก

อย่างไรก็ตามประเด็นการอธิบายได้หรือไม่ได้ของแนวคิดทฤษฎีกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงทางสังคมดังกล่าวถือได้ว่าเป็นข้อท้าทายของนักวิชาการ นักทฤษฎีทางสังคมทั้งหลาย ในแง่ที่ว่าเราจะนำทฤษฎีดังกล่าวมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทางสังคมได้อย่างไร ในทางกลับกันในกระบวนการทำงานวิจัยอันเกี่ยวเนื่องกับงานวิทยานิพนธ์ก็จำเป็นต้องตั้งคำถามในเชิงของการใช้แนวคิดสังคมนิยมดังกล่าวมาอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

แนวคิดทางชีววิทยา ถือเป็นแนวคิดอีกแนวคิดหนึ่งที่น่าสนใจมากในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวเนื่องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยแนวคิดทางชีววิทยา มองว่าพันธุกรรมและอิทธิพลของรูปร่างหน้าตามีสัมพันธ์กับการกระทำผิดกฎหมายของคน โดยมองว่าลักษณะต่าง ๆ ทางกายภาพนั้นสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับลักษณะทางอารมณ์ และ

ลักษณะทางจิต และเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายก็จะมีลักษณะที่แตกต่างจากเยาวชนที่ไม่กระทำผิดทั้งในแง่ลักษณะทางร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ นอกจากนี้ Adams (วรวพร นรเศรษฐวิวัฒน์, 2547) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับอายุว่า มีส่วนสัมพันธ์กับการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชนเหมือนกัน คนที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี จะกระทำผิดมากกว่าคนที่อายุ 30 ปีขึ้นไปแล้ว ทั้งนี้ทั้งนั้นย่อมจะมีปัจจัยอย่างอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ความสมบูรณ์ของร่างกาย การมีเวลาว่างมาก และการที่จะต้องพึ่งพาอาศัยคนอื่น ๆ ในทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

ผลจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ในส่วนแนวคิดชีวิตวิทยาดังกล่าว พบว่า การนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์โดยเฉพาะในวิทยานิพนธ์ที่นำมาใช้ในการสังเคราะห์ชุดนี้ดูเหมือนว่าจะไม่ได้รับการนำมาอภิปรายชี้ให้เห็นประเด็นที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงในประเด็นสำคัญ ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าหากเพิ่งวิเคราะห์แล้วจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางชีวิตวิทยากับการกระทำผิดนั้นยากที่จะแยกออกให้เห็นชัดเจน ว่าลักษณะทางชีวิตวิทยาเช่นใดกระทำผิดมาก ลักษณะทางชีวิตวิทยาเช่นใดกระทำผิดน้อย ดังนั้นแนวคิดดังกล่าวแม้ว่าจะใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์ที่ใช้สังเคราะห์หรืออยู่เป็นจำนวนมาก แต่การนำมาใช้อธิบายปรากฏการณ์แต่ก็ไม่สามารถอธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการกระทำผิดกับลักษณะทางชีวิตวิทยาได้

แนวความคิดทางจิตวิทยา และจิตวิเคราะห์ ถือเป็นแนวคิดที่จัดอยู่ในกลุ่มเดียวกันมีความสัมพันธ์ในการอธิบายซึ่งกันและกัน และที่สำคัญถือเป็นแนวคิดยอดนิยมแนวคิดหนึ่งในการใช้อธิบายถึงพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับสังคมหรือบุคคลหนึ่งในฐานะปัจเจกก็ได้ ถือเป็นได้ว่าเป็นแนวคิดที่กว้างแนวคิดที่สามารถใช้อธิบายได้ในเชิงโครงสร้างและเชิงปัจเจก นักคิดคนสำคัญตามแนวคิดนี้ได้แก่ Maslow ซึ่งเป็นผู้เสนอแนวคิดในเรื่องแรงจูงใจ ซึ่งมาสโลว์ ได้อธิบายว่าแรงจูงใจของมนุษย์มีลำดับขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นต่ำจนถึงขั้นสูง ซึ่งมีลำดับทั้งหมด 5 ชั้น ด้วยกัน ได้แก่ระดับพื้นฐานคือ ความต้องการทางสรีระวิทยา ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการเป็นเจ้าของ ความต้องการมีศักดิ์ศรีจากตนเองและผู้อื่น และความต้องการเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ แรงจูงใจทั้งห้าของมาสโลว์ดังกล่าวข้างต้นถือเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่ได้รับการยอมรับเป็นจำนวนมากและถูกนำมาใช้อธิบายวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง และที่สำคัญการอธิบายด้วยแนวคิดดังกล่าวนี้ได้รับการยอมรับเป็นอย่างมาก ด้านแนวคิดทางจิตวิเคราะห์ซึ่งมีรากฐานมาจากแนวคิดและผลงานของฟรอยด์ (Freud) ได้ถูกกล่าวถึงโดย Lillyquist ว่า การกระทำผิดกฎหมายของเยาวชนเป็นผลมาจากพลังจิตใต้สำนึก นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงไปถึงปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการกระทำผิด คือความสัมพันธ์ต่อกันระหว่างพ่อแม่กับลูกในเยาว์วัย ถ้าหากลูกได้รับการถ่ายทอดค่านิยมที่ดึงมาจากพ่อแม่อย่างสม่ำเสมอ พ่อแม่คอยดูแลควบคุมลูกอย่างพอเหมาะพอควรไม่เคร่งครัดในระเบียบวินัยจนเกินไปและไม่หย่อนยานจนเกินไป ก็เชื่อได้ว่าลูกจะไม่กระทำผิดเมื่อ

โตขึ้น ความสำคัญระหว่างพ่อแม่และลูก ความสัมพันธ์กันดังกล่าวตามหลักจิตวิเคราะห์เชื่อว่าลูก จะมีความรับผิดชอบ ในทางกลับกันหากความสัมพันธ์เป็นไปในแนวทางที่ตรงกันข้าม เช่น พ่อแม่ แยกทางกัน การเข้มงวดกวดขันทางวินัยจนเกินไป การขาดความรัก ความหย่อนยานในระยะเบียบ พ่อแม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ผลักราะให้เด็กผู้กระทำความผิด เป็นต้น

ผลจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ในส่วนแนวความคิดทางจิตวิทยา และจิตวิเคราะห์ พบว่า ทั้งสองแนวคิดดังกล่าวข้างต้นถูกนำมาใช้เป็นอย่างมากในงานวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับเด็ก ในแทบทุกด้านเพราะเป็นแนวคิดที่สามารถอธิบายพฤติกรรมของเด็กผู้กระทำความผิดได้ทั้งใน ด้านกายภาพ และด้านจิตวิทยา รวมถึงสภาพการณ์ทางสังคม ดังนั้นจากการศึกษาสังเคราะห์ งานวิจัยผู้ศึกษาจึงพบว่ามีแนวโน้มแนวคิดด้านจิตวิทยาและแนวคิดด้านจิตวิเคราะห์มาอธิบาย ปรัชญาการณที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก

แนวความคิดทางสังคมวิทยาถูกนำเสนอโดย Elderfonso โดยเฉพาะแนวคิดทาง สังคมวิทยาที่เกี่ยวกับการกระทำผิดของเยาวชนนั้นเกี่ยวข้องกับกรอยู่กันเป็นกลุ่ม ทศนคติทาง สังคม สถานภาพ และบทบาททางสังคมของบุคคล แนวความคิดทางสังคมวิทยาได้เริ่มพัฒนามา ตั้งแต่ ค.ศ. 1915 จนในปัจจุบันแนวคิดดังกล่าวนี้ได้รับการยอมรับเป็นอย่างมาก โดยในวงวิชาการ อาชญาวิทยาที่ได้กล่าวถึงสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมและการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชน ว่า คนกระทำความผิดเพราะเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรจากผู้ที่เป็นที่สนิทสนมคุ้นเคยกันเป็นเวลานาน ๆ จนผู้ที่เรียนรู้มองเห็นสิ่งผิดกฎหมายเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เขาได้เรียนรู้เรื่องเทคนิค แรงจูงใจ วิธีหา เหตุผลเข้าข้างตัวเอง และทัศนคติต่าง ๆ ในการกระทำผิดกฎหมาย กล่าวโดยสรุปคนกระทำความผิดก็ เพราะเรียนรู้แนวทางประเพณีที่ผิดกฎหมายจากผู้อื่นนั่นเอง

นอกจากนี้ Merton ได้เสนอทฤษฎีสภาพไร้กฎหมายในสังคม (Anomie Theory) และ ได้รับความนิยมน้อยมากเพราะสามารถอธิบายสาเหตุของการกระทำผิดกฎหมายได้อย่างชัดเจน โดยได้กล่าวว่า อาชญากรรมหรือการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชนเกิดจากสภาพไร้กฎหมายใน สังคม สภาพเช่นนั้น คือสภาพของความสับสนในทางวัฒนธรรม จะปรากฏขึ้นเมื่อค่านิยมที่ดีงาม ในสังคมไม่เป็นที่ยอมรับของคนบางกลุ่มที่มุ่งประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง ทำให้เกิดความต้องการที่ จะปฏิบัติกิจให้บรรลุเป้าหมายอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงวิธีการปฏิบัติอันถูกต้องตามกฎหมาย หรือกล่าวง่าย ๆ ก็คือ สภาพไร้กฎหมายจะเกิดขึ้นเมื่อคนยึดวิธีการที่ผิดกฎหมาย เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายอันพึงประสงค์ เป้าหมายกลายเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม จะใช้วิธีการอย่างไรไม่สำคัญ ขอให้ทำสำเร็จบรรลุเป้าหมายเป็นอันใช้ได้

ผลจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ในส่วนแนวความคิดทางสังคมวิทยาและทฤษฎี สภาพไร้กฎหมายในสังคม (Anomie Theory) พบว่า พฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กและเยาวชน

ดังกล่าวนี้ หากนำมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนวัยรุ่นในยุคนี้อาจจะเห็นได้ว่า สภาพสังคมไทยในปัจจุบันนี้ สภาพของการสืบสวนในทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นมาก นับตั้งแต่การละเลยค่านิยมและวัฒนธรรมอันดีงามของไทย โดยเด็กและเยาวชนวัยรุ่นอาจเห็นว่า เป็นเรื่องที่ล้าหลังไม่ทันสมัย แต่กลับไปยอมรับเอาวัฒนธรรมของต่างชาติมาปฏิบัติ อาทิเช่น เราจะเห็นได้จากค่านิยมที่เกิดขึ้นในหมู่นักเรียนหญิงในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ที่มีชื่อนักเรียนหญิงในโรงเรียน ทั้งระดับมัธยม หรือ อาชีวศึกษา ตบกันจะโดยสาเหตุในการแย่งผู้ชายตามที่เป็นข่าว หรือ ความไม่พอใจกัน หรือจะด้วยสาเหตุใดก็ตาม จะเห็นได้ว่า เกิดการเลียนแบบเป็นแฟชั่น โดยที่นักเรียนหญิงเหล่านี้เห็นว่าสิ่งที่เขาทำกันเป็นเรื่องธรรมดาไปแล้วในสังคม โดยไม่ได้เกรงกลัวต่อกฎหมายของประเทศ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า นักเรียนหญิงเหล่านั้นจะมุ่งให้สำเร็จประโยชน์ของตนเป็นหลักโดยมิได้สนใจกับความถูกต้องของสังคม จึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่า การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันนี้สามารถมองได้ว่า การกระทำผิดของเยาวชนเกิดขึ้นเพราะวิถีทางที่จะให้บรรลุความสำเร็จอย่างถูกต้องตามกฎหมายที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงหันไปใช้วิถีทางที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

โดยสรุปแล้ว แนวคิดทางสังคมวิทยาอาจกล่าวได้ว่าเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่มีองปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกว้างขวาง ขณะเดียวกันในด้านแนวคิดเองก็มีความหลากหลาย จนไม่อาจมีความคิดใดใด ๆ สามารถอธิบายสาเหตุของการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชนได้ครอบคลุมทุกประเภทความผิด อย่างไรก็ตามหากพิจารณาโดยสาระสำคัญแล้วกล่าวได้ว่าแนวคิดสังคมวิทยาให้ความสำคัญกับปัจจัยสำคัญ 3 ประการ กล่าวคือ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านจิตใจ สำหรับการนำแนวคิดสังคมวิทยาดังกล่าวมาใช้ในการอธิบาย วิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในงานวิจัยเกี่ยวกับเด็กกระทำผิด กล่าวได้ว่าการนำมาใช้มากในระดับหนึ่ง เพราะเป็นแนวคิดอีกแนวคิดหนึ่งที่มีขอบเขตในการอธิบาย วิเคราะห์ปรากฏการณ์ของปัญหาได้อย่างครอบคลุมและรอบด้าน สำหรับกระบวนการในการทำงานวิจัยการนำทฤษฎีมาใช้ในการอธิบาย วิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นถือได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญไม่แพ้เรื่องของวิธีวิทยาที่ใช้ในการวิจัย เพราะหากว่าทฤษฎีที่นำมาใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นไม่มีความเหมาะสมสอดคล้องแล้ว กระบวนการในการอธิบายย่อมอาจบิดเบี้ยวได้ ดังนั้นการนำทฤษฎีมาใช้ในการอธิบาย วิเคราะห์ หากข้อสรุปปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจึงถือได้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับการทำความเข้าใจ รวมถึงการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ซึ่งจากการสังเคราะห์งานวิทยานิพนธ์ขึ้นนี้สามารถสรุปทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบการศึกษา ซึ่งมีส่วนสำคัญในการอธิบายวิเคราะห์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้ดังต่อไปนี้

สำหรับทฤษฎีวัฒนธรรมย่อยเป็นทฤษฎีที่อธิบายการปฏิบัติของเด็ก เจ้าของทฤษฎีคือ อัลเบิร์ต เค. โคลเฮน Richard Cloward และ Lloyd Ohlin (1960) นำเสนอทฤษฎีนี้โดยพัฒนา

มาจาก ทฤษฎีของ Robert K. Merton สำคัญของทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับหลักการปฏิบัติ โดยให้ความเห็นว่า การปฏิบัติของเด็กอาจจะขัดแย้งกับแนวทางของผู้ใหญ่ในสังคมนั้น กล่าวคือ เด็กเหล่านั้นจะเรียนรู้เฉพาะวัฒนธรรมย่อยของพวกเขา เช่น สำนวนการสนทนา การแต่งกาย การไว้ทรงผม หรือการแสดงดนตรี เป็นต้น ซึ่งวัฒนธรรมย่อยของพวกเขาอาจจะขัดแย้งกับทัศนคติของผู้ใหญ่ ซึ่งทฤษฎีนี้ได้อธิบายให้เห็นถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กที่อยู่กันเป็นพวกเป็นหมู่ และพฤติกรรมของเด็กพวกนั้นเป็นไปในลักษณะที่ฝ่าฝืนระเบียบแบบแผนของสังคมส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้อธิบายได้เฉพาะกลุ่มเด็กชายเท่านั้น เด็กหญิงที่มารวมกลุ่มและมีพฤติกรรมในลักษณะเกเรนั้น ไม่เป็นไปในลักษณะเช่นนี้

ผลจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ในส่วนทฤษฎีวัฒนธรรมย่อย แสดงให้เห็นว่าในสังคมปัจจุบันแม้จะเป็นเด็กหญิงที่มารวมกลุ่มและมีพฤติกรรมในลักษณะเกเรนั้น ก็มีเกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน อาจจะเป็นเพราะระบบความสัมพันธ์ของธรรมชาติ เทคโนโลยี กับมนุษย์มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่องว่างทางความคิดระหว่างเด็กและเยาวชนกับผู้ใหญ่ในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าในสังคมปัจจุบันนี้ผู้ใหญ่ในสังคมจะมองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจากเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมไม่มี การแสดงออกทางวัฒนธรรมอย่างเช่นคำพูด การร้องเพลง การทำกิจกรรมต่าง ๆ ของวัยรุ่น ซึ่งเด็กและเยาวชนเห็นว่าเป็นวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มของตนเองเป็นเรื่องที่สามารถทำได้ แต่ผู้ใหญ่เห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมไม่สมควรอย่างยิ่งที่เด็กและเยาวชนจะปฏิบัติ ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนมองว่าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจในความเป็นวัยรุ่น

นอกจากนี้ทฤษฎีวัฒนธรรมย่อย ยังให้ความสำคัญกับการอภิปรายปัญหาในระดับปัจเจกของแต่ละบุคคลโดยให้ความเห็นว่า การกระทำของวัยรุ่นเป็นการตอบสนองต่อปัญหาของแต่ละคน ซึ่งเราทุกคนเกิดมามีปัญหาด้วยกันทั้งนั้น ถ้าครอบครัวเข้มงวดกดดันกับเด็กมากเกินไป เด็กหาทางออกโดยการไปคบเพื่อนนอกบ้าน แล้วช่วยกันสร้างแบบแผนพฤติกรรมขึ้นมาใหม่เพื่อแก้ปัญหาของตัวเอง และแบบแผนของพฤติกรรมเช่นจะถ่ายทอดสืบต่อ ๆ กันไปจากเด็กรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งที่เข้ามาพร้อมกับกลุ่มซึ่งในทางจิตวิทยาเด็กวัยรุ่นที่มีปัญหามักชอบก้าวร้าวทำลายสิ่งของหรือพอใจที่จะเห็นผู้อื่นเดือดร้อนและพอใจที่จะฝ่าฝืนระเบียบของสังคม ดังนั้นในวัฒนธรรมย่อย (Subculture) ของเด็กพฤติกรรมของเขาจึงมีแนวโน้มที่จะต่อต้านแบบแผนของสังคม

โดยสรุปแล้ว ทฤษฎีวัฒนธรรมย่อยได้อภิปรายวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านรูปแบบวัฒนธรรมของสังคมซึ่งบางกรณี บางวัฒนธรรมมีความเข้มงวดจนเกินไปทำให้เด็กมีพฤติกรรมต่อต้านและก้าวร้าว ฉะนั้นการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีวัฒนธรรมย่อย

แล้วนำมาอภิปรายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นย่อมทำให้งานวิจัยมีหนักแน่นในเชิงทฤษฎีมากขึ้น โดยเฉพาะในงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็กที่มีพฤติกรรมรุนแรง

ทฤษฎีว่าด้วยการคบหาสมาคมกับกลุ่มที่ไม่เหมือนกัน (Theory of Differential Association) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการคบหาสมาคมที่แตกต่าง สำระสำคัญของทฤษฎีมองว่าการกระทำผิดเกิดจากการเรียนรู้ การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การกระทำผิดยังสามารถเกิดขึ้นได้จากการเลียนแบบจากสื่อต่าง ๆ ได้อีกด้วย สิ่งที่สื่อถ่ายทอดอาจจะมีผลกระทบต่อ การกระทำของผู้ชมหรือผู้ที่เสพสื่อเหล่านั้น ซึ่งจากสำระสำคัญดังกล่าวนี้ กล่าวได้ว่าแนวคิดว่าด้วยการคบหาสมาคมได้อธิบายถึงพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยมองจากภาพรวมของพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ขึ้นด้วยองค์ ซึ่งมองว่าพฤติกรรมการกระทำความผิดว่ามาจากการเรียนรู้ทางสังคม การเรียนรู้ทักษะ (skills) และแรงจูงใจ (Motives) ซึ่งเป็นผลมาจากการคบหาสมาคมกับคนที่มีพฤติกรรมรุนแรงหรือที่เป็นอาชญากร จึงได้เรียนรู้ค่านิยม (Value) ทศนคติ (Attitudes) ค่านิยม (Definition) และรูปแบบของการประกอบอาชญากรรม สำหรับเจ้าของทฤษฎีนี้ก็คือ เอ็ดวิน เฮช. ซัทเธอร์แลนด์ (Edwin H. Sutherland) ผู้ซึ่งได้นำเสนอทฤษฎีนี้และมีความเชื่อว่า พฤติกรรมที่ดีหรือไม่ดีนั้นเป็นสิ่งที่ได้รับมาจากการเรียนรู้ตั้งแต่เล็ก จนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต

ผลจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ในส่วนทฤษฎีว่าด้วยการคบหาสมาคมกับกลุ่มที่ไม่เหมือนกัน (Theory of Differential Association) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการคบหาสมาคมที่แตกต่าง ที่สำระสำคัญกล่าวถึง การกระทำผิดเกิดจากการเรียนรู้ การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การกระทำผิดยังสามารถเกิดขึ้นได้จากการเลียนแบบจากสื่อต่าง ๆ หรือแม้แต่การกล่าวหาว่า พฤติกรรม การกระทำความผิดว่ามาจากการเรียนรู้ทางสังคม การเรียนรู้ทักษะ (skills) และแรงจูงใจ (Motives) เป็นผลมาจากการคบหาสมาคมกับคนที่มีพฤติกรรมรุนแรงหรือที่เป็นอาชญากร ซึ่งการวิเคราะห์ถึง พฤติกรรมของเด็กที่กระทำ ความรุนแรงจากพฤติกรรมดังกล่าวนี้ สามารถกล่าวได้ว่า ทฤษฎีการคบหาสมาคมสามารถนำมาอธิบายพฤติกรรมการกระทำ ความรุนแรงของเด็กได้เป็นอย่างดีอีกทฤษฎีหนึ่ง เพราะว่าจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดขึ้นในเด็ก โดยมากเกิดจากการคบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความรุนแรง หรือจะกล่าวในภาพรวมได้ว่าพฤติกรรมของเด็กย่อมเป็นไปตามกลุ่มเพื่อนที่เด็กเข้าไปคลุกคลี หรือคบค้าสมาคมด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการตีความพฤติกรรมความรุนแรงตามทฤษฎีดังกล่าวนี้ย่อมทำให้เห็นภาพรวมและสามารถอธิบายพฤติกรรมความรุนแรงในเด็กได้ในระดับหนึ่ง

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ผู้นำเสนอทฤษฎีนี้ คือ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ผู้ซึ่งมีความเชื่อว่าบุคคลผู้กระทำผิด คือ ผู้ปฏิบัติตนไปตามสันดานดิบ (id) ขาดการควบคุม ขาดสติ ขาดวัฒนธรรมและคุณธรรม โดยฟรอยด์ว่า จิตที่ทำหน้าที่ในการปฏิบัติงานของคนเราแบ่งเป็น 3

ระบบ คือ สันดานดิบ (id) อัดตา (Ego) สติหรืออภิปัดตา (Superego) ซึ่งทั้ง 3 ส่วนทำหน้าที่เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ทำให้มนุษย์ในสังคมเรามีพฤติกรรมที่แตกต่างกันซึ่งเกิดมาจากแรงกระตุ้นของจิตหรือตัวตนของมนุษย์ 3 ประเภทนั่นเอง ซึ่งโดยปกติการทำงานของ อิด อัดตา และสติหรืออภิปัดตา จะมีความสมดุลระหว่างกัน แต่หากเมื่อใดก็ตามที่อัดตาไม่สามารถประนีประนอมกันได้ระหว่างความต้องการของอิดกับข้อห้ามของอัดตา ความขัดแย้งจะเกิดขึ้นภายในสภาวะจิตของบุคคลนั้น หากอิดกับแข็งแรงกว่าจะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามใจชอบของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงกฎหมาย หรือระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม ในทางตรงกันข้ามหากอภิปัดตาที่มีความแข็งแรงกว่าอิด ความต้องการของอิดก็จะถูกผลักเข้าไปในจิตใต้สำนึก หากว่าความต้องการของอิดถูกรวบรวบสะสมไว้มากเข้าก็จะระเบิดประทุและแสดงออกซึ่งพฤติกรรมนั้นออก

ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ในส่วนทฤษฎีจิตวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่าการใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์กับการศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมของเด็กนั้น พรอยด์มองว่า ความก้าวร้าวนั้นเป็นตัวที่เกิดจากสัญชาตญาณ หรือแรงขับที่ได้จากสัญชาตญาณซึ่งความก้าวร้าวนี้เป็นสัญลักษณ์ของความป่าเถื่อน พรอยด์อธิบายพฤติกรรมดังกล่าวเป็นเช่นเดียวกับเรื่อง sex หรือเรื่องของสัญชาตญาณการเอาตัวรอด ซึ่งจากการศึกษาพฤติกรรมความก้าวร้าวจะนำไปสู่การกระทำผิดของเด็กส่วนใหญ่พบว่าพฤติกรรมความก้าวร้าวของเด็กส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมของครอบครัว ซึ่งส่งผลให้พฤติกรรมก้าวร้าวนั้นเป็นตัวการนำไปสู่การมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม รวมไปถึงพฤติกรรมที่ขัดต่อระเบียบข้อบังคับของสังคมด้วย ดังนั้นโดยสรุปแล้วจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้นำทฤษฎีจิตวิเคราะห์เป็นทฤษฎีหลักในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นพบว่าพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับทฤษฎีวิเคราะห์ของพรอยด์ กล่าวคือพฤติกรรมความก้าวร้าวและนำไปสู่การกระทำผิดเกิดขึ้นจากการตัวเด็กที่ถูกกระทำและสภาพแวดล้อมของเด็กซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กทำให้มีพฤติกรรมก้าวร้าวและในที่สุดนำไปสู่การก่อความรุนแรง หรืออาชญากรรมต่อสังคมต่อไป

ทฤษฎีการเรียนรู้ นักจิตวิทยาและนักการศึกษา ได้แก่ คอรว์ และ คอรว์ (Crow & Crow, 1969); แฮร์ริส และ ชวานซ์ (Harris & Schaahn, 1961) อธิบายว่า พฤติกรรมของมนุษย์เปลี่ยนแปลงได้อย่างไร อาจให้นิยามของการเรียนรู้ได้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเนื่องมาจากประสบการณ์ (เป็นสาเหตุที่ว่าทำไมคำอธิบายเกี่ยวกับการเรียนรู้และทฤษฎีพฤติกรรมจึงคล้ายคลึงกัน) ทฤษฎีการเรียนรู้ 2 กลุ่ม ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา คือ พฤติกรรมนิยม หรือ Behaviorism หรือ (Stimulus-Response Associationism) มองเห็นว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นเนื่องจากการเชื่อมโยงสิ่งเร้า (Stimulus คือ สิ่งที่ทำให้เกิดพฤติกรรม) และการตอบสนอง (Response) คือ

ตัวพฤติกรรมนั่นเอง) ปัจจุบันมักเรียกนักทฤษฎีกลุ่มนี้ว่า “พฤติกรรมนิยม” ซึ่งเน้นสิ่งที่สังเกตได้เท่านั้นในการเรียนรู้

สำหรับอีกกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่มพุทธินิยม Cognitive-Field Theory เน้นความสำคัญของกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลในช่วงของการเรียนรู้ จึงสนใจ Stimulus-Response เป็นอันดับรอง ดังนั้น จุดเน้นของ Cognitive จึงมีไข้อยู่ที่สิ่งที่สังเกตได้ แต่อยู่ที่กระบวนการคิด ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างสิ่งเร้า การตอบสนอง โดยมองว่าพฤติกรรมที่คนแสดงออกมานั้นเกิดมาจากกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเกิดจากสิ่งเร้า ผ่านเข้ามากระทบกับประสาทสัมผัส ประสาทสัมผัสก็จะแปรความหมายโดยอาศัยประสบการณ์เดิม การขัดเกลาทางสังคมอื่น ๆ ทำให้เกิดการรับรู้ เมื่อผ่านการรับรู้แล้วคนเราจะสร้างปฏิกิริยาตอบสนอง ต่อสิ่งเร้าที่รับรู้ เป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เรียกว่าเรียนรู้ขึ้นมา

ผลจากการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่าแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว มีความเชื่อว่านิสัยดั้งเดิมของมนุษย์ไม่ได้เกิดมารุนแรง โดยเฉพาะเด็กที่เกิดมาจะไม่มีนิสัยที่ส่อไปในทางความรุนแรง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคนเราไม่ได้มีพฤติกรรมที่จะก่อความรุนแรงมาแต่กำเนิด แต่พฤติกรรมของเด็กที่ก่อพฤติกรรมรุนแรงเกิดมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิต ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้รวมถึงการสังเกตพฤติกรรมของคนอื่นที่แสดงความก้าวร้าว เพื่อมุ่งหวังผลจากความก้าวร้าวนี้ นอกจากนี้การได้เสพสิ่งเร้าเช่นภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ที่มีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่รุนแรงย่อมทำให้เด็กที่เห็นคนที่มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวและแสดงความรุนแรง ย่อมทำให้เด็กมีการเรียนรู้และเลียนแบบความรุนแรงจากสิ่งเร้าเหล่านั้นได้ เมื่อเติบโตขึ้นได้เห็นรูปแบบของความรุนแรง ซึ่งปฏิบัติต่อเนื่องในการมีความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ลูกเห็นพ่อตบตีแม่และแม่ยอมให้พ่อกระทำเช่นนั้น เมื่อโตขึ้นเด็กคนนี้ก็ย่อมมีแนวโน้มที่จะตบตีลูกและภรรยา ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้โดยการเลียนแบบพฤติกรรม ในกรณีการเรียนรู้พฤติกรรมจากสิ่งเร้าหรือประสบการณ์ของชีวิตนั้น โดยสรุปแล้ว ในแง่ของการวิเคราะห์เปรียบอธิบายในทางทฤษฎีการเรียนรู้กับพฤติกรรมของเด็กอาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมของเด็กจะเป็นเช่นไร ในแนวทางไหน ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าที่ผู้ใหญ่ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ สร้างขึ้น ในแง่ของการอธิบายปรากฏการณ์ถือได้ว่าทฤษฎีการเรียนรู้สามารถอธิบายพฤติกรรมของเด็กที่มีพฤติกรรมความรุนแรงได้เป็นอย่างดี

สรุปผลการสังเคราะห์องค์ความรู้แนวคิดทฤษฎีทั้ง 10 แนวคิดทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นถึงสถานะองค์ความรู้เกี่ยวกับการนำแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว มาอธิบายสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากแนวคิดทฤษฎีทั้งหมด ได้แก่ แนวความคิดสมัยเริ่มแรก, แนวความคิดทางนิเวศวิทยา, แนวคิดทางสังคมนิยม, แนวคิดทางชีววิทยา, แนวคิดทางจิตวิทยา, แนวคิดทางสังคมวิทยา, ทฤษฎีวิวัฒนาการย่อย

(Subcultures Theory), ทฤษฎีว่าด้วยการคบหาสมาคมกับกลุ่มที่ไม่เหมือนกัน (Theory of Differential Association), ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychological Theory), ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory), ซึ่งจากแนวคิดทฤษฎีทั้งหมดที่กล่าวมานั้น สามารถแบ่งแนวคิดทฤษฎีได้เป็น 2 กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มที่ 1 เป็นแนวคิดทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับตัวเด็กและการเปลี่ยนแปลงในตัวเด็ก กลุ่มที่ 2 เป็นแนวคิดทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับสังคมสิ่งแวดล้อมและปัจจัยอื่น ๆ รอบตัวเด็ก

สำหรับแนวคิดทฤษฎีในกลุ่มที่ 1 นั้นแสดงให้เห็นถึงสถานะองค์ความรู้ของแนวคิดทฤษฎีที่ให้ความสำคัญในการนำแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวมาอธิบายสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งแนวคิดทฤษฎีในกลุ่มนี้ เชื่อว่า สาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้น เกิดขึ้นจากตัวของเด็กเอง อันเนื่องมาจากพันธุกรรมหรือสิ่งที่เด็กและเยาวชนได้รับการถ่ายทอดจากพ่อแม่ ทำให้เด็กที่เกิดมาเป็นโรคต่าง ๆ มีจิตใจบกพร่อง ซึ่งเป็นผลร้ายต่อตัวเด็กและเยาวชน เพราะจะทำให้เด็กไม่สามารถใช้สติปัญญาไตร่ตรอง ยับยั้ง หรือหักห้ามใจต่อต้านกับสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ได้ซึ่งเป็นผลที่กระตุ้นให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสที่จะกระทำความผิดได้ง่าย นอกจากนี้ ยังเกิดจากความผิดปกติของโครโมโซม อันจะมีผลทำให้มีพฤติกรรมที่ดุร้าย กระด้าง ก้าวร้าว มีความรู้สึกที่เป็นลบต่อบุคคลอื่นในสังคม มีความคิดที่เป็นปรีชาต่อสังคม และแนวคิดทฤษฎีกลุ่มนี้ยังให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยเชื่อว่าการแก้ไขปัญหาลูก การเปลี่ยนแปลงอุปนิสัย พฤติกรรมในตัวเด็ก ต้องพัฒนาให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ด้วย

ส่วนแนวคิดทฤษฎีในกลุ่มที่ 2 เป็นแนวคิดทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับสังคมสิ่งแวดล้อมและปัจจัยอื่น ๆ รอบตัวเด็ก ซึ่งแนวคิดทฤษฎีกลุ่มนี้ เชื่อว่า สภาพชุมชนและสิ่งแวดล้อม โรงเรียนหรือสถานศึกษา กลุ่มเพื่อน มีผลต่อการเป็นสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อมในชุมชนแออัดที่อยู่ในเมือง จะมีผลก่อให้เกิดเด็กและเยาวชนกระทำความผิดได้มากกว่าชุมชนในชนบท เนื่องมาจากการที่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในชุมชนเมืองนั้น จะตกอยู่ในสภาพแวดล้อมของเหล่ามิจฉาชีพ เช่น นักฉกชิงวิ่งราว หรือพวกลักขโมย ทำให้เด็กและเยาวชนเห็นตัวอย่าง ซึ่งนับว่ามีอิทธิพลทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนแต่ละคนนั้น เสี่ยงต่อการกระทำผิดได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มเพื่อน ซึ่งถือว่ามีผลสำคัญต่อเด็กและเยาวชนเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัยรุ่น เพราะนอกจากครอบครัวแล้ว วัยรุ่นจะคลุกคลีและใกล้ชิดกับกลุ่มเพื่อนมากที่สุด ฉะนั้น การรวมกลุ่มกันเป็นแก๊งค์ เป็นพวก ย่อมทำให้วัยรุ่นในกลุ่มเดียวกัน มีค่านิยมที่เหมือนกัน มีทัศนคติที่คล้ายกัน ทำอะไรจะเหมือนกันหมดและมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะเห็นว่าถ้าวัยรุ่นรวมกลุ่มอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ไม่ดีก็จะทำให้เด็กคนนั้นมีพฤติกรรมที่ไม่ดีตามไปด้วย ทั้งนี้เพราะกลุ่มเพื่อนหรือแก๊งค์ต่าง ๆ จะถ่ายทอดเทคนิคในการกระทำผิดหรือคอย

ช่วยเหลือส่งเสริมให้กระทำผิดหนักขึ้นกว่าเดิม และนอกจากนี้ สื่อมวลชนก็เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนกระตุ้นให้เกิดการก่ออาชญากรรมและต่อกรกระทำผิดของเด็กและเยาวชน อิทธิพลที่สำคัญของสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรม คือ เป็นแหล่งสะท้อนให้เกิดความรู้สึกคล้ายตามทางด้านลบของเด็กและเยาวชนที่เห็นตัวอย่างเห็นในรูปภาพในหนังสือ ในภาพยนตร์ และสื่อต่าง ๆ

สรุปโดยรวมแล้วการนำแนวคิดทฤษฎีทั้ง 10 แนวคิดทฤษฎีข้างต้นมาใช้ในการอธิบายสาเหตุการกระทำผิดของเด็กมีประเด็นความเหมือนและคล้ายคลึงกัน คือ สถานะองค์ความรู้ทั้ง 10 ชุดดังกล่าวข้างต้น มุ่งประเด็นไปที่ภาพรวมของสังคมให้ความสำคัญกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของสังคมโดยมองว่าการเกิดขึ้นของการกระทำผิดไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัยใด ปัจจัยหนึ่งเป็นสำคัญ แต่มองว่าการกระทำผิดเกิดจากระบบของสังคมที่ส่งเสริมสนับสนุนการกระทำผิดของเด็ก เช่น ในสังคมที่มีระบบทุนนิยมสุดขบถก็มักจะสร้างความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ การเอาวัดเอาเปรียบเพื่อให้มาซึ่งปัจจัยในการบริโภคให้ได้มากที่สุดโดยไม่คำนึงถึงวิธีการ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อมนุษย์ในสังคมนั้น โดยเฉพาะเด็กซึ่งเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะแนวคิดนิเวศจิตวิทยาที่มองการกระทำผิดจะมากขึ้นอยู่กับพื้นที่และสภาพแวดล้อมทางสังคมและเงื่อนไขการกระทำผิดของเด็กก็เกิดจากพื้นที่และสภาพแวดล้อมนั่นเอง

ขณะที่แนวคิดทางจิตวิทยาได้อาศัยรากฐานของแนวคิดสังคมนิยมและนิเวศจิตในอธิบายความต้องการของมนุษย์โดยมองว่าหากมนุษย์ไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสังคมที่อยู่รวมกันความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ที่ต้องการปัจจัยในการดำรงอยู่ หรือต้องการมีชื่อเสียงอาจเกิดขึ้นไม่ได้ต่อเมื่อมนุษย์ได้อยู่รวมกันเป็นสังคมหมู่ใหญ่ ขณะเดียวกันปัจจัยในการดำรงชีพมีจำนวนจำกัด การจะได้มาซึ่งปัจจัยในการดำรงชีพที่มีอยู่อย่างจำกัดมีความจำเป็นที่มนุษย์จะต้องพัฒนาตนเอง สร้างเอกลักษณ์ของตนเองให้คนอื่นรู้จักและยอมรับเพื่อก่อให้เกิดอิทธิพลในการใช้สอยทรัพย์สินที่มากกว่าคนอื่น ซึ่งประเด็นการมุ่งสร้างเอกลักษณ์ สร้างจุดต่างแก่ตัวเองของมนุษย์ในสังคมนี้อาจโดยที่ที่สุดแล้วนำไปสู่การแสวงหาที่มากเกินไปและก่อให้เกิดการกระทำผิดเมื่อความต้องการของมนุษย์นั้น ๆ มีความเห็นแก่ตัวมากเกินไป ซึ่งอาจเป็นผลมาจากระบบชีวภาพ ขณะเดียวกันสภาพแวดล้อมทางสังคม ระบบนิเวศทางจิต และกระบวนการการดูแลทางสังคมมีสภาพบิดเบี้ยวกระตุ้นให้เกิดความเห็นแก่ตัวที่มากเกินไป การกระทำผิดของมนุษย์โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนย่อมเกิดขึ้นได้ง่าย

ดังนั้นการนำแนวคิดทฤษฎีหรือชุดขององค์ความรู้ทั้ง 10 ชุด ดังกล่าวข้างต้นมาใช้ในการอธิบายถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นของวิทยานิพนธ์จำนวนมากที่ได้ผู้ศึกษาได้ศึกษาสังเคราะห์ใน

ครั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่าชุดของความรู้เหล่านี้มีความเหมือนกัน คือ ต่างมุ่งอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมซึ่งให้ความสำคัญกับสภาพของสังคม ลักษณะแวดล้อมทางสังคม และที่สำคัญชุดของความรู้ทั้ง 10 ดังกล่าวข้างต้นต้องใช้ในการอธิบาย วิเคราะห์ร่วมกันจึงจะสามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน มีความยืดหยุ่น และเป็นเหตุเป็นผลเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

นอกจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ในส่วนแนวคิดทฤษฎีสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ในฐานะที่นักศึกษาเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา มีความเห็นว่า สามารถนำมาอธิบายเชื่อมโยงกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดกรณีพระองคุลิมาลเถระ ในฐานะที่พระองคุลิมาลเถระสามารถพัฒนาตัวเองจากการเป็นผู้กระทำความผิดอย่างร้ายแรงมาเป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตทางธรรมะอย่างสูงสุด ซึ่งการที่พระองคุลิมาลเถระพัฒนาตนเองได้นี้ เป็นเพราะพระองคุลิมาลเถระได้ผันตัวเองเข้าสู่ระบบการศึกษาในทางพระพุทธศาสนา โดยมีพระพุทธเจ้าเป็นครูที่ชักชวนให้พระองคุลิมาลเปลี่ยนความคิดจากการกระทำความผิด มาสู่การเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนา

อย่างไรก็ตาม จากการกระทำผิดขององคุลิมาลนั้น สามารถอธิบายถึงการพัฒนาชีวิตของเด็กและเยาวชนในสังคมไทยที่กระทำผิด โดยการศึกษาวิถีชีวิตขององคุลิมาล ที่ถึงแม้จะฆ่าคนตายจำนวนมาก แต่ด้วยเหตุที่ไม่ได้ทำอกุศลกรรมที่มีโทษหนักถึงกับห้ามมรรค ผล นิพพานดังกล่าวแล้ว จึงได้รับโอกาสในการศึกษาและปฏิบัติธรรมจนได้บรรลุธรรมสำเร็จเป็นพระอรหันต์ ซึ่ง องคุลิมาลได้โอกาส 3 ประเภท ดังนี้

1. การได้รับโอกาส หมายถึง การได้เปิดโลกทัศน์ยอมรับฟังทัศนะความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อนำมาเป็นแนวทางและแบบอย่างในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนิสัยและพฤติกรรมของตนเองซึ่งองคุลิมาลได้กระทำมาโดยตลอดตั้งแต่อดีตชาติ เมื่อคราวเกิดเป็นยักษ์กินมนุษย์ พระโพธิสัตว์ทรงเตือนและชี้แนะให้คุณและโทษของการฆ่ามนุษย์ ให้เลิกเสีย ท่านก็เชื่อหลังจากคลายความสงสัยและเลิกพฤติกรรมนั้น ก็หันกับมาสมาทานรักษาศีล 5 นับว่าท่านเป็นผู้มีปัญญาเฉลียวฉลาดในการรู้จักที่จะรับโอกาสที่ผู้อื่นได้หยิบยื่นให้ แม้ในชาติต่อมา ๆ ที่เกิดเป็นมนุษย์กินคน เมื่อได้รับโอกาสที่พระโพธิสัตว์ไปโปรดให้เข้าใจถึงคุณของการไม่ฆ่าสัตว์และโทษของการฆ่าสัตว์ท่านก็ได้ยอมรับทัศนะนั้นและยอมเปลี่ยนแปลงนิสัยของตนหันมารักษาศีล 5 เป็นการสั่งสมบารมีจนกระทั่งเกิดมาเป็นฆาตกรในชาติสุดท้าย ภายหลังที่ได้ฟังธรรมเทศนาจากพระพุทธเจ้าแล้ว เกิดศรัทธาเลื่อมใสจึงละความเชื่อถือที่ผิด ๆ หันมาศึกษาและปฏิบัติธรรมตามแนวทางที่พระพุทธองค์ทรงแนะนำ ฆาตกรองคุลิมาลจึงเป็นบุคคลตัวอย่างในพระพุทธศาสนาที่ได้รับโอกาสจาก

พระพุทธเจ้า และท่านนำโอกาสนั้นไปปฏิบัติธรรมอย่างตั้งใจ เต็มใจ สมครใจ จนกระทั่งในที่สุดก็บังเกิดผลสำเร็จสูงสุดในชีวิตตามแนวทางพระพุทธศาสนา นั่นก็คือได้บรรลุเป็นพระอรหันต์

2. การใช้โอกาส หมายถึง การรู้จักเลือกใช้โอกาสเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหนึ่งไปสู่อุบัติกรรมสิ่งหนึ่ง หรือพฤติกรรมที่ไม่ปกติไปสู่อุบัติกรรมที่ปกติ หรือพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับไปเป็นพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ รวมถึงเปลี่ยนแปลงนิสัยที่ไม่ดีไปสู่นิสัยที่ดีขึ้น การทำเช่นนี้เป็นการไม่ปฏิเสธโอกาส และนำทักษะและคำชี้แนะมาทดลองปฏิบัติอย่างจริงจัง องคุลิมาลใช้โอกาสในการรักษาศีลอย่างเคร่งครัดถึง 3 ชาติได้ใช้โอกาสในการละความชั่วคืองดเว้นจากการฆ่ามนุษย์ถึง 3 ชาติ และใช้โอกาสในการฟังพระธรรมเทศนาและปฏิบัติธรรมถึง 3 ชาติการรู้จักใช้โอกาสในชาติต่าง ๆ ส่งผลให้ในชาติที่เกิดเป็นฆาตกร ก็รู้จักที่จะหยุดฆ่าเพื่อใช้โอกาสเมื่อได้รับโอกาสจึงใช้โอกาสในการฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าจนได้รู้ว่า พฤติกรรมที่กระทำไม่เหมาะสม มีแต่ความเดือดร้อน จึงได้ใช้โอกาสนี้ในการลงมือทำการเปลี่ยนแปลงนิสัยแก้ไขพฤติกรรมตนเอง โดยการทูลขออุปสมบทในพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้มีเวลาศึกษาและปฏิบัติธรรมตามหลักคำสั่งสอนของพระบรมศาสดา จนกระทั่งได้บรรลุอรหัตผลสำเร็จเป็นพระอรหันต์อันเป็นพระอริยบุคคลชั้นสูงสุดในพระพุทธศาสนา ฆาตกรองคุลิมาล จึงเป็นผู้รู้จักใช้โอกาสตามแนวทางพระพุทธศาสนา

3. การได้รับประโยชน์จากโอกาส หมายถึง ผู้รับได้รับโอกาสและการใช้โอกาสจนได้รับประโยชน์จากโอกาสนั้น ไม่ว่าจะ เป็นในเรื่องการศึกษาเล่าเรียน หรือประสบการณ์ใหม่ในชีวิตขององคุลิมาล เมื่อได้รับโอกาสก็ใช้โอกาสเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนจากผู้กระทำผิดให้กลายเป็นพระอรหันต์ในพระพุทธศาสนา ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมครั้งยิ่งใหญ่ในชีวิตทีเดียว จากสภาพชีวิตที่มีแต่ความเสื่อมเสียและตกต่ำที่สุดในสังคม กลายเป็นสภาพชีวิตที่พึงประสงค์ของสังคมที่บรรดาพุทธศาสนิกชนพากันยกย่องกราบไหว้บูชา สาเหตุก็เพราะองคุลิมาลรู้จักที่จะรับโอกาสที่ได้มานำมาใช้ในการเปิดโลกทัศน์ของตน รับรู้สภาพความเป็นจริงของสิ่งที่ท่านกระทำอยู่ และได้รู้จักใช้โอกาสนั้นในการเรียนรู้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนิสัยแก้ไขพฤติกรรมที่รุนแรงให้หมดไป องคุลิมาลจึงเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากโอกาสที่ตนเองได้รับอย่างบริบูรณ์จากการที่องคุลิมาลได้กลับใจมาปฏิบัติธรรมใช้โอกาส 3 ประเภทนั้น ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตของตน

ดังนั้น จากการศึกษาวิเคราะห์เรื่องขององคุลิมาล ผู้ที่ถือได้ว่าเป็นผู้กระทำผิดอย่างร้ายแรงในอดีตแต่สามารถพัฒนาชีวิต แก้ไข ปรับเปลี่ยน ทศนคติและพฤติกรรมจากการหลงผิดในการกระทำสิ่งที่ไม่ดี จนสามารถพลิกชีวิตของตัวเองบรรลุเป็นพระอรหันต์ คือ การประสบความสำเร็จสูงสุดในทางพระพุทธศาสนา เพราะการเข้าสู่ระบบการศึกษาของพระพุทธศาสนาฉะนั้น จึงเป็นแนวคิดที่สะท้อนให้เห็นว่าระบบการศึกษาหรือการให้ความรู้แก่ผู้กระทำผิดนั้นสามารถแก้ไขปัญหาของผู้กระทำผิดได้เป็นอย่างดี และเช่นกันหากองคุลิมาลสามารถได้รับโอกาสจาก

สังคมแห่งพุทธศาสนา เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในสังคมไทยก็สามารถที่จะได้รับโอกาสจากสังคมและพระพุทธศาสนาเช่นกัน ถ้าผู้หนึ่งถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติ คือ รู้จักใช้โอกาสที่รับในการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น โดยการเริ่มต้นที่ตนเองและคบหาเพื่อนที่ดี (กัลยาณมิตร) ก็สามารถที่จะได้รับโอกาสนั้น รู้จักนำโอกาสไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการกลับใจเป็นคนดีมีศีลธรรม ที่จะดำเนินชีวิตให้อยู่รอดในสังคมปัจจุบันได้อย่างเป็นปกติสุข

ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน จากแนวคิดทฤษฎีทั้ง 10 ข้างต้นนั้น จึงแสดงให้เห็นถึงสถานะองค์ความรู้ด้านสังคมวิทยา มานุษยวิทยา และนิติศาสตร์ ซึ่งปรากฏในการนำแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวมาอธิบายสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยในส่วนของสถานะองค์ความรู้ด้านสังคมวิทยา กล่าวคือ แนวคิดทฤษฎีที่เน้นหนักไปที่การให้ความสำคัญถึงการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของมนุษย์กับสังคม โดยให้ความสนใจพฤติกรรมทางสังคมในทุกด้านของมนุษย์ นอกจากนั้น ยังให้ความสำคัญกับการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมเพื่อทำความเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์

ในส่วนของสถานะองค์ความรู้ด้านมานุษยวิทยาที่ปรากฏในแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้ในวิทยานิพนธ์นั้น ได้เน้นหนักไปที่การทำความเข้าใจและศึกษามนุษย์ โดยเริ่มตั้งแต่ประเด็นของวิวัฒนาการของมนุษย์ สังคมวัฒนธรรมการดำรงชีวิต และศึกษาถึงความแตกต่างกันทางพัฒนาการของมนุษย์แต่ละสังคม ซึ่งสถานะองค์ความรู้ด้านมานุษยวิทยานี้ ได้ให้ความสนใจในการศึกษามนุษย์โดยแบ่งเป็น 2 ด้าน ด้านแรกศึกษามนุษย์ในด้านชีววิทยาและพันธุกรรม ซึ่งมนุษย์จะมีความแตกต่างหลากหลายทางชีววิทยาระหว่างมนุษย์แต่ละกลุ่มสังคม ซึ่งในประเด็นนี้อธิบายถึงภาวะภายในตัวของมนุษย์ที่มีผลต่อการกระทำผิด เช่น สภาพจิตใจ ภาวะทางอารมณ์ โรคทางพันธุกรรม เป็นต้น ในส่วนที่สองเน้นการศึกษาเปรียบเทียบมนุษย์จากแง่มุมของสังคม ทำความเข้าใจและอธิบายวิถีชีวิต ความเชื่อ และลักษณะทางสังคม

สำหรับสถานะองค์ความรู้ด้านนิติศาสตร์ จะเห็นได้จากกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด จะมีเรื่องของกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซึ่งมีความแตกต่างจากผู้ใหญ่ที่กระทำผิดทั้งในด้านโทษที่ได้รับ ด้านสิทธิและโอกาส เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดและถูกตัดสินว่ากระทำผิดแล้วซึ่งจะอยู่ในความควบคุมดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะการสืบเสาะและพินิจอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดและของบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กและเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำผิดเพื่อรายงานศาล ซึ่ง

เจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้มีการสืบเสาะ ก็เพื่อให้สังเคราะห์และบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนในระหว่างที่ถูกควบคุมหรือภายหลังปล่อย นอกจากนี้การทำให้มีการศึกษา ฝึกและอบรมดูแล และอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุมก็เพื่อบำบัดแก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนนั่นเอง

จะเห็นได้ว่าการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้อธิบายในวิทยานิพนธ์นั้น เป็นสถานะองค์ความรู้ในด้านสังคมวิทยา มานุษยวิทยา และนิติศาสตร์ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำมาอธิบายสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เพื่อทำความเข้าใจเด็กและเยาวชน และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้กลับตัวเป็นคนดีของสังคม

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม

จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคมเพื่อเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 42 เล่ม พบว่า นอกจากผู้วิจัยจะใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนแล้ว ผู้วิจัยยังใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมแก่เด็กและเยาวชน โดยนำมาอธิบายการจัดสวัสดิการสังคมด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

กล่าวโดยสรุปแล้ว สวัสดิการสังคมเป็นเรื่องของทุกคนในสังคม เพราะคำว่า สวัสดิการ หรือสวัสดิภาพ มีความหมายในแง่การอยู่ดีกินดีของทุกคนไม่เฉพาะผู้ยากไร้เท่านั้น คนทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้ ตามปฏิญญาสากลขององค์การสหประชาชาติ ในเรื่องสิทธิมนุษยชนกำหนดว่า คนทุกคนจะต้องได้รับการตอบสนองในความต้องการขั้นพื้นฐานก็เป็นสิ่งที่ทุกคนรู้ว่า หมายถึง อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ในปัจจุบันขั้นพื้นฐานที่รัฐจะต้องจัดหาที่อยู่อาศัยให้ประชาชน โดยจัดให้ประชาชนได้มีงานทำเพื่อมีเงินสำหรับซื้อเสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค จัดให้มีสถานพยาบาลสำหรับประชาชนเมื่อเจ็บป่วย ไม่ว่าประชาชน คนนั้นจะอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ หรือชนบทที่ห่างไกล ดังนั้นองค์ประกอบของสวัสดิการสังคมตามความหมายแรก หรือความหมายกว้างจะประกอบด้วย ปัจจัยต่าง ๆ 7 ประการ โดยถือว่า ประชาชนจะมีความเป็นอยู่ที่ดีได้จำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้คือ 1. การศึกษา (education) 2. สุขภาพอนามัย (health) 3. ที่อยู่อาศัย (housing) 4. การทำงาน และการมีรายได้ (employment and income maintenance) 5. ความมั่นคงทางสังคม (social security) 6. บริการสังคม (general social services) 7. นันทนาการ (recreation)

อย่างไรก็ตาม สำหรับการดำเนินงานสวัสดิการสังคมนั้น อาจดำเนินการโดยรัฐบาล และเอกชนโดยถือว่าลำพังรัฐบาลดำเนินการนั้นอาจมีข้อบกพร่องที่ทำให้ไม่อาจดำเนินงานได้ อย่างทั่วถึงเพียงพอ ภาคเอกชนอาจดำเนินการได้ดีในบางด้าน นอกจากนี้ การที่เอกชนเข้ามา ดำเนินการสวัสดิการสังคมเป็นผลดีกับประชาชนในสังคม โดยสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าสวัสดิการ สังคมมีสถานะเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันหนึ่งตลอดจนมีความเกี่ยวข้องกับสถาบันทางสังคม อื่น ๆ อย่างแยกไม่ออก ผู้ที่สมควรได้รับสวัสดิการสังคมมิได้หมายถึงเฉพาะแต่คนยากจนเท่านั้น แต่จะหมายถึงคนที่ไม่ยากจนแต่มีปัญหาความเดือดร้อนด้วย สวัสดิการสังคมต้องเป็นสิ่งที่ให้ทุก คนที่สมควรจะได้รับ

ดังนั้นสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจึงเป็นองค์กรที่มีการจัดบริการสังคมที่ ครอบคลุมถึงบริการทุกประเภท จัดเป็นองค์กรด้านสวัสดิการสังคมโดยตรง อย่างไรก็ตามบริการที่ จัดให้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดก็ยังมีขอบเขตจำกัดในด้านปริมาณ คุณภาพ มาตรฐาน ประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีสภาพของการจัดบริการสังคมทั้ง 7 ประเภท พอสรุปได้ดังนี้

บริการด้านสุขภาพอนามัย (health) บริการที่จัดให้กับเด็กและเยาวชน ได้แก่ บริการ ในด้านการดูแล ตรวจเช็คสุขภาพ และบำบัดรักษาโรคทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจและ พฤติกรรม การฟื้นฟู การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ พละนาามัย ให้แก่เด็ก เยาวชนและครอบครัว ในระหว่างการถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานแรกรับระหว่างการรอพิจารณา คดี ในระหว่างการคุม ประพฤติ การฝึกและอบรมอยู่ในสถานฝึกและอบรม ภายหลังได้รับการปลดปล่อยในระหว่างคุม ประพฤติ ภายหลังปล่อยและขอรับการสงเคราะห์ภายหลังปล่อย

บริการด้านที่อยู่อาศัย (housing) ในที่นี้หมายถึง ที่อยู่อาศัยของเด็กและเยาวชนที่ถูก ควบคุมตัว คุมประพฤติ ฝึกอบรม คุมประพฤติภายหลังปล่อย และได้รับการสงเคราะห์ภายหลัง ปล่อย ที่อยู่อาศัยหรือสถานเด็กและเยาวชน ได้แก่ สถานแรกรับ สถานฝึกและอบรมเด็กและ เยาวชน ซึ่งแบ่งออกเป็น สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย-หญิง สถานฝึกและอบรมเด็ก และเยาวชนรุ่นเล็ก-ใหญ่ (ชาย) สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนโดยทั่วไป

ซึ่งเด็กและเยาวชนที่อยู่อาศัยในสถานที่ตั้งกล่าวนี้ จะได้รับบริการ เข้าพักอาศัยกินอยู่ หลับนอน การได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ในช่วงระยะเวลาหนึ่งตามคำสั่งของศาล สถานี่เหล่านี้ จะได้รับการดูแลในเรื่องการออกแบบอาคาร ตามแบบจิตวิทยา สถาปัตยกรรมของ สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ที่มีปรัชญาและแนวคิด สีสนั ประเภทหอ นอน การจัดห้องนอน การวางผังอาคาร การออกแบบติดตั้งอุปกรณ์ในสำนักงาน การตกแต่งสถานที่ สิ่งเหล่านี้จะต้อง เอื้อประโยชน์ในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ ทั้งในด้านความสะดวก การรักษาความปลอดภัย ใน ส่วนของเด็กและเยาวชนจะต้องเป็นการออกแบบที่เอื้อต่อสภาพจิตใจของเด็กและเยาวชนที่ต้อง

ดำรงชีวิตอยู่ในสถานที่เหล่านี้ รวมทั้งเชื้อต่อการศึกษาล่าเรียน การฝึกอาชีพ และการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

บริการด้านการศึกษา (education) ประกอบด้วยการศึกษาวิชาสามัญและวิชาชีพ โดยด้านการศึกษาวิชาสามัญเป็นการจัดและให้บริการด้านแบบศึกษาผู้ใหญ่ ตั้งแต่ระดับ 1-4 และการศึกษาทางไกล ส่วนการฝึกวิชาชีพ มีหลายประเภทวิชาชีพ ที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนทั้งชายหญิง และทุภะวัย หลักสูตรวิชาชีพส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ และสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน รวมทั้งการศึกษาทางด้านศีลธรรม จริยธรรม พลศึกษา การศึกษาชีวิต การศึกษาเสริมพิเศษ นันทนาการ รวมทั้งการศึกษาด้วยตนเองและบริการห้องสมุด

บริการด้านสังคม (general social services) เป็นบริการให้การสงเคราะห์แก่เด็กและเยาวชนโดยนักสังคมสงเคราะห์ จากหน่วยงานสังคมสงเคราะห์ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานและการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน เป็นรายบุคคลในระหว่างที่ถูกควบคุมตัวคุมประพฤติ ฝึกอบรม และภายหลังที่ได้รับการปล่อยปล่อย บริการที่จัดให้จะเป็นบริการในรูปของเงิน สิ่งของ บริการ และในรูปการส่งไปอยู่ในความควบคุมดูแลในสถานสงเคราะห์ หรือจัดให้สถานสงเคราะห์ภายหลังปล่อย

บริการด้านการจ้างงาน (employment) เป็นบริการจัดหางานให้กับเด็กและเยาวชนได้ทำในระหว่างรับการฝึกและอบรมอยู่ในสถานฝึกและอบรม วัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีรายได้ รู้จักทำงานเพื่อหารายได้ เป็นการฝึกงาน และเป็นการเตรียมเพื่อออกไปทำงานภายหลังการปล่อย โดยในการจ้างงานนั้นจะมีโรงงาน บริษัท ห้างร้าน เอกชนเข้ามาว่าจ้างงานตามความสามารถและทักษะของเด็กและเยาวชนแต่ละคน ลักษณะงานที่ว่าจ้างจะเป็นงานที่ใช้แรงงานและฝีมือควบคู่กันไป โดยเป็นงานที่จัดสอนและฝึกอบรมให้กับเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว รวมทั้งงานที่ต้องเรียนรู้ใหม่ตามลักษณะของงานที่ว่าจ้าง อย่างไรก็ตามการว่าจ้างงานให้กับเด็กและเยาวชนยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ และมีการจัดบริการในด้านนี้น้อย เนื่องจากต้องการมุ่งให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาล่าเรียนและฝึกวิชาชีพมากกว่า

การบริการความมั่นคงทางสังคม (social security) บริการด้านนี้ปรากฏว่ายังไม่มี ความชัดเจนและยังไม่มีการจัดวางระบบอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม

บริการนันทนาการ (recreation) เป็นที่จัดขึ้นเพื่อสร้างความเป็นกันเองและสันทนการแก่เด็กและเยาวชนในสถานฝึกและอบรม เช่น กิจกรรมรวมกลุ่ม (Group Therapeutic Communication) หมายถึง การพบปะชุมนุมกัน การจัดเด็กเป็นกลุ่มย่อยให้มีการประชุมกันเอง มีเจ้าหน้าที่เป็นผู้รับฟังหรือประชุมพร้อมเจ้าหน้าที่ ให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น

เรื่องความอยู่ร่วมกัน ที่พักผ่อน ที่นอน พุดกันปัญหาของกันและกัน เป็นต้น และเจ้าหน้าที่ชี้แจงเรื่องที่ทำได้และไม่ได้ กิจกรรมสันทนาการหรือนันทนาการบำบัด (Recreation and Recreation Therapy) หมายถึงกลุ่มที่จัดกิจกรรมเพื่อความรื่นเริงบันเทิงใจให้ทุกคนในกลุ่มได้รับความสนุกสนาน เช่น การร้องเพลงร่วมกัน การละเล่นหรือเล่นเกมต่าง ๆ รวมทั้งกีฬากลางแจ้ง เป็นต้น กิจกรรมการสังสรรค์สังคม (Social Meeting) หมายถึง การให้เด็กและเยาวชนได้รู้จัก การวางตัวในการเข้าสังคม กลุ่มเพื่อนและกิจกรรมครอบครัว เช่น จัดงานสังสรรค์ การรับประทานอาหาร การแสดงดนตรี การจัดกิจกรรมวันสำคัญหรือการออกทำงานบริการสังคมและทัศนศึกษา

ผลจากการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม สามารถสรุปโดยภาพรวมของแนวคิดทฤษฎีการจัดสวัสดิการสังคม แสดงให้เห็นถึงสถานะองค์ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์ทางจิตวิทยาพัฒนาการ ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตายของมนุษย์ที่ต้องได้รับสวัสดิการด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ในช่วงที่เป็นเด็กทารกก็ต้องการสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยของเด็ก เมื่อเจริญเติบโตขึ้นมา ก็ต้องการสวัสดิการด้านการศึกษา เมื่อจบการศึกษาเข้าสู่วัยทำงานก็ต้องการสวัสดิการได้การมีรายได้ ความมั่นคงของชีวิต ที่อยู่อาศัย เมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ก็ต้องการสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย ด้านนันทนาการ เป็นต้น

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับสวัสดิการด้านการศึกษา

จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับสวัสดิการด้านการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีจำนวน 19 เล่ม พบว่า ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการด้านการศึกษา ได้แก่ (1) ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory), (2) ทฤษฎีพัฒนาการ (Developmental Theory), (3) ทฤษฎีการจูงใจและแรงจูงใจ (Motivation and Motion Theory), (4) ทฤษฎีการปรับตัว

(1) ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ พัฒนาโดยนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ชื่อ Burrhus F. Skinner (1904-1990) ได้อธิบายรายละเอียดแนวคิดของทฤษฎีไว้ดังนี้ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำนั้น มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลเป็นผลพวงเนื่องมาจากการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม พฤติกรรมที่เกิดขึ้น (Emitted) ของบุคคลจะแปรเปลี่ยนไปเนื่องมาจากผลกระทบ (Consequences) ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมนั้น skinner ให้ความสนใจกับผลกระทบ 2 ประเภท ได้แก่ ผลกระทบที่เป็นตัวเสริมแรง (Reinforcer) ที่ทำให้พฤติกรรมที่บุคคลกระทำอยู่นั้นมีอัตราการกระทำเพิ่มมากขึ้นและผลกระทบที่เป็นตัวลงโทษ (Punisher) ที่ทำให้พฤติกรรมที่บุคคลกระทำนั้นยุติลง ผลกระทบ (Consequence) คือ เหตุการณ์หรือสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นตามหลัง

พฤติกรรมผลกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลสามารถแบ่งแยกออกได้เป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ (1) การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) คือ การที่ผลกรรมนั้นมีผลทำให้พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นสม่ำเสมอ หรือเกิดเพิ่มมากขึ้น อาทิ การให้ตำแหน่งตามแนวคิดชุมชนบำบัด คือ การเลื่อนระดับขึ้นเป็นหัวหน้าไม่ว่าเป็นระดับใด ซึ่งจะถือเป็นการเพิ่มความรับผิดชอบให้ นอกจากนี้จะมีสิ่งจูงใจหรือรางวัลเพื่อเป็นการจูงใจให้เด็กและเยาวชนพยายามทำความดีประพฤติตัวดีแข่งกันทำความดี เพื่อก้าวขึ้นเป็นหัวหน้าและรักษาความดีนั้นไว้ เพื่อให้ได้รับรางวัลอยู่ตลอดเวลา ซึ่งในประเด็นการให้รางวัลนั้น ถ้าเป็นการให้รางวัลแก่เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน อาจเป็นสิทธิพิเศษง่าย ๆ เช่น มีสิทธิโทรศัพท์หาญาติหรือผู้ปกครองมารับประทานอาหารด้วย เป็นต้น นอกจากนี้ การได้ขึ้นเป็นหัวหน้าก็ถือเป็นรางวัลอย่างหนึ่งทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง คิดว่าตนเองก็มีคุณค่า เด็กและเยาวชนนั้นจะเกิดกำลังใจในการทำความเป็นคนดีต่อไป (2) การลงโทษ (Punishment) คือ การที่ผลกรรมนั้นมีผลทำให้พฤติกรรมนั้นลดลงหรือ ยุติลง อาทิ การลงโทษตามแนวคิดชุมชนบำบัด ถ้าเด็กและเยาวชนคนใดทำผิด ก็ต้องมีการลงโทษ การพิจารณาโทษ ก็จะเป็นไปตามความรุนแรงของการกระทำผิด หรือความถี่ของการทำผิด เริ่มต้น การพูดตักเตือน (Talking to) การตักเตือน (Pull up) การประชุมบ้าน (House Meeting) การลดตำแหน่ง (L.E. Shot down) และถ้าผู้เป็นหัวหน้าทำผิดร้ายแรง ก็ควรปลดลงจากตำแหน่ง ตัดสิทธิพิเศษต่าง ๆ ที่เคยมีเคยได้ ให้มาไต่ระดับเป็นลูกทีมธรรมดาใหม่เท่ากับผู้อื่น เป็นต้น (3) การหยุดยั้ง (Extinction) คือ การที่พฤติกรรมนั้นเคยได้รับการเสริมแรงแล้วไม่ได้รับการเสริมแรงนั้น ซึ่งอาจจะส่งผลทำให้พฤติกรรมนั้นยุติลง แต่ก่อนที่จะยุติพฤติกรรมมักจะเกิดการระเบิดขึ้นเสียก่อน

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่สร้างกระบวนการ การเปลี่ยนแปลงในตัวเด็กและเยาวชน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ นำไปสู่การเกิดพฤติกรรมที่ดีของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด เพราะฉะนั้นทฤษฎีการเรียนรู้จึงมีความสำคัญไม่เพราะอธิบายสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเท่านั้น แต่ยังเป็นทฤษฎีที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่ดีของเด็กและเยาวชน ให้เป็นเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมไปในทางที่ดี โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้พัฒนาตนเองด้วยการศึกษาเล่าเรียน หรือ การปรับพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนด้วยกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ นอกจากนี้ ทฤษฎีการเรียนรู้ มีความเชื่อว่านิสัยดั้งเดิมของมนุษย์ไม่ได้เกิดมารุนแรง โดยเฉพาะเด็กที่เกิดมาจะไม่มียีนส์ที่ส่อไปในทางความรุนแรง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคนเราไม่ได้มีพฤติกรรมที่จะก่อความรุนแรงมาแต่กำเนิด แต่พฤติกรรมของเด็กที่ก่อพฤติกรรมรุนแรงเกิดมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิต ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้รวมถึงการสังเกตพฤติกรรมของคนอื่นที่

แสดงความก้าวร้าว เพื่อมุ่งหวังผลจากความก้าวร้าวนี้ นอกจากนี้การได้เสพสิ่งเร้าเช่นภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ที่มีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่รุนแรงย่อมทำให้เด็กที่เห็นคนที่มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว และแสดงความรุนแรง ย่อมทำให้เด็กมีการเรียนรู้และเลียนแบบความรุนแรงจากสิ่งเร้าเหล่านั้นได้ เมื่อเติบโตขึ้นได้เห็นรูปแบบของความรุนแรง ซึ่งปฏิบัติต่อเนื่องในการมีความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ลูกเห็นพ่อตบตีแม่และแม่ยอมให้พ่อกระทำเช่นนั้น เมื่อโตขึ้นเด็กคนนี้ก็ย่อมมีแนวโน้มที่จะตบตีลูกและภรรยา ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้โดยการเลียนแบบพฤติกรรม ในกรณีการเรียนรู้พฤติกรรมจากสิ่งเร้าหรือประสบการณ์ของชีวิตนั้น

(2) ทฤษฎีพัฒนาการ (Developmental Theory) พัฒนาการต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อกันมีการเปลี่ยนแปลงอะไรที่รวดเร็ว ไม่แน่นอน เข้าใจค่อนข้างยากและมีความละเอียดซับซ้อนทำให้พัฒนาการของวัยรุ่นเป็นที่น่าสนใจ ซึ่งภาษาอังกฤษว่า Adolescence แปลว่า “พัฒนาการสู่ความเจริญเติบโตจากความเป็นเด็ก” ซึ่งแยกพัฒนาการที่สำคัญสำหรับเด็กและเยาวชน 4 ประการ คือ พัฒนาการทางกาย พัฒนาการทางอารมณ์หรือจิตใจ พัฒนาการทางสังคม และพัฒนาการความรู้และวิชาชีพ (1) พัฒนาการทางกาย (Physical Development) เป็นพัฒนาการในแง่ของความเจริญเติบโตถึงขีดสมบูรณ์ของร่างกายส่วนนอก เช่น ส่วนสูง น้ำหนัก รูปหน้า สัดส่วน เป็นต้น (2) พัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจ (Emotional Development) เป็นพัฒนาการเกิดจากการเปลี่ยนแปลงและความเจริญเติบโตของร่างกายในและภายนอกกระทบกันเกิดอารมณ์ สับสน อ่อนไหวไม่มั่นคง เป็นต้น (3) พัฒนาการทางสังคม (Social Development) เลอฟรองซ์ (Lefrancols, 1973, อ้างถึงใน ปรานี รามสูต, 2522, น. 34-35) มีความเห็นว่า เด็กและเยาวชนมีทักษะทางสังคม เพิ่มขึ้นและให้ความสำคัญกับความสำเร็จทางด้านสังคมและยังให้ความสนใจเรื่องชีวิตครอบครัวมากเป็นพิเศษ เริ่มสนใจบทบาทของบิดามารดาสนใจกลุ่มเพื่อน และมีเป้าหมายในชีวิตมากขึ้น เป็นต้น (4) พัฒนาการทางความรู้และอาชีพ (Education and Vocational Development) เด็กและเยาวชนในนี้มีความเจริญเติบโตทางสมองอย่างเต็มที่ สามารถที่จะคิดได้ทุกแบบและช่วงนี้เด็กมีความปรารถนาอย่างชัดเจน เรียนรู้เรื่องยาก ๆ ที่สลับซับซ้อนเข้าใจได้ง่าย

ผลจากการสังเคราะห์องค์ความรู้แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาก่อนนั้น แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กและเยาวชน ได้แก่ พัฒนาการทางกาย พัฒนาการทางอารมณ์หรือจิตใจ พัฒนาการทางสังคม และพัฒนาการความรู้และวิชาชีพ ซึ่งมีความสำคัญทั้งเป็นการพัฒนาโดยตรงและโดยครอบครัวและสังคม เพราะหากครอบครัวและสังคมละเลยในการดูแลพัฒนาการของเด็กและเยาวชนไม่ว่าจะเป็นด้านใดด้านหนึ่ง อาจจะทำให้เป็นผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนได้ เช่น เด็กและเยาวชนอาจมีอารมณ์และจิตใจที่ผิดปกติ ทำให้มีการกระทำที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด

เป็นต้น เพราะฉะนั้นแนวคิดทฤษฎีนี้จึงมีความจำเป็นอย่างในการพัฒนาให้เด็กและเยาวชนเป็นเด็กและเยาวชนที่ได้รับการพัฒนาทั้ง 4 ด้านอย่างสมบูรณ์

(3) ทฤษฎีการจูงใจและแรงจูงใจ (Motivation and Motive Theory) แนวคิดทฤษฎีนี้มีสาระสำคัญอยู่ที่ การจูงใจ (Motivation) นักจิตวิทยาต่างให้ความสำคัญอย่างมาก เพราะการจูงใจมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมโดยตรง หมายถึง การนำปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นแรงจูงใจมาผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างมีทิศทาง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นั้น ๆ เช่น ให้รางวัลการลงโทษ ได้รับการยกย่อง และมีความหวัง เป็นต้น แรงจูงใจ (Motive) นักจิตวิทยาต่าง ๆ ให้ความสำคัญอย่างมาก หมายถึง สภาวะใด ๆ ที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาให้เห็นทางกายและพฤติกรรม อันเกิดจากแรงจูงใจนี้ประกอบด้วยความต้องการและแรงขับทำให้เกิดแรงจูงใจมีผลทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมและ Berelson and Steiner (1969) นักวิทยาศาสตร์ได้กล่าวว่า การจูงใจหมายถึงความพยายามที่เกิดขึ้นจากความปรารถนา (Wish) แรงขับ (Drive) ความต้องการ (Need) ดังนั้นการจูงใจคือแรงดันภายในที่ทำให้มนุษย์บรรลุจุดหมายปลายทาง ส่วนทฤษฎีแรงจูงใจของ Maslow อธิบายถึงความต้องการของมนุษย์ 5 ชั้น (1) ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) คือ ความต้องการแบบตอบสนองของความหิว ความกระหาย ความเหนื่อย ความง่วง ความต้องการขับถ่าย ความต้องการทางเพศ ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตและมาโลว์บอกว่าเป็น “สิ่งที่สำคัญที่สุด” (2) ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) คือ ความต้องการการคุ้มครองปกป้องรักษา ความอบอุ่น ความปราศจากอันตราย ความต้องการสิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งจะทำให้มีความมั่นใจทั้งด้านร่างกายและจิตใจทำให้เด็กต้องการไขว่คว้าเอาให้ได้ (3) ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ (Love and Belongingness needs) คือ ความต้องการมีความสัมพันธ์ทางจิตใจกับผู้อื่น อยากมีเพื่อน มีกลุ่มเพื่อน มีครอบครัว มีความเห็นอกเห็นใจรักใคร่กัน อยากรักคนอื่น และให้คนอื่นรักเพื่อสนองความต้องการด้านนี้ต้องแสดงความผูกพันกับพ่อแม่ พี่น้อง และเพื่อน เป็นต้น ชั้นที่ 3 จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีชั้น 1 และ 2 เกิดสนองแล้ว (4) ความต้องการชื่อเสียงและยกย่อง (Self-esteem needs) คือ อยากมีหน้าตาดี มีชื่อเสียง มีคนยกย่องเลื่อมใส มีความเด่นดังเหมือนคนอื่นซึ่งความต้องการด้านนี้สะท้อนให้เห็นว่าบุคคลนั้นมีความสุขเมื่อได้เกียรติยศชื่อเสียงและการชมเชยกยกย่องจากบุคคลอื่น (5) ความต้องการที่จะเข้าใจและรู้จักตนเอง (Self-actualization needs) คือการอยากรู้ความคิดของคนอื่นที่มีต่อตนเอง

(4) ทฤษฎีการปรับตัวของอีริคสัน (Erikson) จากทฤษฎีการปรับตัวสามารถสรุปสาระสำคัญได้ว่า สิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในการปรับตัว คือ ความสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องแวดล้อมตนในช่วงนั้น ๆ ครอบครัวมีส่วนเกี่ยวข้องในการวางพื้นฐานทางจิตใจให้แก่บุคคลตั้งแต่วัยทารก เป็นต้นมา ความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวของบุคคลเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย

ทางความรู้ ความสามารถ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การที่บุคคลจะปรับตัวได้ดีเพียงใดนั้น อยู่ในขั้นก่อนจะมีอิทธิพลต่อการปรับตัวในขั้นต่อไปด้วย นอกจากนี้ทฤษฎีของอีริคสัน ยังกล่าวว่า เด็กต้องปรับตัวเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสรีระและสังคม ประกอบด้วยการอบรมเลี้ยงดูของ ครอบครัวและพื้นฐานทางจิตใจแต่เดิมของเด็ก ซึ่งจะส่งผลร่วมกันต่อความสามารถในการปรับตัวของบุคคลในแต่ละช่วงอายุ

การปรับตัวในแง่ของการปรับตัวภายในตนเอง โดยเชื่อว่ามนุษย์อยู่ท่ามกลางของ ประสบการณ์ต่าง ๆ รอบตัวซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่บุคคลได้รับรู้และการมีประทะสัมพันธ์กับผู้อื่น ๆ รวมทั้งการประเมินผลจากการมีประทะสัมพันธ์นั้นจะ ก่อให้เกิดเป็นตัวเรา (Self) หรือ “โครงสร้างของตน” ขึ้นมาเป็นการรับรู้เกี่ยวกับตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ลักษณะความสามารถของตน บทบาทต่าง ๆ ของตนการเกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม ทัศนคติ และค่านิยมต่าง ๆ ของตัวเรา ประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับจึงมีส่วนสำคัญในการกำหนด บุคลิกภาพของบุคคลให้แตกต่างกันโดยแต่ละคนจะเข้าใจและรู้จักโลกส่วนตัวของเขาได้ดีที่สุด บุคคลที่ปรับตัวได้คือบุคคลที่เป็นตัวเองเข้าใจและยอมรับตัวตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสามารถรับรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ ตามความเป็นจริง นำประสบการณ์นั้นมาจัดให้สอดคล้องกับโครงสร้างหรือ บุคลิกลักษณะของตนได้อย่างไม่ขัดแย้งหรือบิดเบือนและจะมีการรับรู้และความคิดเกี่ยวกับตนเอง ในทางบวก ส่วนบุคคลที่ปรับตัวไม่ทันนั้น จะมีความตึงเครียด วิตกกังวล สับสน ไม่แน่ใจสูญเสีย ความเป็นตัวของตัวเองและความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองจะเป็นไปในทางลบ

จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้, ทฤษฎีพัฒนาการ, ทฤษฎีการจูงใจ และแรงจูงใจ, ทฤษฎีการปรับตัว ที่เน้นหนักไปที่กระบวนการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน และ กระบวนการเรียนรู้นี้เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยวุฒิภาวะ ลักษณะสำคัญที่แสดงให้เห็นว่า มีการ เรียนรู้เกิดขึ้น คือ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างคงทนถาวร ที่เป็นผลมาจากประสบการณ์ หรือการฝึกการปฏิบัติซ้ำ ๆ และมีการเพิ่มพูนในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกและความสามารถ ทั้งทางปริมาณและคุณภาพ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้ว ทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่นำมาอธิบายถึง การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนนั้น จะช่วยให้ครูผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชน เข้าใจถึงความต้องการในการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนว่า เด็กและเยาวชนในวัยนี้มีความต้องการ ในการเรียนรู้แบบใด นอกจากนี้ยังจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กและเยาวชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย ซึ่งการที่ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กและ เยาวชน พัฒนาการของเด็กและเยาวชน การจูงใจและแรงจูงใจของเด็กและเยาวชน หรือแม้กระทั่ง การปรับตัวของเด็กและเยาวชน แสดงให้เห็นว่าผู้วิจัยนั้นให้ความสำคัญต่อการทำความเข้าใจการ จัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งนำแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวนี้มาใช้ในวิทยานิพนธ์

กล่าวโดยสรุป ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการศึกษามนุษย์เรามีกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน และกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวต้องอาศัยการพัฒนาการเรียนรู้ค่อยเป็นค่อยไปซึ่งหากมองโดยองค์รวมที่มีความเกี่ยวเนื่องกันของทฤษฎีต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้วจะเห็นได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมกับบุคคลอื่น ๆ ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลนั้น ซึ่งจะนำไปสู่แรงจูงใจหรือการเสริมแรงในการพัฒนาตนเอง มีความต้องการที่จะเรียนรู้และต้องการผลจากการเรียนรู้คือการยอมรับจากผู้อื่น โดยการได้รับการยอมรับดังกล่าวส่งผลมนุษย์มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้ได้รับการยอมรับที่มากขึ้นตามลำดับ ขณะเดียวกันก็ต้องการที่จะรักษาไว้ซึ่งการได้รับการยอมรับ หรือการได้รับความเชื่อถือจากบุคคลอื่นทำให้มนุษย์มีพัฒนาการ มีการปรับตัวและนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาตนเองดังกล่าวนี้เองหากมองในแง่ของแรงจูงใจตามทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) แล้วจะเห็นได้ว่าขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นล้วนเป็นแรงขับให้มนุษย์ต้องการที่พัฒนาตนเองอย่างมีทิศทาง โดยการนำปัจจัยหรือกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาต่าง ๆ มาเป็นแรงขับแรงจูงใจภายในที่สามารถก่อให้เกิดแรงขับต่อมนุษย์ในการที่จะมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทาง ขณะเดียวกันการมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทางดังกล่าวต้องผ่านกระบวนการปรับตัวเมื่อต้องพบเจอกับสถานการณ์หรือบุคคลอื่น ๆ ซึ่งถือว่าความจำเป็นที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจตนเองและผู้อื่น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ถูกนำมาใช้ในอธิบาย วิเคราะห์งานวิจัยส่วนมากจะให้ความสำคัญกับแนวคิดทฤษฎีหลัก 4 ทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นเพราะสามารถอธิบายวิเคราะห์ให้เห็นความเกี่ยวข้องของสัมพันธ์กันของกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาการในการเรียน การเกิดขึ้นดำรงอยู่หรือการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ต่าง ๆ และในที่สุดเมื่อกระบวนการเรียน การพัฒนาเกิดปัญหาอุปสรรคก็จำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้ในการปรับตัวการทำความเข้าใจตนเอง เข้าใจสังคมและทำความเข้าใจบุคคลอื่น ซึ่งแนวคิดทฤษฎีทั้งหมดนี้ถือว่าหากมองในแง่ของชุดองค์ความรู้ที่สามารถอธิบาย วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการศึกษาในปัจจุบันแล้วถือได้ว่าเป็นชุดขององค์ความรู้ที่สามารถอธิบายกระบวนการศึกษาได้เป็นอย่างดี ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการด้านการศึกษา จึงแสดงให้เห็นถึงสถานะองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาการศึกษา และจิตวิทยาการเรียนรู้

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ เกี่ยวกับวิธีวิทยาการวิจัย

จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ที่นำมาสังเคราะห์เกี่ยวกับสวัสดิการสังคมเพื่อเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 42 เล่ม สามารถจำแนกข้อค้นพบเกี่ยวกับวิธีวิทยาการวิจัย ที่ผู้ศึกษานำมาใช้เป็นกรอบการศึกษา ได้แก่ ประเภทของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา, สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาข้อค้นพบจากวิทยานิพนธ์ มีดังต่อไปนี้

จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ที่นำมาสังเคราะห์เกี่ยวกับสวัสดิการสังคมเพื่อเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 42 เล่ม สามารถแบ่งวิธีวิทยาการวิจัยจากวิทยานิพนธ์ที่ใช้ได้ 3 วิธี ได้แก่ วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) จำนวน 31 เล่ม วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จำนวน 5 เล่ม วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) จำนวน 4 เล่ม และวิธีวิทยาการวิจัยแบบการสังเคราะห์งานวิจัย จำนวน 2 เล่ม

ในส่วนขอประเด็นวิธีวิทยาการวิจัยนั้น พบว่า วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นวิธีวิทยาการวิจัยที่ผู้วิจัยนำมาใช้มากที่สุด ซึ่งผู้ศึกษาพบว่า การที่ผู้วิจัยนำวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มาใช้เป็นจำนวนมากนั้น เนื่องจากวิธีวิทยาการวิจัยดังกล่าวเป็นวิธีวิทยาการวิจัยที่เหมาะสมกับการศึกษากับจำนวนกลุ่มประชากรที่มีจำนวนมาก อีกทั้งการวิจัยเชิงปริมาณเป็นวิธีวิทยาการวิจัยที่มุ่งหาความรู้ ความจริง จากสภาพที่ปรากฏอยู่ ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการหรือเพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปร เป็นการหาข้อมูลของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อนำมาตีความเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ในปัจจุบันได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งมุ่งแสวงหาความเชื่อ ข้อเท็จจริง ทักษะคติ ความรู้ การปฏิบัติหรือการกระทำของบุคคล แต่ส่วนใหญ่ผู้วิจัยที่ทำวิทยานิพนธ์ในแต่ละเรื่องต่างให้ความสำคัญกับการศึกษาทัศนะของผู้ปฏิบัติงาน ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของกลุ่มประชากรที่ศึกษา ซึ่งหากดูจากวัตถุประสงค์ที่ศึกษาก็สามารถอนุมานได้ว่า เพราะผู้วิจัยตั้งวัตถุประสงค์ในการศึกษาเรื่องทัศนะของผู้ปฏิบัติงาน ความเข้าใจ ความรู้ และความคิดเห็น เพื่อจะหาคำตอบในการพัฒนางานของนักสังคมสงเคราะห์ในหน่วยงานนั้น ๆ หรือต้องการทราบทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานว่ามีปัญหาและอุปสรรคในด้านใดบ้าง

จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ที่ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า กระบวนการศึกษากลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ใช้กระบวนการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เช่น งานวิจัย

ของ ศรัณยู นวลศรี (2550) ที่ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยคัดเลือกเด็กและเยาวชนที่ได้เข้ารับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานคร หรืออย่างเช่นงานของ จีตาทภรณ์ อุเทนสุด (2543) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางในการแก้ไขเด็กและเยาวชน กระทำผิดในชุมชน ที่ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พนักงานควบคุมความประพฤติ พนักงานควบคุม ครูฝึกวิชาสามัญและวิชาชีพ และพ่อบ้าน แม่บ้านในสถานฝึก ฯ โดยประชากรทั้งหมด มีจำนวน 252 คน รองลงมาที่ใช้กลุ่มประชากรทั้งหมด เช่น งานวิจัยของ กลัดเพชร บัญชาพัฒน์ศักดิ์ดา (2547) ที่ใช้กลุ่มประชากรทั้งหมด คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษาเห็นว่า การที่ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ดุลพินิจของผู้วิจัยในการกำหนดสมาชิกของประชากรที่จะมาเป็นสมาชิกในกลุ่มตัวอย่าง ว่ามีลักษณะสอดคล้องหรือเป็นตัวแทนที่จะศึกษาหรือไม่ ซึ่งวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) นี้ก็มีข้อจำกัด คือ ไม่สามารถระบุได้ว่าตัวอย่างที่เลือก จะยังคงลักษณะดังกล่าวหรือไม่เมื่อเวลาเปลี่ยนไป และผลของการวิจัยนั้น ไม่สามารถอ้างอิงไปสู่ประชากรทั้งหมดได้ แต่จะสรุปอยู่ในขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างเท่านั้น ข้อสรุปนั้นจะสรุปไปหาประชากรได้ต่อเมื่อกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะต่าง ๆ ที่สำคัญ ๆ เหมือนกับประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ได้นั้นขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้วิจัยและองค์ประกอบบางตัวที่ไม่สามารถควบคุมได้ และไม่มีวิธีการทางสถิติอย่างไรที่จะมาคำนวณความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการสุ่ม (sampling error)

ส่วนในเรื่องของเครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการศึกษานั้น ส่วนใหญ่ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ทั้งสิ้น ซึ่งแบบสอบถามเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่นิยมใช้กันมากในหมู่นักวิจัย เพราะเป็นวิธีที่สะดวกและสามารถใช้วัดได้อย่างกว้างขวาง ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของคำถามเป็นชุด ๆ โดยผู้วิจัยจะแบ่งส่วนของแบบสอบถามออกเป็นหลายส่วน ซึ่งพบว่า แบบสอบถามในส่วนที่ 1 ของทุกเล่ม จะเป็นคำถามที่ให้เลือกตอบเพียงข้อเดียวจากคำตอบที่ให้เลือก 2 ข้อบ้าง และคำถามที่ให้เลือกตอบเพียงข้อเดียวจากคำตอบมากกว่า 2 ข้อบ้าง ตั้งแต่ส่วนที่ 2 ไป ส่วนมากมีความแตกต่างกัน เช่น บางส่วนใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบ่งคำถามเป็น 3 ระดับ บางส่วนใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 ระดับ แบบสอบถาม 2 คำตอบ คือ ใช่ และ ไม่ใช่ โดยส่วนมากใช้เทคนิคแบบ Likert Scale ซึ่งจากการศึกษาพบว่า วิธีการดังกล่าว ได้กำหนดช่วง (scale) ในการศึกษาเป็น 5 ช่วง หรือ 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉย ๆ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ข้อความที่บรรจุลงในมาตราวัดประกอบไปด้วยข้อความที่แสดงความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทั้งในทางที่ดี (ทางบวก) และในทางที่ไม่ดี (ทางลบ) และนำคะแนนที่บุคคลซึ่งเป็นผู้ตอบในแต่ละ

ข้อความ จนครบทุกข้อความ มารวมกันเป็นคะแนน ทศนคติ (Attitude Score) ของผู้ตอบแต่ละคน เช่นเดียวกับ มาตราวัด แบบเรอร์สโตน โดยมีข้อสมมติฐาน ว่าทัศนคติของบุคคล ที่มีต่อบางสิ่งบางอย่างนั้น สามารถแสดงออก ได้อย่างต่อเนื่อง จากความชอบมากที่สุด ไปจนถึงน้อยที่สุด หรือเห็นด้วยมากที่สุด ไปจนถึงเห็นด้วยน้อยที่สุด

นอกจากผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แล้ว ผู้วิจัยส่วนหนึ่งเลือกใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นการซักถามพูดคุยกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นการถามเจาะลึกถึงคำตอบอย่างละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งการถามนอกจะให้อธิบายแล้วจะต้องถามถึงเหตุผลด้วย ซึ่งการสัมภาษณ์แบบนี้จะใช้ได้ดีกับการศึกษาวิจัยเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคล เจตคติ ความต้องการ ความเชื่อ ค่านิยม บุคลิกภาพในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) นี้มีข้อดีคือเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้สัมภาษณ์ได้พูดอย่างละเอียดและลึกในหัวข้อเฉพาะที่ต้องการ ขณะที่ทำการสัมภาษณ์ผู้วิจัยก็สามารถใช้วิธีการสังเกตไปด้วยว่าผู้ตอบมีความจริงใจกับการตอบหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตามข้อจำกัดในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ที่ผู้วิจัยควรให้ความสำคัญ ก็คือ ความสำเร็จในการเก็บข้อมูลด้วยวิธีนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้วิจัยที่สัมภาษณ์ ซึ่งหมายความว่า ผู้วิจัยต้องมีความเชี่ยวชาญหรือชำนาญในการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ และควรคำนึงถึงประเด็นของความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้ถูกสัมภาษณ์และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อาจจะมีผลต่อการให้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อนและนอกจากนั้นผู้วิจัยต้องระมัดระวังที่จะไม่ใส่ความคิดของตนเองลงไปในการคิดของผู้ถูกสัมภาษณ์

อย่างไรก็ตาม การที่ผู้วิจัยนำเทคนิคการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) มาใช้ในงานวิจัยนอกจากการใช้เทคนิคแบบ Likert Scale นั้น แสดงให้เห็นว่า ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของข้อมูลคำตอบที่จะได้จากการวิจัย ว่าการใช้แบบสอบถามอย่างเดียวนั้นยังไม่เพียงพอต่อการศึกษายังคงมีประเด็นอื่น ๆ ที่แบบสอบถามไม่สามารถหาคำตอบได้ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ดังกล่าว มาช่วยในการเก็บข้อมูลให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มเติมประเด็นจากข้อมูลบางส่วนที่ขาดหายไปจากการตอบแบบสอบถาม

สำหรับปัญหาที่พบในการใช้เครื่องมือการวิจัยที่ใช้แบบสอบถาม พบว่า แบบสอบถามที่ส่งไปให้กลุ่มประชากรจะได้อีกกลับมาไม่ครบตามจำนวนที่ส่งไปด้วยสาเหตุจากร้านของผิดบ้าง ไม่มีที่อยู่ตามที่ส่งไปบ้าง หรือไม่ตอบมาบ้าง ซึ่งในประเด็นนี้ผู้ศึกษาพบว่า งานวิทยานิพนธ์ที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือนี้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามด้วยตนเองและส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ มีความแตกต่างกัน นั่นคือในการดำเนินการเก็บที่ไปส่งด้วยตนเองกับกลุ่มเป้าหมายแล้วนำแบบสอบถามกลับมาในทันทีเมื่อกลุ่มเป้าหมายตอบเสร็จจึงขึ้นกับการส่งทาง

ไปรษณีย์ที่จำหน่ายของส่งถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยต้องใช้ระยะเวลาในการรอการตอบกลับของแบบสอบถาม ข้อดีข้อเสียของการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสองแบบก็มีต่างกันข้อเสียของการเก็บด้วยตนเองนั้นค่อนข้างจะเสียงบประมาณจำนวนมากว่า ส่วนการส่งไปรษณีย์จะประหยัดกว่า แต่ก็มีข้อเสียอยู่ที่ว่าต้องรอแบบสอบถามที่จะส่งกลับมา อีกทั้งมักจะกลับมาไม่ครบตามจำนวนที่ต้องการตามกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้ศึกษาพบว่า งานวิจัยทุกเล่มจะใช้การวิเคราะห์แบบสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ การหาค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นพื้นฐานทุกเล่มจากการศึกษาพบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนมากมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของกลุ่มประชากรที่ศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) มาอธิบาย บรรยาย (Describe) หรือสรุป (Summarize) ลักษณะของกลุ่มข้อมูลที่เป็นตัวเลข (Numerical Data) ที่เก็บรวบรวมมา ก็สามารถตอบโจทย์และวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนั้นได้แล้ว แต่ผู้ศึกษาเห็นว่า งานวิจัยส่วนมากยังขาดการนำเอาสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ซึ่งมีความจำเป็นมากเพราะเป็นสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร ซึ่งสามารถนำผลการวิเคราะห์นั้นไปสรุปอ้างอิงถึงประชากรได้ โดยใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability Concepts) ซึ่งสถิติเชิงอนุมานประกอบด้วย การประมาณค่า (Estimation) และการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Test)

ในส่วนประเด็นวิทยานิพนธ์ที่ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) นั้น จากการศึกษางานวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกของกลุ่มประชากร โดยใช้กลุ่มประชากรที่มีจำนวนน้อย เพื่อหาวิธีการแก้ไข ปัญหา บำบัด หรือมาตรการในการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ด้วยการสืบค้นความจริงที่เป็นไปโดยธรรมชาติพยายามสร้างความรู้ความเข้าใจจากการมองภาพรวมอย่างรอบด้าน ใช้นักวิจัยเป็นเครื่องมือในการค้นความรู้ และใช้วิธีการวิเคราะห์ตีความหมายในแบบอุปนัย เป็นวิธีวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการหาความรู้ที่มีพื้นฐานทางญาณวิทยา ผู้ศึกษาพบว่า งานวิทยานิพนธ์ที่ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนโดยมีสังคมรอบตัวเด็กมาเกี่ยวข้อง เช่น เด็กชายที่รุมโทรมเพื่อนหญิง, การกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน, ความสัมพันธ์ของครอบครัวต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน, การแก้ไข ปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดโดยชุมชนซึ่งในส่วนนี้ประเด็นจริยธรรมมีความสำคัญมากต่อการเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ

ตรงนี้สามารถบอกได้ว่าเด็กเหล่านี้เป็นกรณีเฉพาะที่ไม่ปรากฏทั่วไปซึ่งเป็นการยากที่จะใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณนั่นเอง และในกรณีศึกษาเช่นนี้วิธีวิทยางานวิจัยเชิงคุณภาพจึงมี

ความเหมาะสมกับกลุ่มประชากรที่มีกรณีลักษณะเฉพาะ การใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพจะทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งข้อมูลเชิงลึกที่ได้มานั้นสามารถบอกรายละเอียดของสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนแสดงพฤติกรรมในการกระทำผิดในทุกแง่มุมของกลุ่มประชากรที่เป็นเด็กและเยาวชนนั้น ซึ่งไม่ว่าผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือในการวิจัยจากการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ตาม หรือการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมก็ตาม ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลซึ่งจะมีผลต่อข้อมูลในเชิงลึก

แต่สิ่งสำคัญอย่างยิ่ง คือ ประเด็นจริยธรรมของนักวิจัย ที่สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ได้กำหนดจรรยาบรรณนักวิจัย เพื่อให้ให้นักวิจัยถือเป็นแนวปฏิบัติว่า นักวิจัยต้องซื่อสัตย์และมีคุณธรรมในทางวิชาการและการจัดการ นักวิจัยต้องมีพื้นฐานความรู้ในสาขาวิชาที่ทำวิจัยอย่างเพียงพอ และควรมีความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการวิจัย เพื่อนำไปสู่งานวิจัยที่มีคุณภาพ และเพื่อป้องกันปัญหาการวิเคราะห์ การตีความหรือสรุปที่ผิดพลาด อันอาจก่อให้เกิดความเสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานวิจัยเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซึ่งถ้านักวิจัยไม่มีความรู้เพียงพออาจจะทำให้ผลการวิจัยมีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดโดยไม่รู้ตัว และนักวิจัยต้องมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ศึกษา และนักวิจัยต้องเคารพศักดิ์ศรี และสิทธิของความเป็นมนุษย์ของเป็นกลุ่มประชากรในการวิจัย อีกทั้งนักวิจัยพึงมีความรับผิดชอบต่อสังคมทุกระดับ ที่ผู้วิจัยควรคำนึงอยู่ตลอดเวลา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้านักวิจัยเป็นนักสังคมสงเคราะห์ที่ทำงานเกี่ยวกับผู้ใช้บริการด้วยแล้ว ยิ่งต้องคำนึงถึงจรรยาบรรณของนักสังคมสงเคราะห์เป็นอย่างมากอีกด้วย ซึ่งสมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ได้กำหนดจรรยาบรรณของนักสังคมสงเคราะห์ไว้ 5 ประการ คือ นักสังคมสงเคราะห์จะต้องสำนึกว่าการกระทำเพื่อพัฒนาหรือก่อให้เกิดสวัสดิภาพแก่บุคคล กลุ่มชนและชุมชนเป็นความรับผิดชอบต่อตนเอง นักสังคมสงเคราะห์จะต้องปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ เสียสละ มีคุณธรรมและปราศจากอคติทั้งปวง นักสังคมสงเคราะห์จะต้องเคารพในศักดิ์ศรี และไม่เปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวของผู้รับบริการ นักสังคมสงเคราะห์จะต้องประพฤติปฏิบัติตนในกรอบของวัฒนธรรมอันดีงาม เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่วิชาชีพสังคมสงเคราะห์ นักสังคมสงเคราะห์จะต้องยึดมั่นในหลักวิชา เพิ่มพูนความรู้และทักษะ พร้อมทั้งส่งเสริมวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ ซึ่งการที่ผู้วิจัยเป็นนักสังคมสงเคราะห์ด้วยแล้วยิ่งต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์อย่างเคร่งครัด ซึ่งการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของจรรยาบรรณก็เปรียบเสมือนปัจจัยที่เกื้อกูลให้วิชาชีพเจริญก้าวหน้าต่อไป ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดสวัสดิภาพแก่มวลมนุษยชาติอย่างแท้จริงตามหลักจรรยาบรรณนักสังคมสงเคราะห์ที่สถิตยอยู่ในอุดมการณ์และจิตวิญญาณของนักสังคมสงเคราะห์ทุกคน

นอกจากประเด็นจริยธรรมของนักวิจัยแล้ว จากการศึกษางานวิจัยที่ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า กมลกาญจน์ ทิพพานุญ (2550); ณภัสสร บุญเพ็ง (2548) ผู้วิจัยที่ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ส่วนใหญ่ใช้กลุ่มประชากรประมาณ 7-10 คนที่สำคัญคือ ผู้วิจัยสามารถบอกถึงที่มาของประชากรที่ทำการคัดเลือกได้เป็นอย่างดี โดยมากผู้วิจัยเข้าถึงกลุ่มประชากรด้วยเทคนิค Snow Ball Sampling ซึ่งเทคนิคนี้เป็นการเลือกตัวอย่างในลักษณะการสร้างเครือข่ายข้อมูล โดยเลือกจากหน่วยตัวอย่างกลุ่มแรกและตัวอย่างกลุ่มนี้เสนอบุคคลอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงเป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป โดยผู้วิจัยจะเริ่มจากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม โดยการเข้าไปคลุกคลี สนทนา และเข้าร่วมกิจกรรมบางอย่างกับประชากรที่มีคุณสมบัติ ตามที่ต้องการจะศึกษาเพื่อให้ทราบว่าพวกเขามีเวลาว่างที่จะสามารถให้สัมภาษณ์ได้ในช่วงเวลาใดบ้าง เมื่อสังเกตเห็นว่าประชากรเริ่มมีความสนิทสนม ไว้วางใจและกล้าเปิดเผยเรื่องราวต่าง ๆ ให้ผู้วิจัยได้รับทราบแล้วผู้วิจัยก็จะขอให้ประชากร ระบุรายชื่อของประชากรคนอื่น ๆ ที่มีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยต้องการ เช่น ผู้วิจัยที่ศึกษาเรื่องสาเหตุของการรุมโทรมหญิง เมื่อพบประชากรคนแรกแล้วสามารถถามคนแรกเพื่อไปสู่ประชากรคนต่อไปได้ เป็นต้น ซึ่งวิธีนี้จะเป็วิธีที่สามารถช่วยให้ผู้วิจัยเข้าถึงกลุ่มประชากรได้ง่ายขึ้น ซึ่งในประเด็นการใช้เทคนิค Snow Ball Sampling เพื่อเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างนั้น

ในประเด็นนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่ามีส่วนที่น่าสนใจและน่าศึกษาอยู่ คือหากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มแรกเสนอบุคคลอื่นหมายถึงเพื่อนที่มีลักษณะใกล้เคียงเป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป โดยที่เลือกในฐานะที่รู้จักกันสนิทสนมกัน อาจจะทำให้ให้นักวิจัยได้ข้อมูลที่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างแรก เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่กล่าวมานั้น อาจมีทัศนคติและมุมมองต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเดียวกัน

ส่วนในประเด็นของการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น โดยส่วนมากพบว่า ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์แบบเจาะจง (In-depth Interview) โดยมีเครื่องมือช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เทปบันทึกเสียง เพื่อบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และสมุดจดบันทึก ซึ่งในประเด็นการใช้เครื่องมือช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น นักศึกษาได้ตั้งข้อสังเกตในประเด็นของจริยธรรมของนักวิจัย ว่า ในขณะที่นักวิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างนั้น นักวิจัยได้ขออนุญาตในการใช้เครื่องบันทึกเทปหรือไม่ ประการใด เพราะถือเป็นสิทธิของกลุ่มตัวอย่างที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ผู้วิจัยบันทึกเสียง ในประเด็นนี้มีความละเอียดอ่อนอยู่เช่นกัน แต่ถ้ากลุ่มตัวอย่างยินยอมและอนุญาตให้ผู้วิจัยใช้เทปบันทึกเสียงได้ ก็ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล เพราะการใช้เครื่องบันทึกเสียงก็สามารถช่วยนักวิจัยได้เก็บข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างให้สัมภาษณ์ได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ นักวิจัยจึงควรให้ความสำคัญกับประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนต่อกรณีนี้ ในส่วนของกรณีวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาพบว่า ผู้วิจัยส่วนใหญ่ได้ใช้

วิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) ในลักษณะของการตีความจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง โดยสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview), การสังเกตการณ์ (Observation), โดยผู้วิจัยได้ตีความข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์หลายครั้งพอสมควร เพื่อเป็นการยืนยันว่าข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดนี้สามารถนำมาเป็นข้อสรุปได้

นอกจากผู้วิจัยจะใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แล้ว ยังมีผู้วิจัยที่ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงผสมวิธี (Mixed Methodology) อีกด้วย ซึ่งจากการศึกษางานวิจัย พบว่า ผู้วิจัยที่ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงผสมวิธี (Mixed Methodology) ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยที่เกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่มีลักษณะของความรุนแรงสูงและเป็นการกระทำผิดที่มีความสลับซับซ้อนด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น งานวิจัยของ เขมฐกรฤท วรจันทร์ (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการร่วมกันโทรมหญิงของเยาวชน : ศึกษาเฉพาะกรณี ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กับกลุ่มประชากรจำนวน 60 คน และใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับกลุ่มประชากรจำนวน 10 คน โดยที่กลุ่มประชากรเป็นเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในฐานะความผิดร่วมกันโทรมหญิงและมีผลจำแนกประเภทประเภท ที่ระบุสาเหตุการกระทำความผิดว่ามีสาเหตุมาจากครอบครัว กลุ่มเพื่อน สื่อลามก ยาเสพติด ผู้เสียหายหรือเหยื่อและมีพฤติกรรมรุนแรง

อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาเห็นว่า วิธีวิทยาการวิจัยเชิงผสมวิธี (Mixed Methodology) ที่นำเอาวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มีลักษณะแนวทางต่างกันนี้ ไม่ได้ทำให้วิธีวิจัยทั้ง 2 ชนิดเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ในทางตรงกันข้ามลักษณะดังกล่าวกลับเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้าง และเกื้อกูลกันและกันให้ถึงพร้อมซึ่งความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้มา ลักษณะที่ต้องพึงพาดาคัยกันคือมีในสิ่งทีอีกฝ่ายหนึ่งขาด คือ การวิจัยเชิงคุณภาพจะช่วยให้ผู้วิจัยเกิดความกระจ่างเกี่ยวกับสถานการณ์ หนึ่ง ๆ ในสังคมตามที่ปรากฏอยู่ ในขณะที่เดียวกันการวิจัยเชิงปริมาณก็หยิบยื่นวิธีการตัดสินว่า ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์สังคมที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นจะนำไปใช้กับกรณีอื่น ๆ โดยทั่วไปได้แค่ไหน ทำอย่างไรข้อจำกัดของการศึกษาเฉพาะกรณีในการวิจัยเชิงคุณภาพจะได้รับการแก้ไขและช่วยเหลือโดยการวิจัยเชิงปริมาณ และข้อจำกัดในการวิจัยเชิงปริมาณจะได้รับการแก้ไขและช่วยเหลือโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นในการวิจัยจึงได้พยายามผสมผสานแนวคิดของการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยถือว่าข้อมูลทั้งสองมีติดต่อกันเพื่อตอบคำถามทางการศึกษาให้ได้ประโยชน์สูงสุด

สำหรับการวิจัยทดลอง (Experimental Research) พบว่า เป็นกระบวนการค้นหาความรู้ความจริงโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์แบบหนึ่งซึ่งศึกษาความเปลี่ยนแปลงของตัวแปรในการทดลองที่เกิดขึ้น ภายใต้เงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่ได้รับการควบคุมอย่างรัดกุม เพื่อศึกษาว่าเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่จัดขึ้นเป็นสาเหตุที่แท้จริงของผลหรือปรากฏการณ์ที่เปลี่ยนแปลงนั้นหรือไม่ โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการสังเกตเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรที่เปลี่ยนแปลงไประหว่างปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพปกติ กับที่เกิดขึ้นในสภาพที่ได้รับการควบคุมตามเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ความเป็นจริงต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ในการอธิบาย ทำนาย และควบคุมได้

ซึ่งจากการศึกษาวิทยานิพนธ์ที่ทำการวิจัยเชิงทดลอง (ทัศนีย์ ช้อนขุนทด, 2542; พรามร ศรีपालวิทย์, 2544; ศิริลักษณ์ ลวณะสกล, 2544) พบว่าใช้กลุ่มประชากรเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยมีจำนวนกลุ่มละเท่ากัน จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ทั้ง 3 เล่มพบว่า การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างนั้นจะใช้วิธีการสุ่มจับฉลากทั้งสิ้น โดยส่วนมากใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม เช่น แบบสอบถามวัดทัศนคติ โปรแกรมเน้นหนทางการ เป็นต้น สถิติที่ใช้คือ การหาค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การหาค่า t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวชนิดวัดซ้ำ

สำหรับในประเด็นการวิจัยทดลอง (Experimental Research) ที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่า เป็นการทดลองกับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นการทดลองการเรียนรู้ โปรแกรมเน้นหนทางการ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งผลจากการวิจัยทดลองนี้ จะเป็นประโยชน์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในการแก้ไขและปรับพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเหล่านี้ แต่ก็มีประเด็นจริยธรรมที่ผู้วิจัยควรระวังในการทำการทดลอง เพราะเด็กและเยาวชนเหล่านี้มีลักษณะพิเศษ คือ เป็นเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด การทดลองโปรแกรม กิจกรรม หรือคำถาม อาจมีส่วนทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเองได้

โดยภาพรวมแล้วสรุปได้ว่า ข้อค้นพบที่ได้จากการวิเคราะห์วิธีวิทยาการวิจัยของวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการด้านการศึกษาของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้น พบว่า ในแต่ละวิธีนั้นมีความเหมาะสมในการนำมาใช้แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ งานวิจัยที่ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยที่มุ่งหาข้อเท็จจริงและข้อสรุปเชิงปริมาณ เน้นการใช้ข้อมูลที่เป็นตัวเลขเป็นหลักฐานยืนยันความถูกต้องของข้อค้นพบ และสรุปต่าง ๆ มีการใช้เครื่องมือที่มีความเป็นปรนัยใน

การเก็บรวบรวมข้อมูลเช่น แบบสอบถามแบบทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดลอง และเป็นวิธีวิทยาการวิจัยที่เหมาะสมกับการศึกษากับจำนวนกลุ่มประชากรที่มีจำนวนมาก

วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เหมาะสำหรับการศึกษางานวิจัยที่ต้องการค้นหาประเด็นใหม่ ๆ ของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เมื่อต้องการหาความรู้ เพื่อสร้างสมมติฐาน หรือสร้างแบบสอบถาม สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณในภายหลัง เมื่อต้องการเข้าใจความหมาย หรือกระบวนการของการกระทำหรือปรากฏการณ์เมื่อต้องการตรวจสอบหรือหาคำอธิบายสำหรับข้อค้นพบจากการวิจัยเชิงปริมาณ เมื่อเรื่องที่ศึกษา สถานการณ์ หรือประชากรเป้าหมายในการศึกษา ไม่เหมาะที่จะให้ทำการวิจัยโดยวิธีการเชิงปริมาณ

และวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) เหมาะสำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้น ที่ต้องมีทั้งเชิงมูลเชิงสถิติของกลุ่มเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและต้องศึกษาข้อมูลเชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และจัดสวัสดิการแก่เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นในมิติการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้น จะเห็นได้ว่า จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ที่ทำการศึกษเกี่ยวกับสวัสดิการด้านการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ทำให้พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยทำการศึกษานั้น เป็นเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งประเด็นที่น่าตั้งคำถามก็คือ หากผู้วิจัยเป็นเจ้าของที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานฝึกและอบรมนั้น ทั้งเป็นผู้ทำการวิจัยศึกษาในเรื่องนั้น จะมีประเด็นโครงสร้างอำนาจหรืออคติต่อกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กและเยาวชนในสถานฝึกและอบรมหรือไม่ เช่น ในงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเด็กและเยาวชนภายหลังกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนศึกษาเฉพาะกรณี : สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนนทบุรี ซึ่งผู้ทำการวิจัยเป็นนักสังคมสงเคราะห์และทำงานในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนโดยตรง

สรุปโดยภาพรวมงานวิจัยที่ทำค่อนข้างเป็นงานวิจัยประเภทงานวิจัยประยุกต์ (Applied Research) มิได้นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่แต่อย่างใด

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์เกี่ยวกับข้อค้นพบ

จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ที่นำมาสังเคราะห์เกี่ยวกับสวัสดิการด้านการศึกษาของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ผู้ศึกษาสามารถจำแนกข้อค้นพบที่ผู้ศึกษานำมาใช้เป็นกรอบการศึกษา ออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1. ข้อค้นพบเกี่ยวกับสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน 2. ข้อค้นพบเกี่ยวกับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน 3. ข้อค้นพบเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดสวัสดิการสังคม และ 4. ข้อค้นพบเกี่ยวกับสวัสดิการด้านการศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อค้นพบเกี่ยวกับสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาข้อค้นพบเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน พบว่า มีสาเหตุการกระทำผิดมาจากหลายปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจกระทำผิดของเด็กและเยาวชน (เกษรวงค์ จินะแสน, 2541; กมลกาญจน์ ทิพพานุญ, 2550; เชษฐภักฎทวารจันทร์ 2550; ญัฐนันท์ พิทักษา, 2547; ฅนภัสสร บุญเพ็ง, 2548; ยุทธนา แพรดำ, 2544; สุภาลักษณ์ สร้อยสุวรรณ, 2548; สุนิสา จิราธานนท์, 2544; สุกิมล แซ่อึ้ง, 2546) โดยสามารถอธิบายสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนได้ดังนี้

ปัจจัยที่หนึ่ง ที่มีผลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน คือ ปัจจัยด้านครอบครัว โดยพบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่มีพื้นฐานของครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ครอบครัวแตกแยก ครอบครัวให้การเลี้ยงดูแบบปล่อยปะละเลย รวมถึงการเลี้ยงดูในลักษณะอื่น ๆ ที่ไม่เหมาะสม เช่น การเลี้ยงดูแบบให้อิสระ ตามใจ การใช้จ่ายเงินในการเลี้ยงดูมากกว่าการให้เวลาและความอบอุ่น และสภาพความรุนแรงในครอบครัวที่พบคือ การทำร้ายร่างกาย จิตใจ และการใช้คำพูด สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ สถานภาพของบิดามารดาของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดพบว่า ส่วนใหญ่บิดามารดาแยกกันอยู่ และบิดามารดาอยู่ด้วยกันแต่มีความรุนแรงเกิดขึ้นในครอบครัว สำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดคดีอุกฉกรรจ์ หรือเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ พบว่า เด็กและเยาวชนจะเห็นว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ไม่ว่าจะบิดามารดา หรือ พี่น้องที่ทะเลาะกันเป็นเรื่องปกติ

ปัจจัยที่สอง ที่มีผลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนได้แก่ ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาค้นพบพบว่า ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน กล่าวคือ เด็กและเยาวชนให้ความสนใจและความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนมาก เนื่องจากเวลาที่เด็กและเยาวชนมีปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว จากการศึกษพบว่า

เด็กและเยาวชนชายจะมีพฤติกรรมการใช้เวลาส่วนใหญ่ออกไปอยู่ข้างนอกกับกลุ่มเพื่อน ส่วนเด็กและเยาวชนหญิงจะใช้วิธีหนีออกจากบ้านเป็นวิธีการแก้ปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการศึกษาของ สุนิสา จิราธานนท์ (2544); สุวิมล แซ่อึ้ง (2546); ญัฐนันท์ พิทักษ์ (2547); สุพรรณิกา จันทรจิรานุวัฒน์ (2549); เภฏฐกฤต วรจันทร์ (2550) ในด้านการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีต่าง ๆ พบว่า เด็กและเยาวชนทุกคนคบหา มีเพื่อนที่เสพยาเสพติด เช่น ดื่มสุรา เสพกัญชา สารระเหยและสิ่งเสพติดอื่น ๆ บางคนมีพฤติกรรมมั่วสุมหมกมุ่นบ่อย ๆ ส่วนใหญ่ว่างงานและไม่เรียนหนังสือ ชอบการตกแต่งรถ การแข่งรถจักรยานยนต์ในช่วงกลางคืน การทำร้ายผู้อื่น ซึ่งการรวมตัวกันกับเพื่อนเป็นกลุ่ม แก๊งค์ ทำให้เกิดการเลียนแบบเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม นอกจากนั้นยังการพัฒนาารูปแบบการกระทำผิด ซึ่งนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อสังคมประเทศชาติ

สำหรับประเด็นต่อมาคือ การที่เด็กและเยาวชนมีแหล่งที่พักอาศัยอยู่ใกล้กับแหล่งที่ขายยาเสพติด แหล่งมั่วสุม ทำให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้การกระทำผิดจากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว เห็นแบบอย่างที่ไม่ดีทุกวันจนเห็นว่าเป็นเรื่องที่ทำได้โดยปกติ ทำให้ขาดความยับยั้งชั่งใจต่อการกระทำผิดกฎหมาย การกระทำผิดศีลธรรมและจริยธรรมมากขึ้น ส่วนในประเด็นสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่เกิดจากปัจจัยด้านตัวเด็ก เช่น ทักษะคิดและแรงจูงใจ รวมถึงไม่ทราบถึงผลร้ายที่จะตามมา (รู้เท่าไม่ถึงการณ์) ทำไปด้วยความคะนอง กลัวว่าผู้เสียหายจะแจ้งความเอาเรื่อง อยากรู้ อยากลอง ต้องการความตื่นเต้น สนุกสนาน

ปัจจัยที่สามที่มีผลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้นครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางและค่อนข้างต่ำ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีภาวะเสี่ยงต่อการกระทำผิด

ปัจจัยที่สี่ที่มีผลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ได้แก่ ปัจจัยด้านสื่อ ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารไม่ว่าจะเป็นทางสื่อโทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือลามก ซึ่งจากการศึกษาของ สุพรรณิกา จันทรจิรานุวัฒน์ (2549); เภฏฐกฤต วรจันทร์ (2550) พบว่าเยาวชนที่กระทำผิดในการร่วมกันมั่วสุมหมกมุ่นทุกคนดูสื่อลามก มักชอบดูสื่อวีซีดีลามกที่บ้านเพื่อน โดยดูร่วมกับเพื่อนบ่อย ๆ บางคนเลียนแบบท่าทางจากสื่อลามกที่ดู บางคนดูสื่อลามกก่อนมีพฤติกรรมมั่วสุม ซึ่งจากการที่เด็กและเยาวชนดูสื่อลามกร่วมกันหลายคนนั้น ย่อมง่ายที่จะกระทำความผิดเนื่องจากเด็กและเยาวชนเป็นวัยที่กำลังคิดคะนองและต้องการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนของตัวเอง จึงมีการชักชวนและคล้อยตามกันได้ง่าย

สรุปผลจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน แสดงให้เห็นถึงสถานะ

องค์ความรู้ในด้านมานุษยวิทยา ด้านสังคมวิทยา และด้านจิตวิทยา ซึ่งสถานะองค์ความรู้ที่ปรากฏในข้อค้นพบนี้มีความสัมพันธ์สถานะองค์ความรู้ที่นำมาใช้กำหนดกรอบทิศทางการศึกษา

ข้อค้นพบเกี่ยวกับการบำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

จากการศึกษาข้อค้นพบจากวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนสามารถจำแนกข้อค้นพบเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคriminalกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เพื่อนำไปแก้ไขปัญหาคriminalกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

จากการศึกษาข้อค้นพบมีประเด็นในการแก้ไขปัญหาคriminalเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และสภาพแวดล้อม ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาคriminal (เกษรรางค์ จินะแสน, 2541; กมลกาญจน์ ทิพพานบุญ, 2550; สิวตาภรณ์ อุเทนสุด, 2543; ธนวรรณ อัครพาณิชย์, 2549) โดยมีความสอดคล้องกันจากวิทยานิพนธ์ดังกล่าว ซึ่งพบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีผลต่อการแก้ไขปัญหาคriminalเด็กและเยาวชนที่กระทำ คือ ครอบครัวที่บิดามารดา หรือผู้ปกครอง มีความรักเอาใจใส่ เป็นแบบอย่างที่ดี พยายามเอาใจในตัวเด็กและเยาวชน รวมถึงให้โอกาสเมื่อเด็กและเยาวชนกระทำผิดด้วยนั้น จะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนรู้สึกมีคุณค่าในตนเองและมีภูมิคุ้มกันเรื่องความยับยั้งชั่งใจ ต่อการกระทำผิดกฎหมาย การกระทำผิดทางศีลธรรม และจริยธรรมมากขึ้น เด็กและเยาวชนมีสภาพครอบครัวปกติสุข มีความอบอุ่นใน แต่สำหรับเด็กและเยาวชนที่มีสภาพครอบครัวไม่อบอุ่น เนื่องจากบิดามารดาเลิกร้างกันและบิดาเสียชีวิต ก็มีได้มีผลกระทบใด ต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนนัก

นอกจากนี้ การให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการด้วยเพื่อให้การแก้ไข ฟื้นฟู และสงเคราะห์เด็กและเยาวชนมีประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งจะเป็นการเตรียมความพร้อมของเด็กและเยาวชนในด้านการปรับตัวเข้าสู่สังคมภายนอก และเตรียมความพร้อมของครอบครัวในด้านวิธีการดูแลเด็กและเยาวชนอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากเด็กและเยาวชนจะอยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมฯ เพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่ครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการอบรม ชัดเจนทางสังคมแก่เด็กและเยาวชน รวมทั้งเมื่อเด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมฯ แล้ว เด็กและเยาวชนก็จะต้องกลับไปอาศัยอยู่กับครอบครัวตามเดิม หากเด็กและเยาวชนกลับไปอยู่กับครอบครัวที่ไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองกับสภาพแวดล้อมเดิม ๆ ก็จะมีส่งผลให้พวกเขากระทำผิดซ้ำขึ้นอีกได้โดยง่าย โดยรูปแบบที่เหมาะสม ก็คือ การให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ตั้งแต่กระบวนการแรกจนกระทั่งการสุดท้ายของการฝึกอบรม เนื่องจากครอบครัวจะรับทราบกระบวนการฝึกอบรม ตั้งแต่กระบวนการแรกที่เด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมภายในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ตลอดจน

ทราบถึงบทบาทของตนเองว่าจะสามารถเข้าไปมีส่วนในการฝึกอบรมได้อย่างไรบ้าง ขั้นตอนใดบ้าง ตลอดจนการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กและเยาวชนเพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

ผลจากการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับข้อค้นพบมีประเด็นในการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดโดยใช้วิธีการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู แสดงให้เห็นถึงสถานะองค์ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ครอบครัวและชุมชนในการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดโดยใช้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มในรูปแบบต่าง อาทิ กลุ่มบำบัด, กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งการครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้น เป็นวิธีการหนึ่งที่เป็นการบูรณาการการแก้ไขปัญหโดยในสังคมแวดล้อมของเด็กและเยาวชนตั้งแต่ที่ใกล้ชิดเด็กและเยาวชนมากที่สุด คือครอบครัว ตลอดสังคมรอบข้างตัวเด็กและเยาวชน ประเด็นสำคัญจึงอยู่ที่ครอบครัวและชุมชนจะให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้มากน้อยเพียงใด

นอกจากนี้ จากการศึกษาประเด็นความคิดเห็นการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ในสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กและเยาวชนและสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพบว่า เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานกับเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานกับเด็กและเยาวชนทราบถึงวิธีการหรือแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม ส่วนด้านการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูและสงเคราะห์เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่เข้าใจถึงหลักการและวิธีบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูเป็นอย่างดี โดยสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนทุกแห่ง มีบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน คือเพื่อบำบัด แก้ไขและฟื้นฟูพฤติกรรมที่เสียหายให้มีการพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างความพร้อมแก่เด็กและเยาวชน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้ การอาชีพ และทัศนคติที่ดี เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กและเยาวชนกับสู่ครอบครัว ชุมชน และสังคม เพื่อหาแนวทางป้องกัน แก้ไข และพัฒนาการฝึกอบรมให้เด็กและเยาวชนเป็นพลเมืองที่ดีสามารถประกอบกิจกรรม และอาชีพอยู่ในสังคมโดยปกติสุข ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ

นอกจากนี้ จากการศึกษาประเด็นการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนและสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน พบว่า สถานฝึกและอบรมได้ดำเนินงานในการฝึกและอบรมทั้งทางด้านวิชาสามัญ วิชาชีพ การอบรมจริยศึกษา และพลศึกษา เด็กจะได้รับการดูแลเอาใจใส่จากพ่อบ้านแม่บ้าน รวมทั้งได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลือ และการบำบัดแก้ไข ฟื้นฟูจากนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสปรับปรุงและ

เปลี่ยนแปลงความประพฤติให้ดีขึ้น สามารถกลับตนเป็นพลเมืองดี ออกไปดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามปกติ

อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าในการดำเนินงานนั้น มีปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรค คือ บุคลากรไม่เพียงพอ บุคลากรมีความรู้และความสามารถไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานลดลงและงบประมาณยังไม่เพียงพอทำให้การพิจารณาเงินเพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมหรือโครงการล่าช้าวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ และที่มีอยู่ในหน่วยงานสถานฝึกและอบรมแต่ละแห่งไม่ทันสมัย รวมทั้งมีสภาพชำรุด บางส่วนใช้การไม่ได้ และส่วนการจัดการ ซึ่งมีการจัดองค์กรตามสายการบังคับบัญชาที่ค่อนข้างซับซ้อนไม่เป็นเอกภาพ การมอบหมายงานไม่ตรงกับตำแหน่งหน้าที่ความรู้ และความสามารถของบุคลากร มิได้มีการประสานความร่วมมือในการทำงาน การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจด้านต่าง ๆ แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่เพียงพอ ในเรื่องของหลักสูตรการฝึกอบรม การบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็ก ๆ ยังมิได้เป็นการรับกับสภาพปัญหาของสังคมปัจจุบันเท่าที่ควร และมีการประชาสัมพันธ์ค่อนข้างน้อย ปัจจัยเหล่านี้เป็นผลให้การดำเนินงานไม่บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ เนื่องจากปรากฏว่า เด็ก ๆ ได้รับการอบรมดูแลและบริการต่าง ๆ ไม่ทั่วถึง ประสบกับปัญหาต่าง ๆ อาทิ ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม เป็นต้น นอกจากนี้เด็ก ๆ ยังได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่อย่างเข้มงวดและไม่เป็นธรรม ตลอดจนสภาพของอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไม่อยู่ในสภาพที่เอื้ออำนวยต่อความสนใจหรือตั้งใจในการรับการศึกษาอบรมของเด็ก ๆ เจ้าหน้าที่เกิดความเบื่อหน่ายและท้อแท้ในการปฏิบัติงาน เด็ก ๆ จึงได้รับความรู้และทักษะทางวิชาชีพไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้ประโยชน์หรือประกอบอาชีพภายนอกได้

ผลจากการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับ ข้อค้นพบยังมีประเด็นเกี่ยวกับผู้ปฏิบัติงานกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด แสดงให้เห็นถึงสถานะองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการบริหารจัดการบุคลากรที่ปฏิบัติกับเด็กและเยาวชน ซึ่งจากผลการศึกษาจะให้ความสำคัญในประเด็นของผู้ปฏิบัติงานกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยเน้นหนักที่ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เช่น บุคลากรไม่เพียงพอ งบประมาณล่าช้า วัสดุอุปกรณ์ไม่ทันสมัย ซึ่งมุ่งเน้นนำเสนอปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการในด้านบุคลากรมีปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาทั้งในเชิงนโยบายและปัญหาเชิงปัจเจก กล่าวคือ ในประเด็นปัญหาเชิงนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการบุคลากร เกิดจากขาดการวางแผน และการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการบริหารจัดการบุคลากร ในส่วนปัญหาเชิงปัจเจกนั้น เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานอาจไม่เข้าใจในการทำงานกับเด็กและเยาวชนเท่าที่ควร ซึ่งนักศึกษาเห็นว่า ยังมีอีกหลายประเด็นที่มีความน่าสนใจที่เกี่ยวกับประเด็นผู้ปฏิบัติงานกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ในสถานฝึก

และอบรม อาทิเช่น ประเด็นองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบอาสาสมัครจากองค์กรหรือหน่วยงานเอกชน ที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ประเด็นในที่จะให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ในสถานฝึก และอบรม สามารถช่วยเหลือตนเองในบางเรื่องบางอย่างในสถานฝึกและอบรมได้อย่างไรนั้น หมายถึงการที่จะสร้างระบบการดูแลตนเองซึ่งเป็นการช่วยเหลือตนเองในสถานฝึกและอบรม ซึ่งถ้าสามารถสร้างระบบการดูแลตนเองขึ้นมาได้ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายก็จะสามารถ ลดปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้ในส่วนหนึ่ง

สรุปผลจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากข้อค้นพบในประเด็นการแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดโดยใช้วิธีการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู แสดงให้เห็นถึงสถานะ องค์ความรู้ในด้านจิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการศึกษา และจิตวิทยาการให้การปรึกษา

ข้อค้นพบเกี่ยวกับจิตสวัสดิการสังคม

จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับจิตสวัสดิการแก่เด็กและเยาวชนในสถาน พินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 42 เล่ม สามารถสรุปการจัดบริการการสวัสดิการแก่ เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ข้อค้นพบเกี่ยวกับสวัสดิการด้านการศึกษา (education) โดยพบว่า การจัด สวัสดิการด้านการศึกษาให้เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กนั้น สามารถแบ่งออกได้ ดังนี้ การจัดบริการสวัสดิการด้านการศึกษาในวิชาสามัญ ด้านวิชาชีพ ด้านอบรมคุณธรรม จริยธรรม และด้านพลศึกษา

สำหรับการจัดบริการสวัสดิการด้านการศึกษาวิชาสามัญนั้น จัดการศึกษาวิชา สมัญญให้แก่เด็กและเยาวชนในระดับประถมศึกษา (เทียบ ป.6) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) ตามหลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยได้รับ อนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งโรงเรียนในรูปแบบการศึกษาผู้ใหญ่ 2. การฝึกอบรมวิชาชีพ การอบรมวิชาชีพจะพิจารณาเลือกเด็กหรือเยาวชนที่มีพื้นฐานการศึกษาวิชาสามัญจบการศึกษา ภาคบังคับเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ตามความเหมาะสมและความสมัครใจรายบุคคล ซึ่งปัจจุบันสถานฝึกและอบรมทั้งหมดนั้นได้ร่วมกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร กำหนดหลักสูตรการฝึกและอบรมวิชาชีพระยะสั้นกำหนด 6 เดือน เช่น ช่างพิมพ์ ช่างไม้และ ก่อสร้าง ศิลปหัตถกรรม เกษตรกรรม ช่างตัดผม ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า เป็นต้น 3. การฝึกอบรมด้าน จริยธรรมและพลศึกษา โดยจัดให้มีการขัดเกลานิสัยและจิตใจของเด็กและเยาวชน ส่งเสริม

จริยธรรม พัฒนาสุขภาพพลานามัย และการกีฬาให้เด็กและเยาวชนในการบำบัดแก้ไขและฟื้นฟู เด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคลและกลุ่มและให้มีการสงเคราะห์ตามความจำเป็น

นอกจากนี้ ยังพบว่า การเลือกวิชาเรียนในการฝึกและอบรม ส่วนใหญ่ยึดหลักการพิจารณาจัดเด็กเข้ารับการศึกษหรือฝึกอบรมโดยใช้หลักความถนัดและความสนใจของเด็กและเยาวชนเป็นหลัก ส่วนในเรื่องของหลักสูตรทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพทุกฝ่ายเห็นตรงกันว่าเหมาะสมดีแล้ว แต่วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อการศึกษของเด็กและเยาวชน แต่อย่างไรก็ตามยังมีประเด็นเกี่ยวกับตัวเด็กเองไม่ค่อยกระตือรือร้นในการเรียนทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพอาจจะเป็นเพราะพื้นฐานของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้น ไม่ค่อยได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับอนาคตของตนเองเป็นเบื้องต้นอยู่แล้ว

(2) ข้อค้นพบเกี่ยวกับสวัสดิการด้านการงานและการมีรายได้ สำหรับบริการด้านการจ้างแรงงาน (Employment) เป็นบริการจัดหางานให้กับเด็กและเยาวชนได้ทำในระหว่างรับการฝึกและอบรมอยู่ในสถานฝึกและอบรม วัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีรายได้ รู้จักทำงานหารายได้ เป็นการฝึกงาน และเป็นการเตรียมตัวเพื่อออกไปทำงานภายหลังปล่อย พบว่าการแนะนำอาชีพและสถานที่ประกอบอาชีพทำให้เด็กและเยาวชนได้รับประโยชน์จากการนำความรู้และวิชาชีพไปประกอบอาชีพภายนอก ไม่มีการส่งตัวเด็กและเยาวชนไปฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ (การทดลองงาน) และมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการทำงาน แต่อย่างไรก็ตาม (จารุวรรณ ริสาเซ็น, 2538) เห็นว่า การจัดหางานให้เด็กและเยาวชนยังให้การสงเคราะห์ได้น้อย เนื่องจากสังคมภายนอกยังคงมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อบุคคลเด็กและเยาวชน ไม่ให้การยอมรับหรือเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงาน รวมทั้งฝีมือการทำงานยังต่ำกว่ามาตรฐานของนายจ้างจะรับได้ ตลอดจนเด็กและเยาวชนมีปัญหาความประพฤติเกียจคร้าน ลักขโมย จนเป็นที่เอือมระอาซึ่งก่อให้เกิดการสูญเสียแหล่งงานในการฝึกงานให้กับเด็กและเยาวชนรายอื่นต่อไป

(3) ข้อค้นพบเกี่ยวกับสวัสดิการด้านนันทนาการ (recreation) สำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้มีในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในสถานฝึกและอบรมประกอบด้วย 5 ประการ 1. กิจกรรมรวมกลุ่ม (Group Therapeutic Communication) หมายถึง การพบปะชุมนุมกัน การจัดเด็กเป็นกลุ่มย่อยให้มีการประชุมกันเอง มีเจ้าหน้าที่เป็นผู้รับฟังหรือประชุมพร้อมเจ้าหน้าที่ ให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น เรื่องความอยู่ร่วมกัน ที่พักผ่อน ที่นอน พูดกัน ปัญหาของกันและกัน เป็นต้น และเจ้าหน้าที่ชี้แจงเรื่องที่ได้และไม่ได้ 2. สันทนาการหรือนันทนาการบำบัด (Recreation and Recreation Therapy) หมายถึงกลุ่มที่จัดกิจกรรมเพื่อความรื่นเริงบันเทิงใจ ให้ทุกคนในกลุ่มได้รับความสนุกสนาน เช่น การร้องเพลงร่วมกัน การละเล่นหรือเล่นเกมต่าง ๆ รวมทั้ง กีฬากลางแจ้ง เป็นต้น 3. การอาชีพบำบัด (Occupational Therapy)

หมายถึงการฝึกอบรมวิชาชีพในรูปของหัตถกรรมและอุตสาหกรรม เช่น ช่างตัดผม ช่างศิลป์ ช่างไฟฟ้า ช่างซ่อมจักรยานยนต์ เป็นต้นและการฝึกทักษะในการเข้ารับทำงานต่าง ๆ เช่น การใช้สายตา การเรียนรู้งาน การระบายอารมณ์ เป็นต้น 4. การให้การศึกษา (Education) หมายถึง การให้ความรู้กับเด็กและเยาวชนความรู้ทั้ง 5. สุขภาพกายและสุขภาพใจ ความรู้ทั่วไปและการศึกษาวิชาสามัญตั้งแต่ระดับปฐมศึกษาถึงมัธยมศึกษา และมีการกระตุ้นให้เกิดความรู้ในการใช้สื่อต่าง ๆ และป้องกันตัวจากอบายมุข เป็นต้น 6. การสังสรรค์สังคม (Social Meeting) หมายถึง การให้เด็กและเยาวชนได้รู้จัก การวางตัวในการเข้าสังคม กลุ่มเพื่อนและกิจกรรมครอบครัว เช่น จัดงานสังสรรค์ การรับประทานอาหาร การแสดงดนตรี การจัดกิจกรรมวันสำคัญหรือการออกทำงานบริการสังคมและทัศนศึกษา

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม พบว่า มีการกล่าวถึงการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ น้อยมาก มีแต่เพียงสวัสดิการด้านการศึกษา (education) สวัสดิการด้านการทำงานและการมีรายได้ และสวัสดิการด้านนันทนาการ เท่านั้นที่มีวิทยานิพนธ์กล่าวถึง

ข้อค้นพบเกี่ยวกับสวัสดิการด้านการศึกษา

จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ที่นำมาสังเคราะห์เกี่ยวกับสวัสดิการด้านการศึกษาของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีจำนวน 19 เล่ม ในจำนวน 42 เล่ม ที่ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการวิจัย สามารถจำแนกข้อค้นพบออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการบริการด้านการเรียนการสอน (2) ด้านการบริการฝึกอาชีพ (3) ด้านการบริการด้านสังคมสงเคราะห์ (4) ด้านการบริการด้านจิตวิทยา ส่วนอีก 2 ด้าน คือ (5) ด้านการบริการแนะแนว และ (6) ด้านการบริการด้านสุขภาพ ปรากฏว่าไม่มีข้อค้นพบในประเด็นดังกล่าว ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(1) ข้อค้นพบการบริการด้านการเรียนการสอนจากการสำรวจวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับสวัสดิการด้านการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในครั้งนี้ จำนวน 19 เล่ม พบงานวิจัยจำนวน 5 เล่ม ได้แก่ กรรณก วงศ์พันธุ์เศรษฐ์ (2535); จารุวรรณ วิชาเซ็น (2538); พระมหาจำเริญ แก้วรักษา (2544); พรประภา จารุสิริวัฒนา (2544); รุ่งทิวา บุญสิทธิ์ (2531) ทั้ง 5 เล่มนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดบริการสวัสดิการด้านการเรียนการสอน (วิชาสามัญ) ซึ่งเป็นการจัดสวัสดิการด้านการศึกษาประเภทหนึ่งของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดบริการด้านการเรียนการสอน (วิชาสามัญ) ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งจากการที่ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์จำนวน

5 เล่ม พบว่า การจัดหลักสูตรการศึกษาวิชาสามัญในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น จะนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมาใช้เป็นแนวทางทั้งในโรงเรียนผู้ใหญ่ที่จัดขึ้นในสถานฝึกอบรมในสังกัดสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง และในสถานฝึกอบรมในต่างจังหวัด โดยในที่นี้จะนำเสนอประเด็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ด้านหลักสูตรและเนื้อหาสาระ, ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน, ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ดังนี้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเด็นหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาสามัญ จากข้อค้นพบในงานวิจัยทั้ง 5 เล่ม สามารถนำไปสู่ข้อสรุปของการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาสามัญได้ว่า เมื่อสถานฝึกอบรมรับตัวเด็กและเยาวชนไว้ฝึกอบรมตามคำสั่งศาลแล้ว เด็กและเยาวชนนั้นจะต้องผ่านการแนะแนวและพิจารณาว่าสมควรจะจัดส่งให้เข้ารับการเรียนในวิชาสามัญระดับใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐาน ความรู้เดิม ความต้องการของเด็กและเยาวชน และความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่ศาลสั่งฝึกอบรมกับระยะเวลาของหลักสูตรวิชาสามัญ โดยใช้หลักสูตรในระดับการศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

1. ระดับประถมศึกษา (เทียบ ป.6) ใช้หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษา ระยะเวลาเรียน 3 ภาคเรียน
2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (เทียบ ม.3) ใช้หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระยะเวลาเรียน 4 ภาคเรียน
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (เทียบ ม.6) ใช้หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระยะเวลาเรียน 3 ภาคเรียน

ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ จะมีอยู่ 2 ภาคเรียน คือ ภาคเรียนที่ 1 จะเปิดเรียนในเดือนพฤษภาคม และปิดภาคเรียนในเดือนตุลาคม ภาคเรียนที่ 2 จะเปิดภาคเรียนในเดือนพฤศจิกายน และปิดภาคเรียนในเดือนเมษายน เมื่อเด็กและเยาวชนได้เรียนจนครบเนื้อหาตามระยะเวลาของหลักสูตรก็จะต้องผ่านการสอบวัดผล ซึ่งโรงเรียนผู้ใหญ่ในสังกัดสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางแต่ละแห่งจะต้องดำเนินการสอบวัดผลและประเมินผล ตลอดจนออกประกาศนียบัตรให้ตามเกณฑ์การจบหลักสูตรตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยผลการวัดประเมินผล สำหรับผู้ที่สอบผ่านเกณฑ์การวัดผลในแต่ละระดับก็จะออกประกาศนียบัตรให้โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการ

จากการศึกษาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ได้แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีภาระรับผิดชอบโดยตรงและเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะขององค์กรภาคีเครือข่าย ได้แก่ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนและเหลือช่วยแนะนำของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นนโยบายที่รัฐจะต้องจัดสวัสดิการแก่

ประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา จะเห็นได้จากวิทยานิพนธ์หลายเล่ม (จารุวรรณ ธีธาเชิน, 2538; พระมหาจำเริญ แก้วรักษา, 2544; รุ่งทิวา บุญสิทธิ์, 2531) ได้อ้างอิงถึงกฎหมายหลายฉบับนับตั้งแต่ พระราชบัญญัติ กฎหมาย รวมทั้งอนุสนธิสัญญาต่าง ๆ อาทิเช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติทั้งสองฉบับ (ฉบับ พ.ศ. 2542, พ.ศ. 2545), พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546, พระราชบัญญัติสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2551 และอนุสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งพระราชบัญญัติและกฎหมายที่กล่าวมานี้ล้วนบัญญัติขึ้นเพื่อมุ่งให้ความสำคัญและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ

อย่างไรก็ตาม จากการที่ได้ศึกษาหลักสูตรการศึกษาวิชาสามัญ ที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนในสถานฝึกและอบรมนั้น มีข้อสังเกตอยู่บางประการว่า การนำหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนมาใช้ในการจัดการศึกษาในสถานฝึกและอบรม แบบรับมาทั้งหมดโดยไม่มี การปรับปรุงให้เหมาะสมสอดคล้องสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า อาจมีความไม่เหมาะสม เนื่องจากเป้าหมายของการศึกษาที่จัดให้เด็กและเยาวชนมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ เป้าหมายของการศึกษาของเด็กและเยาวชนที่เรียนปกติ ในโรงเรียนนั้น ต้องการให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้มีความสามารถในด้านต่าง ๆ อย่างรอบด้านรัก การเรียนรู้ตลอดชีพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีศักยภาพและความสามารถในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อผลิตบุคลากรของชาติที่มีศักยภาพและขีดความสามารถสูงเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการแข่งขัน กับต่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ที่สถานการณ์การแข่งขันระหว่างนานาชาติเป็นไปอย่างเข้มข้น

แต่สำหรับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในภาพรวมอาจอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเด็กและเยาวชนปกติที่เรียนในโรงเรียน เนื่องจากศักยภาพและความพร้อมโดยธรรมชาติหรือ “ทุนเดิม” และโอกาสทางสังคมของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ไม่เท่าเทียมกับเด็กปกติ การศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จึงมีเป้าหมายขั้นต้นเพียงเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเอง บุคคลรอบข้างและสังคม มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพที่สุจริต สามารถใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหาและดำเนิน ชีวิตของตนเองได้ด้วยวิธีที่ถูกครรลองคลองธรรม และสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก

นอกจากนี้ ในประเด็นลักษณะธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กล่าวคือ สภาพทางร่างกายและจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมักจะมี ความบกพร่องไม่ทางใดก็ทางหนึ่งซึ่งแตกต่างจากเด็กปกติซึ่งส่วนใหญ่มีสภาพสมบูรณ์ทุกประการ การบรรลุผลตามเป้าหมายของการศึกษาจึงต้องมีวิธีการที่แตกต่างกันที่เหมาะสมกับลักษณะของ

กลุ่มเป้าหมายนั้น ๆ เพราะฉะนั้นการกำหนดหลักสูตรที่นำมาใช้กับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่าง โดยที่ไม่มีการปรับปรุงให้มีความเหมาะสมเสียก่อน จึงอาจมีความไม่เหมาะสมกับสภาพของเด็กและเยาวชน กล่าวคือ การนำหลักสูตรการศึกษาออกโรงเรียนที่มีเป้าหมายสำหรับเด็กทั่วไปมาใช้กับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนโดยไม่มีการปรับปรุง จะทำให้เด็กและเยาวชนในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนไม่สามารถเรียนได้ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ เนื่องจากสภาพของเด็กและเยาวชนไม่เอื้ออำนวย และไม่สามารถเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนการสอนที่วางไว้ได้ โอกาสที่เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะบรรลุได้ตามเป้าหมายของหลักสูตรจึงมีน้อยถึงแม้ว่าจะสามารถเรียนจบหลักสูตรที่วางไว้ก็ตาม และสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ คือ ประโยชน์จากการได้รับไปประกาศนียบัตรที่เรียนจบหลักสูตรเพื่อใช้ประโยชน์ในการนำไปศึกษาต่อและประกอบอาชีพตามที่เด็กและเยาวชนต้องการหลังจากได้รับการปล่อย แต่โอกาสที่เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะนำความรู้ความสามารถที่ได้จากการเรียนการสอนไปใช้ประโยชน์อย่างครบถ้วนนั้นคงเป็นไปได้น้อย เนื่องจากข้อจำกัดด้านสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนนั่นเอง

ซึ่งจากการศึกษา พบว่า จุดอ่อนในเรื่องการกำหนดเป้าหมายของการศึกษาที่ไม่ได้เป็นเป้าหมายเฉพาะของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ ซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาพของเด็กและเยาวชนผู้เรียนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ทำให้การกำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความไม่เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน กล่าวคือ เนื้อหาสาระการศึกษาสามัญอาจยากเกินไปสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และเป็นวิธีที่มุ่งให้เด็กและเยาวชนศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป ซึ่งเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้มีโอกาสน้อยมากหรือแทบไม่มีเลยที่จะได้ศึกษาต่อหลังจากได้รับการปล่อย การกำหนดเป้าหมายหลักสูตรสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จึงควรกำหนดได้เหมาะสมกับสภาพความต้องการ ความจำเป็นของเด็กและเยาวชน และควรกำหนดวิธีการเรียนการสอนเด็กและเยาวชนด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายของเด็กและเยาวชนด้วย

นอกจากนี้ ยังพบว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาวิชาสามัญดังกล่าวกว้างเกินไปและไม่ชัดเจน เนื่องจากหลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียนที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนำมาใช้ เป็นหลักสูตรที่มีจุดมุ่งหมายกว้างเพื่อให้ความยืดหยุ่นได้ตามสภาพท้องถิ่นและสภาพของผู้เรียน การกำหนดหลักสูตรที่กว้างเกินไปนี้เป็นอุปสรรคต่อการนำหลักสูตรมาใช้ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้วย โดยทำให้การกำหนดแนวทางการเรียนการสอนทำ

ได้ยากและไม่สามารถปฏิบัติตามหลักสูตรให้บรรลุตามเป้าหมายได้เท่าที่ควร อีกทั้งส่งผลให้การวัดและประเมินผลการศึกษาของเด็กและเยาวชนทำได้ยากด้วยเช่นกัน

ประเด็นการจัดการเรียนการสอนการศึกษาศาสนาสำหรับประเด็นการจัดการเรียนการสอนการศึกษาศาสนาเพื่อเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้น จากการศึกษาค้นคว้า จะจัดเป็นระดับชั้น ในแต่ละระดับชั้นอาจแบ่งเป็นห้อง ๆ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการขาดแคลนงบประมาณทำให้ในแต่ละชั้นมักมีเพียงห้องเดียว โดยครูจะทำการสอนไปตามหลักสูตรที่วางไว้ โดยเริ่มจากบทเรียนที่ 1, 2, 3 ตามลำดับ แต่ลักษณะการเรียนการสอนดังกล่าวไม่เหมาะสมสำหรับการเรียนการสอนในสถานฝึกอบรมซึ่งผู้เรียนมีการเคลื่อนไหวเข้าออกอยู่ตลอดเวลาทุกวัน แตกต่างจากโรงเรียนปกติซึ่งมีกำหนดเวลาเรียนในแต่ละภาคการศึกษาไว้

นอกจากนี้ จากการศึกษาค้นคว้า ในบางสถานฝึกอบรมผู้สอนไม่ค่อยมีการจัดเตรียม การสอนล่วงหน้า และผู้สอนมักใช้วิธีการสอนแบบเก่า ๆ โดยครูเป็นผู้นำเพียงผู้เดียว และใช้เพียงชอล์กกับกระดานดำ อุปกรณ์อื่น ๆ ไม่ค่อยจะมีการใช้เท่าใดนัก เด็กและเยาวชนไม่ค่อยได้มีโอกาสร่วมทำกิจกรรมใด ๆ และยังขาดครูผู้สอนเป็นจำนวนมาก ครูที่มีอยู่บางครั้งยังต้องไปช่วยงานอื่น ทำให้เยาวชนต้องว่างจากการเรียน อีกทั้งผู้บริหารยังไม่เข้าใจถึงความสำคัญของการศึกษาศาสนาในสถานฝึกอบรม เนื่องจากไม่มีความรู้ด้านวิชาชีพครู

ซึ่งวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องมีวิธีการพิเศษที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน เนื่องจากเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีสภาพบกพร่องทางด้านสภาพร่างกาย จิตใจ ภาวะอารมณ์และสังคมในระดับมากน้อยแตกต่างกัน ซึ่งในปัจจุบันไม่มีการกำหนดวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ กล่าวคือ ขาดการวิเคราะห์ให้ผู้เรียนตามหลักการจำแนกประเภทตามหลักวิชาการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เพื่อประเมินสภาพความพร้อมของเด็กและเยาวชนต่อการเลือกประเภทของหลักสูตร ซึ่งเมื่อเด็กกระทำผิดและถูกส่งตัวขึ้นศาลเยาวชนและครอบครัว ในเบื้องต้นเจ้าหน้าที่ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเพียงแต่ทำการประเมินสภาพปัญหาของเด็ก เยาวชน ครอบครัว และสภาพแวดล้อมอื่นที่เกี่ยวข้องเสนอต่อศาล เนื้อหาสาระหลักของการประเมินในขั้นตอนนี้เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นเรื่องการค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำผิดโดยไม่มุ่งประเด็นเกี่ยวกับสภาพความพร้อมและความต้องการของเด็กและเยาวชนเพื่อเป็นข้อมูลที่ใช้สำหรับการจัดการศึกษาและการฝึกอบรมเด็กและเยาวชน และแม้เมื่อเด็กและเยาวชนต้องคำพิพากษาให้ฝึกอบรมและรับตัวเด็กและเยาวชนเข้าไปอยู่ในสถานฝึกอบรมในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนแล้วก็ตาม ในปัจจุบันยังไม่มีทนายความหรือทนายอาสาเพื่อหา

แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนแต่ละคนอย่างเป็นทางการ
 แก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือการศึกษา เพื่อการจัดเด็กและเยาวชนเข้าสู่หลักสูตรที่เหมาะสมในระยะต่อไป
 และการที่ไม่มีกำหนดแผนการเรียนที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนแต่ละ
 คน ทั้ง ๆ ที่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและได้รับคำสั่งศาลให้ฝึกอบรมอยู่ในสถานฝึกและอบรม
 นั้นส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีลักษณะที่พิเศษ เช่น เป็นเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาทางพฤติกรรม หรือ
 บางส่วนอาจเป็นเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นผลมาจากสภาพในอดีตของเด็ก
 และเยาวชน ซึ่งส่วนหนึ่งมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาภายในครอบครัว หรือสภาพแวดล้อมสังคม
 รอบตัวเด็กและเยาวชน การจัดการศึกษาที่จัดให้เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ จึงต้องมีความเป็นพิเศษ
 กว่าเด็กปกติทั้งในแง่ของเนื้อหาสาระหลักสูตร กระบวนการและวิธีการเรียนการสอน สื่อการเรียน
 การสอน และการวัดและประเมินผล ซึ่งเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
 แต่ละคนก็มีความแตกต่างกันภายในกลุ่มอีกด้วย เช่น ความแตกต่างกันในด้านสภาพปัญหาทาง
 ร่างกาย สติปัญญา ความบกพร่องทางจิตใจและภาวะทางอารมณ์ เป็นต้น แตกต่างกันในด้าน
 ความต้องการในการศึกษา เช่น บางคนต้องการศึกษาระดับมัธยม บางคนต้องการศึกษาสายอาชีพ
 ด้านระดับความมากน้อยหรือความรุนแรงของสภาพปัญหา และด้านระยะเวลาการฝึกอบรม

ดังนั้น ลักษณะการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนแต่ละคนจึงควรมีความ
 แตกต่างกัน ตารางการเรียนการสอนของเด็กและเยาวชนอาจแตกต่างกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความ
 จำเป็นและความต้องการของเด็กและเยาวชนแต่ละคน แต่ก็ยังมีประเด็นของปัญหาเรื่องงบประมาณ
 จำนวนบุคลากรครูผู้สอน สถานที่ในการจัดการเรียนการสอน เข้ามาเกี่ยวกับกับการจัดการศึกษา
 สำหรับเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้อีกด้วย ซึ่งการที่ไม่มีกำหนดแผนการเรียนสำหรับเด็กและเยาวชน
 แต่ละคน ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีความไม่เหมาะสมสอดคล้องกับความจำเป็น และไม่
 สนองตอบความต้องการของเด็กและเยาวชนแต่ละคนได้ บางครั้งการเรียนการสอนที่เป็นรูปแบบ
 เดียวกันเพื่อช่วยให้การจัดการศึกษาทำได้ง่ายและสะดวกต่อหน่วยงานและผู้สอน อาจไม่เป็นผลดี
 สำหรับเด็กและเยาวชน

และจากการศึกษา ยังพบอีกว่า ในเรื่องของระยะเวลาการฝึกอบรมของเด็กและ
 เยาวชนที่เคลื่อนไหวเข้าออกของผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา เป็นผลให้เกิดปัญหาต่อการบรรลุผลสำเร็จใน
 การศึกษาของเด็กและเยาวชน กล่าวคือ ในขณะที่การเรียนการสอนดำเนินไปตามการสอนของครู
 จากบทเรียนที่ 1, 2, 3 ในระหว่างนั้นแต่ละวันจะมีเด็กและเยาวชนบางส่วนต้องออกไปจากสถาน
 พินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเนื่องจากครบกำหนดการฝึกอบรมตามคำสั่งศาลและ
 ขณะเดียวกันแต่ละวันก็จะมีเด็กใหม่ที่เพิ่งเข้ามาเรียนในหลักสูตร เนื่องจากต้องคำพิพากษาให้เข้า
 มาฝึกอบรมในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ลักษณะเช่นนี้ ส่งผลกระทบต่อการบรรลุ

เป้าหมายของการจัดการศึกษาอย่างสำคัญ คือ เด็กและเยาวชนที่ออกจากการฝึกอบรมอาจเรียนไม่ครบตามโปรแกรมการเรียนการสอน จึงไม่ได้รับความรู้หรือการฝึกความสามารถอย่างเพียงพอที่จะนำไปใช้ได้จริง ขณะเดียวกันเด็กและเยาวชนที่เพิ่งเข้ามาเรียนใหม่ก็จะเรียนตามเพื่อในกลุ่มไม่ทันเนื่องจากการเรียนการสอนดำเนินมานานแล้ว สำหรับเด็กและเยาวชนที่ต้องคำพิพากษาให้ฝึกอบรมเป็นเวลา นานหลายปี ก็มีโอกาสเรียนได้จนครบเนื้อหาวิชาหนึ่ง ๆ ได้ แต่หากยังไม่ถึงกำหนดปล่อยตัวก็ต้องเรียนซ้ำของเดิมไปจนกว่าจะครบกำหนดปล่อยตัวซึ่งไม่มีประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนเพิ่มขึ้นเท่าใดนัก ซึ่งปัญหาดังกล่าว เกิดจากการที่ระยะเวลาที่เด็กและเยาวชนต้องอยู่ฝึกอบรมตามคำสั่งศาลไม่สอดคล้องกับระยะเวลาที่ควรจะใช้สำหรับหลักสูตรฝึกอบรมแต่ละหลักสูตร เนื่องจากการกำหนดระยะเวลาการอยู่ฝึกอบรมของเด็กและเยาวชนแต่ละคนถูกกำหนดโดยเงื่อนไขของกฎหมายว่าแต่ละคนควรจะได้รับ การตัดสินให้ฝึกอบรมเป็นระยะเวลาเท่าใด ซึ่งส่งผลให้ระยะเวลาการฝึกอบรมไม่สามารถยืดหยุ่นได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้สำหรับการเรียนการสอนในแต่ละหลักสูตร

ประเด็นการวัดและประเมินผลวิชาสามัญ สำหรับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสามัญ พบว่า จะใช้วิธีการสอบหรือประเมินผลด้วยวิธีอื่น เช่น การทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย การให้คะแนนจิตพิสัยเช่นเดียวกับการเรียนการสอนในโรงเรียนปกติโดยเกณฑ์การให้คะแนนจะขึ้นอยู่กับครูผู้สอน ซึ่งวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสามัญนั้น ถึงแม้ว่าจะดำเนินการตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการก็ตาม แต่เนื่องจากหลักสูตรวางไว้สำหรับการเรียนการสอนของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีเนื้อหาของหลักสูตรที่กว้างมาก การวัดและประเมินผลจึงไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร และพบว่าครูผู้สอนยังขาดความรู้ในการวัดและประเมินผลการศึกษาและจากการศึกษา พบว่าในบางสถานฝึกอบรมซึ่งเป็นหน่วยงานเล็กไม่ได้รับการวัดและประเมินผลเองต้องไปประเมินร่วมกับสถานฝึกอบรมใหญ่ ๆ และปัญหาสำคัญของการวัดผลและประเมินผลอีกประการหนึ่ง คือ การวัดผลทำได้ค่อนข้างยากเพราะระยะเวลาที่ศาลกำหนดให้ผู้เรียนเข้าฝึกอบรมต่างกัน ทำให้การเรียนไม่เท่ากันมีความรู้แตกต่างกัน

ในส่วนปัญหาและอุปสรรคการบริการด้านการเรียนการสอนวิชาสามัญ จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ทั้ง 5 เล่ม ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดบริการด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญ ปรากฏว่าในการดำเนินงานนั้น มีปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคที่เป็นประเด็นสำคัญอยู่บางประการซึ่งในแต่ละเล่มนั้น จะปรากฏผลการศึกษาในด้านปัญหาและอุปสรรคใกล้เคียงกัน ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (1) ปัญหาอันเนื่องมาจากระยะเวลาการฝึกอบรมของเด็กและเยาวชนที่แตกต่างกันและไม่สอดคล้องกับหลักสูตรการฝึกอบรมในวิชาสามัญ (2) ปัญหาครูสอนไม่เพียงพอ

และไม่มีความพร้อมในแต่ละวิชาและสื่อการเรียนการสอนขาดแคลนไม่เพียงพอกับจำนวนของเด็ก และเยาวชนที่มีหลายระดับอายุ (3) เด็กและเยาวชนที่อ่านไม่ออกเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมาก ต้องสอนให้อ่านออกเขียนได้และจำนวนครูสอนมีน้อย เด็กและเยาวชนมีปัญหาไม่ชอบเรียน ไม่เข้าห้องเรียน ไม่ชอบอ่านหนังสือ และไม่มี ความคาดหวังอนาคตทำให้การเรียนไม่บรรลุผล

(2) ข้อค้นพบการบริการด้านการฝึกอาชีพ จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง สวัสดิการด้านการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 19 เล่ม พบว่า มีจำนวน 7 เล่ม ได้แก่ กมลพร เจริญทรัพย์ (2547); จินตนา ไพบูลย์ (2543); ภัทรวัดณ์ เชิงดี (2545); พรประภา จารุศิริวัฒนา (2544); รุ่งทิวา บุญสิทธิ์ (2531); สมศรี สง่าศิลป์ (2538); แสงชัย ชัยจงเจริญสุข (2546) ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับสวัสดิการด้านการศึกษาในด้านการบริการด้านการฝึกอาชีพ ซึ่งถือว่าการบริการสวัสดิการด้านการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อเด็ก และเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั้งในด้านการออกไปประกอบอาชีพและการศึกษาต่อหากเด็กและเยาวชนมีความสนใจในการพัฒนาชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น โดยจะนำเสนอประเด็นหลักสูตรและเนื้อหาสาระ, ประเด็นวิธีการจัดการเรียนการสอน, ประเด็นการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ดังนี้

ประเด็นหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาชีพ จากการศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนที่มีพื้นฐานความรู้จบการศึกษาภาคบังคับหรือสามารถอ่านออกเขียนได้แล้ว ก็จะได้รับพิจารณาคัดเลือกให้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพแขนงต่าง ๆ ตามความเหมาะสมและความสมัครใจเป็นรายบุคคล ซึ่งในประเด็นการพิจารณาคัดเลือกเด็กและเยาวชนให้เข้ารับการฝึกอบรมนั้น จากข้อค้นพบของ กมลพร เจริญทรัพย์ (2547) ที่ศึกษาการพัฒนาระบบการจัดบริการฝึกอาชีพสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 8 จังหวัดนครสวรรค์ ได้สอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในวิธีจำแนกเด็กและเยาวชนกระทำผิดเข้าสู่ระบบการจัดบริการฝึกอาชีพซึ่งได้นำเสนอวิธีการจำแนกไว้ดังนี้ การจำแนกเด็กและเยาวชนตามอายุ การจำแนกตามระยะเวลาคำพิพากษาของศาล การจำแนกตามฐานความผิด ซึ่งจะทำให้สามารถจัดหลักสูตรการฝึกอาชีพได้อย่างเหมาะสม เพราะการใช้วิธีการจำแนกเด็กและเยาวชนกระทำผิดเข้าสู่ระบบการจัดบริการอาชีพนั่น เป็นการศึกษาสภาพปัญหาของเด็กเยาวชนก่อนวางแผนทางการจัดหลักสูตรวิชาชีพให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชน ก่อนส่งตัวเด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ รวมทั้งเด็กและเยาวชนควรได้รับการประเมินคุณภาพภายหลังจบการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกและอบรม

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันสถานฝึกและอบรมในสังกัดสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางได้ร่วมกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร กำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้นเพื่อใช้ในสถานฝึกอบรมในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนขึ้นหลายสาขา ได้แก่ ช่างพิมพ์ ช่างไม้และก่อสร้าง ช่างตัดผม เป็นต้น เมื่อเด็กและเยาวชนได้ฝึกอบรมจนครบเนื้อหาของหลักสูตรทั้งทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติก็จะมีการสอบวัดผล และออกวุฒิบัตรรับรอง ประสพการณ์ฝึกวิชาชีพจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนให้

ในส่วนการจัดให้เด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกและอบรมในหน่วยวิชาชีพต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึงระยะเวลาที่เด็กและเยาวชนถูกควบคุมตัว ประกอบกับความเหมาะสมด้านความรู้ ภูมิรู้ และที่สำคัญที่สุดคือ ความสมัครใจของเด็กและเยาวชนที่มีความประสงค์จะเข้ารับการฝึกอบรมในหน่วยวิชาชีพนั้น ๆ โดยการจัดหน่วยวิชาชีพให้เด็กและเยาวชนเข้าศึกษานั้น มีหน่วยวิชาชีพดังนี้ 1. หน่วยวิชาชีพช่างพิมพ์ งานพิมพ์ส่วนมากเป็นการรับจ้างพิมพ์แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่ใช้ในราชการของกระทรวงยุติธรรม นอกจากนี้ยังรับจ้างพิมพ์นามบัตร การ์ด สมุดและงานที่มีว่าจ้างให้พิมพ์ การฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในหน่วยวิชาชีพนี้ จำเป็นต้องใช้เด็กและเยาวชนที่ถูกส่งตัวไปฝึกและอบรมมีกำหนด 1 ปีขึ้นไป เพื่อให้เด็กและเยาวชนจะได้มีความรู้ความสามารถทุกด้าน สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ทันทีเมื่อได้รับการปล่อยตัว 2. หน่วยวิชาชีพช่างไม้และก่อสร้าง การฝึกและอบรมเน้นหนักในทางก่อสร้างการทำครุภัณฑ์ประเภทเครื่องเรือน และการซ่อมอาคาร เด็กและเยาวชนจะได้รับความรู้ทางด้านช่างไม้ ประกอบเครื่องเรือน ช่างปูน และช่างทาสี 3. หน่วยวิชาชีพช่างศิลปหัตถกรรม การฝึกและอบรมแยกออกเป็นสาขาต่าง ๆ ได้แก่ สาขาจิตรกรรม ประติมากรรม พาณิชยศิลป์ หัตถกรรม สิ่งประดิษฐ์ และตกแต่งสถานที่ทั้งภายนอกและภายใน ผลงานการผลิตติดตามผลิตภัณฑ์การประดับมุขโดยใช้เคมีแทนการลงรักเป็นผลงานที่ได้รับการนิยมมากขณะนี้ 4. หน่วยวิชาชีพช่างตัดเย็บเสื้อผ้าชาย ฝึกสอนเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ในการตัดเย็บเสื้อผ้า ตัดเครื่องแบบเด็กชายซึ่งใช้อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง มีโครงการที่จะฝึกสอนให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความสามารถในการตัดเย็บเสื้อเซิต-ฮาวาย กางเกงขายาวตามแบบสมัยนิยม เพื่อเด็กและเยาวชนจะได้นำไปประกอบอาชีพได้สะดวกยิ่งขึ้น 5. หน่วยวิชาชีพเกษตรกรรม ฝึกสอนเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ในด้านการเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืช ไม้ใบประดับ การตอน การต่อตา เพาะชำ การตกแต่งสถานที่ การจัดสวน การทำปุ๋ย การเลี้ยงสัตว์และการปลูกพืชในระบบหมุนเวียน เนื่องจากหน่วยวิชาชีพนี้มีพื้นที่ในการทำการเกษตรกรรมน้อย จึงไม่สามารถที่จะฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนได้อย่างเต็มที่ 6. หน่วยวิชาชีพช่างตัดผม ฝึกสอนให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความสามารถในการตัดทรงผมต่าง ๆ การใช้เครื่องมือ การบำรุงรักษา การจัดร้าน การต้อนรับลูกค้า หลักสูตรการเรียน 6 เดือน มีการสอบวัดผล เด็กและ

เยาวชนที่สอบได้จะได้รับประกาศนียบัตร 7. หน่วยวิชาชีพช่างเครื่องยนต์ ฝึกสอนเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ในทางซ่อมเครื่องยนต์และพ่นสีตัวถังรถยนต์ การใช้และบำรุงรักษาเครื่องมือ โดยให้เด็กและเยาวชนได้รับความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ 8. หน่วยวิชาชีพช่างไฟฟ้าและวิทยุโทรทัศน์ ฝึกสอนให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ในทางไฟฟ้าเบื้องต้น การเดินสายไฟฟ้าภายในบ้านและอาคารการติดตั้งและซ่อมเครื่องใช้ อุปกรณ์ไฟฟ้า การซ่อมวิทยุและโทรทัศน์ 9. หน่วยวิชาชีพดนตรี ฝึกสอนให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ในการเขียนโน้ต อ่านโน้ต เครื่องเล่นดนตรีชนิดต่าง ๆ จนกระทั่งสามารถเข้าร่วมเล่นดนตรีได้ วงดนตรีเด็กและเยาวชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางออกไปแสดงในงานต่าง ๆ อยู่เสมอ เช่น งานเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่กระทรวงยุติธรรม งานกาชาดที่สวนอัมพร การแสดงทางโทรทัศน์เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถและงานวันเยาวชนแห่งชาติเป็นประจำทุกปี เป็นต้น นับเป็นความสามารถของหน่วยวิชาชีพนี้ที่สามารถฝึกสอนให้เด็กและเยาวชนเล่นดนตรีเป็น ออกแสดงในงานสำคัญ ๆ ได้ 10. หน่วยวิชาชีพช่างเชื่อมโลหะ ฝึกสอนให้เด็กและเยาวชนเชื่อมแผ่นโลหะประกอบครุภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ และเชื่อมโลหะโครงสร้างงานก่อสร้างทุกชนิด 11. หน่วยวิชาชีพช่างซ่อมเครื่องทำความเย็น ฝึกสอนให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ในการติดตั้งและซ่อมแซมเครื่องปรับอากาศ เด็กและเยาวชนจะได้รับความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

สำหรับการฝึกและอบรมของสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายรุ่นเล็ก (บ้านมุกิตา) เด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 7 ปีเศษ ถึงอายุไม่เกิน 14 ปี หรือที่มีรูปร่างเล็ก จะถูกส่งไปรับการฝึกและอบรมในสถานฝึกและอบรมแห่งนี้ ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมแก่วัยและสภาพจิตใจของเด็ก เพราะเด็กในอายุดังกล่าวชอบเล่นและชอบสนุกสนานตามประสาเด็ก การอยู่ร่วมกันในสถานที่เดียวกันกับเด็กโตย่อมไม่เป็นการเหมาะสม เด็กส่วนมากจะอ่านหนังสือไม่ออกและเขียนหนังสือไม่ได้ ส่วนมากจึงถูกจัดให้เรียนวิชาสามัญ เด็กที่มีความรู้และโตพอที่จะเรียนวิชาชีพได้ ก็ถูกจัดให้เรียนวิชาชีพเกษตร ช่างไม้ ช่างตัดผม ช่างศิลปหัตถกรรม ช่างถ่ายภาพ และช่างไฟฟ้า

สำหรับหลักสูตรเกี่ยวกับการฝึกอาชีพนั้น พบว่ามีปัญหาคล้ายคลึงกับการศึกษาสายสามัญ กล่าวคือ การระบุจุดมุ่งหมายไม่ชัดเจนส่งผลให้ในทางปฏิบัติผู้สอนจะดำเนินการสอนไปตามความถนัดของตน หรือขึ้นอยู่กับว่าสถานฝึกอบรมนั้นจะมีผู้สอนในสาขาวิชาใด นักเรียนก็ต้องเรียนในสาขาวิชานั้น นอกจากนี้การกำหนดระยะเวลาสำหรับการฝึกวิชาหนึ่ง ๆ ของเด็กและเยาวชนคนหนึ่ง ๆ ภายในชั้นเรียนเดียวกันไม่แน่นอนพร้อมกัน เพราะเด็กและเยาวชนแต่ละคนอาจขึ้นชั้นเรียนใหม่ไม่พร้อมกันและออกจากโรงเรียนระยะเวลาไม่เท่ากัน ประกอบกับลักษณะงานการฝึกวิชาชีพส่วนมากเป็นงานซ่อมสิ่งที่ชำรุดมากกว่าการเรียนการสอน ในส่วนผู้บริหารหรือผู้วาง

นโยบาย มักจะตั้งเป้าหมายไว้สูงเกินไป ทั้งนี้เพราะขาดประสบการณ์ทางการศึกษาเกี่ยวกับวิชาชีพครู เนื้อหาในหลักสูตรวิชาชีพส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเนื้อหาทางทฤษฎีเท่าที่ควร การเรียนการสอนส่วนใหญ่จะเป็นงานซ่อมแซมและฝึกปฏิบัติโดยมุ่งด้านการค้าและผลกำไรมากกว่าให้เด็กได้มีความรู้และไม่สามารภให้เนื้อหาทางทฤษฎีเท่าที่ควรเนื่องจากสถานที่ไม่อำนวยให้ ในส่วนข้อค้นพบอื่น ๆ คือ ขาดผู้สอนที่มีความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพนั้น ๆ อย่างแท้จริง อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอ และงบประมาณมีจำกัดและขั้นตอนในการจัดซื้อยุ่งยากมากเกินไป และผู้สอนไม่ค่อยกระตือรือร้นที่จะจัดหา

ประเด็นการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ สำหรับเด็กที่เรียนสายวิชาชีพ เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจอื่น ๆ ตามตารางที่กำหนดขึ้นโดยสถานฝึกอบรมนั้น ๆ แล้ว เมื่อถึงเวลาที่จะขึ้นอบรมตามโปรแกรมฝึกวิชาชีพต่าง ๆ ที่จัดเตรียมไว้ เช่น เด็กที่เลือกเรียนวิชาชีพช่างพิมพ์จะไปห้องปฏิบัติการช่างพิมพ์ (หรือบางที่เรียกโรงฝึกงาน) เป็นต้น การจัดการเรียนการสอนสายอาชีพจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับการศึกษาสายอาชีพในโรงเรียนอาชีวศึกษา กล่าวคือ จะกำหนดให้มีรายวิชาต่าง ๆ ให้เด็กและเยาวชนเลือกเรียน เช่น ช่างพิมพ์ ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า เป็นต้น โดยแต่ละสถานฝึกอบรมอาจกำหนดวิชาเรียนไว้ไม่เหมือนกันก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานฝึกอบรมแต่ละแห่ง เช่น มีครูผู้สอนในรายวิชานั้น ๆ มีเครื่องมืออุปกรณ์ มีโรงงานฝึก เป็นต้น

สำหรับการเรียนการสอนวิชาชีพแต่ละสาขาจะเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะวางแผน การสอนโดยปกติครูจะเริ่มสอนจากทฤษฎี หลังจากนั้นจะให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ แต่เนื่องจากมีเด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมากและครูที่สอนวิชาชีพหนึ่ง ๆ มักมีเพียง 1-2 คน เท่านั้น ประกอบกับเครื่องมือและอุปกรณ์ฝึกงานน้อยและบางส่วนชำรุดทรุดโทรมจนใช้การไม่ได้หรือต้องเสียเวลาซ่อมแซมจึงทำให้มีเด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้รับการฝึกปฏิบัติกับเครื่องมือเครื่องใช้จริง ๆ ในกรณีที่มีเด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมากเกินความสามารถในการควบคุมดูแลของครู ครูอาจแก้ปัญหาโดยแบ่งเด็กและเยาวชนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ให้เข้ามาเรียนทฤษฎี แล้วให้กลุ่มที่เหลือไปทำอย่างอื่น ๆ เช่น ให้ทำงานตามที่ครูมอบหมายเพื่อรอครูไปพาลงก่อน ทำให้การเรียนการสอนทำได้ไม่เต็มที่

อย่างไรก็ตาม ในประเด็นการจัดการศึกษาวิชาชีพแก่เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่าเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมเป็นเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เช่น บางกลุ่มก้าวร้าวรุนแรง บางกลุ่มเก็บตัวเงียบขรึมและไม่ไว้วางใจใคร บางกลุ่มมีปัญหาการติดสารเสพติด บางกลุ่มมีสติปัญญาต่ำกว่าปกติ ทำให้ภายในชั้นเรียนมีเด็กที่มีลักษณะแตกต่างกันอย่างมากมารวมอยู่ด้วยกัน การดำเนินการสอน การดูแลและปกครองชั้นเรียนจึงทำได้กว่าปกติ การบรรจุนักเรียนในห้องเรียนหนึ่งแน่นมากเกินไป นอกจากจะทำให้การ

เรียนการสอนไม่บรรลุผลเท่าที่ควรแล้ว ยังเสี่ยงต่อการเกิดการกระทบกระทั่งกันระหว่างเด็กและเยาวชนอีกด้วย

นอกจากนี้ ยังพบว่านอกจากการบริการด้านการเรียนวิชาสามัญและวิชาชีพแล้ว สถานฝึกอบรมยังได้ดำเนินการอบรมด้านจริยธรรม พลศึกษาและกิจกรรมอื่น ๆ แก่เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก เพื่อเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาตนเองทั้งด้านร่างกายและจิตใจ อารมณ์ สังคม เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น ในการอบรมจริยศึกษานั้นจะมีอนุศาสนาจารย์ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นผู้อบรมสั่งสอน และในวันสำคัญทางศาสนาได้นิมนต์พระไปอบรมศีลธรรมเด็กและเยาวชนอยู่เสมอนอกจากนั้นยังได้รับความกรุณาร่วมมือจากพุทธสมาคมแห่งประเทศไทยและองค์กรทางศาสนาได้เข้ามาช่วยอบรมศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนอยู่เป็นประจำ

ในส่วนของ การอบรมด้านพลศึกษานั้น สถานฝึกอบรมได้ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้เล่นกีฬาและออกกำลังกายทุกคน ทางสถานฝึกและอบรมได้ใช้กีฬาเป็นเครื่องมือในการกล่อมเกลานิฮัยและจิตใจให้เด็กและเยาวชนได้รู้จักระเบียบ วินัย การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ จัดให้เด็กและเยาวชนได้เล่นกีฬาทุกประเภท ให้มีการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ ระหว่างเด็กและเยาวชนตลอดจนเจ้าหน้าที่ระหว่างสถานฝึกและอบรมเป็นประจำทำให้เด็กและเยาวชนได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินมีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์และรู้จักระเบียบวินัยมากขึ้น มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนเล่นกีฬาทุกประเภทให้ออกไปแข่งขันภายนอก และให้วิ่งออกกำลังกายในตอนเช้าทุกวัน

นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อเป็นการเสริมความรู้ในด้านต่าง ๆ ตลอดจนสร้างเสริมประสบการณ์ในด้านกิจกรรมการรวมกลุ่มสันทนากการหรือนันทนาการบำบัด โดยดำเนินการร่วมกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น การจัดนิทรรศการและความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย การรักษาความสะอาด การป้องกันโรคติดต่อ การแนะแนวให้ความรู้ถึงโทษของยาเสพติด การส่งเสริมให้กระทำความดี การจัดอบรมด้านการฝึกจิตหรือด้านธรรมะ การจัดทัศนศึกษา การจัดค่ายกลางวันสำหรับเด็ก ได้แก่ การจัดกิจกรรมรวมกลุ่ม เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในการใช้ชีวิตประจำวัน การดัดแปลงแก้ไขความเป็นอยู่ระหว่างฝึกอบรม การใช้ชีวิตประจำวันในสถานฝึกอบรม การพูดถึงสิ่งที่เกิดขึ้นและปัญหาซึ่งควรได้รับการแก้ไข หรือส่งเสริมให้ดีขึ้น การสันทนากการการบำบัด จัดขึ้นเพื่อให้ความอบอุ่นให้กำลังใจตลอดจนเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับความสนุกสนาน (รุ่งทิภา บุญสิทธิ์, 2531)

(3) ข้อค้นพบการบริการด้านสังคมสงเคราะห์ จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับสวัสดิการด้านการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน

19 เล่ม พบว่า มีจำนวน 3 เล่ม ได้แก่ กฤษฎณา อิศสระเสรี (2531); ธนวรรณ อัครพาณิช, (2549); พรประภา จารุสิริวัฒนา (2544) ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับสวัสดิการด้านการศึกษาในด้านการบริการด้านสังคมสงเคราะห์ จากการศึกษาข้อค้นพบของ กฤษฎณา อิศสระเสรี (2531); พรประภา จารุสิริวัฒนา (2544) ทำให้ทราบว่า งานสงเคราะห์ภายหลังปล่อย ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางนี้ ได้จัดบริการไว้หลายประเภท เช่น การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล, การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม, การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อบำบัด แก้ไขและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชน เช่น ดนตรีบำบัด, การอบรมกลุ่มผู้นำ, การให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครอบครัวของเด็ก, การจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น ทักษะศึกษา การเข้าค่าย, การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ยาเสพติด ฯลฯ การจัดกิจกรรมพิเศษในวัน/เวลาที่เหมาะสม เช่น การประกวดคำขวัญ เรียงความ การโต้วาที การประกวดวาดภาพ, การประเมินผลความก้าวหน้าในการฝึกอบรม เพื่อทำรายงานเสนอปล่อยก่อนกำหนด, การวิเคราะห์จัดทำรายงานความประพฤติในกรณีลาไปสอบหรือศึกษาต่อภายนอก การเยี่ยมบ้าน ลาไปรักษาตัวหรือไปทำธุรกิจภายนอก รวมทั้งการขยายการฝึกอบรม การฝากกักเรือนจำ ฯลฯ การติดต่อบิดามารดา ญาติ เช่น การเขียนจดหมาย การโทรศัพท์ การเยี่ยมบ้านเพื่อประกอบการหาข้อเท็จจริงและการให้การสงเคราะห์, การสงเคราะห์ช่วยเหลือสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็น เช่น สบู่ ยาสีฟัน, การสงเคราะห์ภายหลังการปลดปล่อย เช่น การสงเคราะห์ภายหลังกลับภูมิลำเนา การจัดหางานให้ทำ ทุนการศึกษา ทุนประกอบอาชีพ, กิจกรรมปัจฉิมนิเทศเด็กและเยาวชน การปล่อยตัวทั้งปล่อยปกติ การแนะนำ การแนะนำอาชีพ การศึกษา การดำเนินชีวิตภายหลังการปล่อย การบำบัดแก้ไขทางจิตวิทยาและฟื้นฟูสภาพจิตใจในรายที่มีปัญหาแบบกลุ่ม เช่น การจัดกิจกรรมกลุ่มบำบัด, กิจกรรมการแก้ไขและพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อปรับแนวความคิด การวางแผนชีวิตโดยใช้กระบวนการแบบต่าง ๆ เช่น ละครบำบัด, กลุ่มสัมพันธ์, การให้คำแนะนำทางด้านการดำรงชีวิต, การปรับปรุงพฤติกรรมและคำแนะนำทางด้านจิตวิทยา, การให้คำแนะนำปรึกษาต้นเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในสถานฝึกและอบรม ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เช่น การปรับตัว การรับประทานอาหาร, การปกครองดูแลด้วยความรักและความอบอุ่น เช่น การควบคุมดูแลด้านการกินอยู่หลับนอน การดูแลรักษาความสะอาด การให้การอบรมสั่งสอน ว่ากล่าวตักเตือนเกี่ยวกับความประพฤติ การเรียนและการฝึกวิชาชีพ การบริการทางด้านการเงิน การบริการด้านการศึกษา การบริการด้านการประกอบอาชีพ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาการบริการการสงเคราะห์ เด็กและเยาวชนมีความต้องการความช่วยเหลือทางด้านการประกอบอาชีพมากที่สุด ทั้งนี้เพราะเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน บิดามารดาประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้างทั่วไปเป็นส่วนมาก

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวจึงเป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรก ประกอบกับเด็กและเยาวชนเหล่านี้ไม่มีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาตามเกณฑ์อายุ ฉะนั้นโอกาสในการเข้าทำงานจึงมีลดน้อยลงด้วย

นอกจากนี้ งานวิจัยของ ธนวรรณ อัครพาณิช (2549) ยังได้นำเสนอวิธีการแก้ไข พี่นฟูและสงเคราะห์เด็กและเยาวชน โดยให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย เพื่อให้การแก้ไข พี่นฟู และสงเคราะห์เด็กและเยาวชนมีประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมของเด็กและเยาวชนในด้านการปรับตัวเข้าสู่สังคมภายนอก และเตรียมความพร้อมของครอบครัวในด้านการดูแลเด็กและเยาวชนอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากเด็กและเยาวชนจะอยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึกและอบรม เพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่ครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการอบรม ชัดเจนทางสังคมแก่เด็กและเยาวชน รวมทั้งเมื่อเด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมแล้ว เด็กและเยาวชนก็จะต้องกลับไปอาศัยอยู่กับครอบครัวตามเดิม หากเด็กและเยาวชนกลับไปอยู่กับครอบครัวที่ไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง กับสภาพแวดล้อมเดิม ๆ ก็จะมีส่งผลให้พวกเขากระทำผิดซ้ำขึ้นอีกได้โดยง่าย

นอกจากนี้ การให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ตั้งแต่กระบวนการแรกจนกระทั่งกระบวนการสุดท้ายของการฝึกอบรม เนื่องจากครอบครัวจะรับทราบกระบวนการฝึกอบรมตั้งแต่กระบวนการแรกที่เด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมภายในศูนย์ฝึกและอบรมฯ ตลอดจนทราบถึงบทบาทของตนเองว่าจะสามารถเข้าไปมีส่วนในการฝึกอบรมได้อย่างไรบ้าง ขึ้นตอนใดบ้าง ตลอดจนการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะเป็นการแก้ไข บำบัด พี่นฟู และสงเคราะห์เด็กและเยาวชนด้วยการมีส่วนร่วมของครอบครัว แต่ก็ยังพบว่าปัญหาอุปสรรคในการให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรม คือ กิจกรรมของศูนย์ฝึกและอบรมที่ดำเนินการอยู่ ยังเปิดโอกาสให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมน้อยมาก รวมทั้งข้อจำกัดด้านองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานกับครอบครัวของเจ้าหน้าที่ศูนย์ฝึกและอบรม สำหรับครอบครัวของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ต้องทำงานหารายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัว จึงไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในวันที่ศูนย์ฝึกและอบรม จัดขึ้นได้ ถึงแม้ว่าศูนย์ฝึกและอบรม จะมีการจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ให้กับเด็กและเยาวชนเหล่านั้น แต่ก็ไม่สามารถที่จะหาได้จำนวนครบสำหรับเด็กและเยาวชนทุกคนและทุกครั้งไป

ในด้านของปัญหาและอุปสรรคในการบริการด้านสังคมสงเคราะห์จากข้อค้นพบเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริการด้านสังคมสงเคราะห์จากงานวิจัยของ กฤษณา อิศสระเสรี (2530); ธนวรรณ อัครพาณิช (2549) พบว่า การดำเนินงานไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานใดมักจะประสบ

กับปัญหาและอุปสรรคด้วยกันทั้งสิ้น งานสงเคราะห์ภายหลังปล่อยก็เช่นเดียวกันนักสังคมสงเคราะห์ทุกคนต่างยอมรับว่า การดำเนินงานในการให้บริการด้านสังคมสงเคราะห์เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในปัจจุบันยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอกับจำนวนผู้มาขอรับบริการ ซึ่งจากการขาดแคลนบุคลากรนี้เอง ทำให้การปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร
2. ปัญหาในเรื่องการขาดความเข้าใจและการเห็นความสำคัญในวิชาชีพสังคมสงเคราะห์จากผู้ร่วมงาน งานสังคมสงเคราะห์เป็นวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกันกับนักวิชาชีพอื่น ๆ หลายสาขา ตัวนักสังคมสงเคราะห์เองไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาของบุคคลใดบุคคลหนึ่งให้ลุล่วงไปได้ เนื่องจากปัญหาของคนเป็นปัญหาที่เกิดจากสาเหตุหลายประการ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกับบุคคลหลายฝ่าย เช่น แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา ตำรวจ พนักงานคุมประพฤติ ผู้พิพากษา ในการแก้ไขปัญหา หากบุคคลเหล่านี้ไม่เข้าใจว่า งานสังคมสงเคราะห์มีจุดยืนมีความสำคัญหรือมีวิธีการปฏิบัติงานอย่างไรแล้ว ย่อมทำให้เกิดปัญหามากมาย ประกอบกับงานสังคมสงเคราะห์ส่วนใหญ่แล้วปฏิบัติงานในลักษณะเป็นงานรองแทรกอยู่ตามหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ สังคมสงเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น ทำให้ผู้บริหารสูงสุดของแต่ละหน่วยงานจึงมิใช่นักสังคมสงเคราะห์ ความรู้ความเข้าใจทางด้านสังคมสงเคราะห์ย่อมไม่ลึกซึ้งพอเท่าที่นักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพโดยตรง การปฏิบัติงานทางสังคมสงเคราะห์ในหน่วยงานต่าง ๆ จึงมิได้ราบรื่นและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร
3. การขาดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีสาเหตุหลายประการ เช่น ระบบการปฏิบัติงานราชการที่ทุกอย่างต้องดำเนินการตามขั้นตอนทำให้เกิดความล่าช้า หรือโครงการทางหน่วยที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการประสานงานหรือการขาดความเข้าใจ และการไม่เห็นความสำคัญของวิชาชีพสังคมสงเคราะห์
4. ขาดความร่วมมือระหว่างเด็กและเยาวชน ในการให้การสงเคราะห์ถ้าหากเด็กและเยาวชนให้ความร่วมมือมีความตั้งใจจริงที่จะแก้ไขปัญหาของตนเอง การดำเนินงานย่อมจะได้ผลกว่าการแก้ไขปัญหาที่ได้ตระหนักว่าตนเองมีปัญหาหรือมีได้ต้องการที่จะปรับปรุงสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น ซึ่งหลักประการหนึ่งของการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์คือ ผู้มาขอรับบริการต้องมีความสำนึกและตระหนักถึงปัญหาของตนเองและมีความต้องการที่จะแก้ไข การปฏิบัติงานจะเป็นการร่วมมือกันระหว่างเด็กและเยาวชนกับนักสังคมสงเคราะห์ การที่นักสังคมสงเคราะห์ปฏิบัติงานอยู่ฝ่ายเดียวย่อมจะบังเกิดผล
5. งบประมาณในการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ยังไม่เพียงพอ การขาดงบประมาณในการจัดสวัสดิการย่อมทำให้เกิดผล คือ ไม่สามารถบริการได้ทั่วถึงตามความต้องการของเด็กและเยาวชนรวมทั้งไม่สามารถริเริ่มโครงการใหม่ ๆ ได้
6. การขาดความร่วมมือจากผู้ปกครอง เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ของเด็กและเยาวชนมีอาชีพค้าขาย หรือรับจ้างทั่วไป การมาติดต่อขอความร่วมมือกับงานสงเคราะห์นั้น ทำให้ผู้ปกครองบางคนต้องขาดรายได้ประจำวัน

ไป ผู้ปกครองจึงไม่ค่อยจะมาติดต่อขอรับบริการ เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่มิได้ให้ความสนใจหรือมีความเข้าใจในการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์และไม่มีเวลาให้ความสนใจเด็กและเยาวชนมากนัก 7. การขาดการประชาสัมพันธ์ ในการดำเนินงานการสังคมสงเคราะห์ภายหลังปล่อยนั้น การประชาสัมพันธ์จัดไว้ว่ามีความสำคัญอีกประการหนึ่งเนื่องจากเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลภายนอกหรือสาธารณชนรับรู้ ว่าหน่วยงานนี้ปฏิบัติงานอย่างไร ปฏิบัติงานเกี่ยวกับอะไร มีบริการอะไรเพื่อจะได้เกิดความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานและการยอมรับเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปลดปล่อยไปแล้วจากสังคมภายนอก โดยเฉพาะในเรื่องการเข้าทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมภายนอก โดยสังคมจะได้ไม่รังเกียจและเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ได้กลับตนเป็นพลเมืองที่ดีต่อไป

จากข้อค้นพบที่เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดบริการด้านสังคมสงเคราะห์ที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปภาพรวมของปัญหาต่าง ๆ ว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป เช่น บุคลากรไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณ เป็นต้น แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะแต่ละหน่วยงานซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะของงานสงเคราะห์ภายหลังปล่อยนี้คือ การขาดความเข้าใจและการเห็นความสำคัญในวิชาชีพสังคมสงเคราะห์จากผู้ร่วมงานซึ่งเป็นปัญหาที่บั่นทอนการทำงานให้มีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง

(4) ข้อค้นพบการบริการด้านจิตวิทยาจากการศึกษาวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับสวัสดิการด้านการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 19 เล่ม พบว่า มีจำนวน 4 เล่ม ได้แก่ ทศนีย์ ช้อนขุนทด (2542); พรามร ศรีपालวิทย์ (2544); ศิริลักษณ์ ลวณะสกล (2544); สรรกมล กรนุ้ม (2543) ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับสวัสดิการด้านการศึกษาในการบริการด้านจิตวิทยา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จากการศึกษาข้อค้นพบเกี่ยวกับสวัสดิการด้านการศึกษาในการบริการด้านจิตวิทยา สามารถสรุปผลได้ดังนี้ เด็กและเยาวชนที่ได้เข้าร่วมการฝึกอบรมพฤติกรรมกล้าแสดงออก มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มสูงขึ้น โดยอย่างยิ่ง เด็กและเยาวชนที่เข้ารับการดูแลจากบ้านสายใจในระยะแรกของการกระบวนกรเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์และหลักสูตรของบ้านสายใจ เด็กและเยาวชนรับทราบผลของการกระทำผิดมีความสามารถในการรับรู้และเข้าใจสภาพของปัญหา รู้จักตัวเองดีขึ้นตามลำดับ หลังจากอยู่ในความดูแลของบ้านสายใจได้ระยะหนึ่ง เด็กกลุ่มดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ แยกแยะ และประเมินปัญหาของตนเองได้ เนื่องจากมีอิสระในการตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง ภายใต้กฎเกณฑ์และสิ่งแวดล้อมของบ้านสายใจ ซึ่งใช้วิธีการดูแลโดยเน้นแนวทางของชุมชนบำบัด ในอันดับแรกของการเข้าสู่บ้านสายใจ เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มักจะยอมรับวัตถุประสงค์ทั้ง 5 ข้อของบ้าน ได้แก่ การอยู่ร่วมกัน การมีหน้าที่รับผิดชอบ การสามารถออกไปดำรงชีวิตแบบปกติ การปรับพฤติกรรมตัวเองได้และไม่กลับไปกระทำซ้ำอีกและการรู้จัก

เรียนรู้ที่จะช่วยเหลือและดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง ลดการพึ่งพิงผู้อื่น ทำให้เด็กและเยาวชนบ้านสายใจ มีทัศนคติที่ดีต่อการปรับปรุงตนเอง เมื่อเด็กและเยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อวัตถุประสงค์เป็นผลทำให้เกิดการเรียนรู้ถึงกระบวนการดำเนินชีวิตตามแนวทางของบ้านสายใจก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะปรับปรุงตนเอง เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการดำเนินงานตามหลักสูตรของบ้านสายใจ ได้แก่ ทัศนคติต่อผู้ให้บริการ ทัศนคติต่อหลักสูตร ทัศนคติต่อการอยู่ร่วมกัน ทัศนคติต่อการแบ่งหน้าที่ ทัศนคติต่อกิจกรรม ทัศนคติต่อการปกครองตนเอง ทัศนคติต่อจริยธรรม ทัศนคติต่ออาชีพบำบัด และทัศนคติต่อการเสริมแรงทางบวกและลบ แต่จากการศึกษาทัศนคติเด็กและเยาวชนบ้านสายใจพบว่า กระบวนการดำเนินงานตามหลักสูตรของบ้านจำเป็นต้องมีการปรับปรุง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทัศนคติต่อหลักสูตร ต้องเน้นหนักในเรื่องการเรียนรู้ในการฝึกอาชีพเพื่อนำไปใช้ในอนาคต และทัศนคติต่อผู้ให้บริการต้องมีการเน้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการแก้ไขชีวิตของตนเองมากขึ้น ส่วนทัศนคติต่อการปกครองตนเองนั้นเด็กกลุ่มดังกล่าวมีทัศนคติที่ดีมาก เนื่องจากได้มีโอกาสเรียนรู้การเป็นตัวของตัวเองและมีความเชื่อมั่นในการตัดสินใจเลือกชีวิตของตนเองได้

อย่างไรก็ตาม เด็กและเยาวชนที่เข้ารับการอบรมและร่วมกิจกรรมในด้านจิตวิทยาจะมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิเช่น การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล, การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม, การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อบำบัด แก้ไขและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชน เช่น คนตรีบำบัด, การอบรมกลุ่มผู้นำ, การให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครอบครัวของเด็ก, กิจกรรมรวมกลุ่ม, สันทนาการหรือนันทนาการบำบัด, กิจกรรมทั้งหมดนี้เป็นการบริการด้านจิตวิทยาที่สามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทัศนคติและพฤติกรรมเป็นไปในทางที่ดีขึ้น

จากการศึกษาเกี่ยวกับสวัสดิการด้านการศึกษาในการบริการด้านจิตวิทยาสามารถสรุปสถานะองค์ความรู้ในประเด็นการบริการด้านจิตวิทยาได้ว่า การบริการด้านจิตวิทยานั้น เป็นการทำงานของนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ ที่ช่วยเปลี่ยนแปลงเด็กและเยาวชนให้สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมได้ โดยผ่านกิจกรรมทางจิตวิทยา เช่น การให้คำปรึกษาแก่เด็กและเยาวชน, คนตรีบำบัด, การอบรมกลุ่มผู้นำ, การให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครอบครัวของเด็ก, กิจกรรมรวมกลุ่ม, สันทนาการหรือนันทนาการบำบัด เป็นต้น

ซึ่งจากผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ในบทนี้ ผู้ศึกษาสามารถสรุปได้ว่า จากการจำแนกข้อค้นพบออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการบริการด้านการเรียนการสอน (2) ด้านการบริการฝึกอาชีพ (3) ด้านการบริการแนะแนว (4) ด้านการบริการด้านจิตวิทยา (5) ด้านการบริการด้านสังคมสงเคราะห์ และ (6) ด้านการบริการด้านสุขภาพ พบว่า ผลการศึกษา

จากวิทยานิพนธ์ทั้ง 19 เล่มนั้น มีปรากฏในผลการศึกษานำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้เพียง 4 ด้านเท่านั้น ได้แก่ ด้านการบริการด้านการเรียนการสอน ด้านการบริการฝึกอาชีพ ด้านการบริการด้านจิตวิทยา และด้านการบริการด้านสังคมสงเคราะห์ ในส่วนของสวัสดิการด้านการศึกษาด้านการบริการด้านสุขภาพ และด้านการบริการแนะแนวไม่ปรากฏว่ามีผลการศึกษามาจากวิทยานิพนธ์ทั้งหมด ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ทั้งหมดนั้น พบว่า ingtonสวัสดิการด้านการศึกษาทั้งสองด้านไม่ค่อยมีผู้วิจัยทำการศึกษานั้น อาจเป็นเพราะความไม่ชัดเจนในเนื้อหา ด้านการบริการด้านสุขภาพและการแนะแนว ยังไม่มีความชัดเจนในการดำเนินงานภายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เนื่องจากแม้จะเป็นการจัดบริการสวัสดิการแก่เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่มีนโยบายและกฎหมายรองรับชัดเจน แต่ในการปฏิบัติงานในแต่ละเรื่องนั้นสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนยังไม่สามารถจัดบริการสวัสดิการได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์แบบ อันเนื่องมาจากปัญหาและอุปสรรคหลายสาเหตุดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น

ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ข้อค้นพบเกี่ยวกับสวัสดิการด้านการศึกษา ได้แก่ การบริการด้านการเรียนการสอน การบริการด้านการฝึกอาชีพ การบริการด้านการสังคมสงเคราะห์ และการบริการด้านจิตวิทยานั้น จึงแสดงให้เห็นถึงสถานะองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาทางการศึกษา และสถานะองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาการให้คำปรึกษา โดยภาพรวมจะเห็นได้ว่า ข้อค้นพบดังกล่าวได้เน้นหนักไปที่การจัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งการจัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำจิตวิทยาการศึกษาเข้ามาช่วยในการจัดการศึกษาเพื่อให้การจัดการศึกษานั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สำหรับจิตวิทยาการศึกษานั้นเป็นศาสตร์ที่ศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ และมีบทบาทต่อการจัดการเรียนการสอน สามารถสร้างแรงจูงใจส่งผลให้เด็กและเยาวชนเกิดความพร้อมในการเรียนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จิตวิทยาการศึกษานั้น มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา การสร้างหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยที่คำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล ซึ่งครูผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน จำเป็นจะต้องมีความรู้พื้นฐานทางจิตวิทยาการศึกษา เพื่อจะได้เข้าใจพฤติกรรมของผู้เรียนและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนแก้ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน หากจะเปรียบเทียบแล้วเหมือนกับวิศวกรที่จำเป็นจะต้องมีความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ครูผู้สอนก็มีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับจิตวิทยาการศึกษาเช่นเดียวกัน ซึ่งจากข้อค้นพบนั้นมีหลายประเด็นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาการศึกษา เช่น ประเด็นหลักสูตรการเรียนการสอน ประเด็นลักษณะธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ประเด็นการจัดการเรียนการสอน วิธีการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น

ในส่วนสถานะองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาการให้การศึกษานั้น จะเห็นได้จากการบริการด้านสังคมสงเคราะห์ และการบริการด้านจิตวิทยาซึ่งเป็นบริการหนึ่งของการจัดสวัสดิการด้านการศึกษา โดยมีตัวอย่างการบริการด้านสังคมสงเคราะห์ คือ การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล, การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม, การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อบำบัด แก้ไขและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชน เช่น ดนตรีบำบัด, การอบรมกลุ่มผู้นำ, การให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครอบครัวของเด็ก เป็นต้น ส่วนตัวอย่างการบริการด้านจิตวิทยา คือ กิจกรรมรวมกลุ่ม, สันทนาการหรือนันทนาการบำบัด เป็นต้น

ข้อค้นพบเกี่ยวกับผู้วิจัยในฐานะเครื่องมือนักวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับสวัสดิการด้านการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน” ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาในฐานะเครื่องมือในการวิจัย จะอธิบายถึงข้อค้นพบเกี่ยวกับนักวิจัย ซึ่งเปรียบเสมือนการสะท้อนตนเอง (Self-Reflection) เป็นการทบทวนความรู้สึกที่ประสบมาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการทำวิจัย ดังนี้

เมื่อผู้ศึกษาได้มีโอกาสทำการศึกษาสวัสดิการด้านการศึกษา โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในการทำวิทยานิพนธ์จึงได้คลุกคลีอยู่กับข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการของเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต และปัญหาของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ ทำให้เข้าใจต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกลุ่มนี้มากขึ้น จึงถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของความคิดและประเด็นของการศึกษาคั้งนี้

โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการสังเคราะห์งานวิจัย ต้องอาศัยการศึกษาจากวิทยานิพนธ์เป็นหลัก ซึ่งผู้ศึกษาต้องใช้ระยะเวลาในการอ่านงานวิจัยอย่างเข้มข้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลุ่มลึกในเนื้อหาของงานวิจัยอย่างแท้จริง ผ่านกระบวนการทบทวน ไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยการอ่านเข้าไปซ้ำมาหลายรอบ เพื่อนำข้อมูลมาทำการสังเคราะห์ เป็นเรื่องที่ยากลำบากพอสมควร โดยเฉพาะผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นพระภิกษุผ่านการศึกษาในทางพระพุทธศาสนามาเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็อาศัยการทำความเข้าใจกับงานซึ่งใช้ระยะเวลานานมากที่สุด การสังเคราะห์องค์ความรู้ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการวิจัย ได้ทบทวนและศึกษากระบวนการสังเคราะห์งานวิจัยอย่างเต็มที่ โดยอาศัยความอดทนและความตั้งใจ เพื่อเสาะแสวงหาความรู้ทั้งในวิทยานิพนธ์ที่นำมาสังเคราะห์ และค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม ในส่วนต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม กระบวนการในการศึกษาครั้งนี้มิได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัย รวมถึงแนวทางการใช้ประโยชน์จากข้อค้นพบของงานวิจัยซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ผ่านการวิจัยมาแล้วให้มีประสิทธิภาพและคุณค่ามากที่สุด งานวิจัยส่วนใหญ่ในการศึกษาในครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร ซึ่งผู้ที่จะทำการศึกษาโดยวิธีการสังเคราะห์องค์ความรู้ จึงควรใช้เวลาในการอ่านงานวิจัยเป็นอย่างมาก เพราะเป็นข้อมูลที่สำคัญต่อการวิเคราะห์และสังเคราะห์ นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังคงต้องในทักษะในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และทักษะในการเขียนการวิจัยเป็นอย่างมากด้วย โดยการหมั่นปรึกษาและสอบถามจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการช่วยให้นักศึกษามีความรู้และความเข้าใจต่อการทำงานมากขึ้น อีกทั้งวิธีวิทยาการวิจัยการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพดังกล่าวนี้ ยังไม่เป็นที่รู้จักสำหรับนักวิจัยสาขาสังคมสงเคราะห์ หรือสาขาสังคมศาสตร์เท่าไรนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาอยู่ ทำให้การศึกษาค้นคว้าจะประสบปัญหาในการทำความเข้าใจขั้นตอนและระเบียบวิธีวิทยาดังกล่าวพอสมควร

สำหรับการสะท้อนตนเอง จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ผู้ศึกษาได้เรียนรู้สิ่งที่เกิดขึ้นในกระบวนการทำวิจัยเกี่ยวกับผู้วิจัย ดังนี้

ผู้ศึกษาเป็นพระภิกษุซึ่งได้ศึกษาวิชาการทางพระพุทธศาสนามามากพอสมควร แต่สำหรับความรู้ทางด้านสังคมสงเคราะห์ ความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม และด้านอื่น ๆ ยังน้อยด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่อย่างจำกัด อาจทำให้กระบวนการในการวิเคราะห์งานวิจัยอาจจะยังไม่ละเอียดรอบด้านต่อการสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน แต่ในความเป็นพระภิกษุก็ทำให้ผู้ศึกษาได้สนใจในการนำแนวคิดทางพระพุทธศาสนามาเปรียบเทียบแล้วอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในบ้างช่วง โดยเฉพาะพอถึงการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดของผู้กระทำผิด ผู้ศึกษาได้นำเอาแนวคิดผู้กระทำผิดในทางพระพุทธศาสนา โดยยกตัวอย่างของพระองค์ลีมาล ซึ่งคิดว่าเป็นประโยชน์อยู่บ้างในการศึกษาในครั้งนี้

ในเบื้องต้นก่อนการทำวิจัยนั้น ผู้ศึกษาได้มีโอกาสสำรวจตนเองซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้สะท้อนตนเอง ที่ว่าองค์ความรู้ที่เป็นความรู้จริงในงานสังคมสงเคราะห์เป็นสิ่งสำคัญในการทำการสังเคราะห์องค์ความรู้ในครั้งนี้ ซึ่งผู้ศึกษาเกิดความรู้สึกมั่นใจและเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองสำรวจตนเองเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำวิจัย เนื่องจากผู้วิจัยคิดว่าตนมีความรู้ในสิ่งที่จะศึกษาอย่างเพียงพอและสามารถที่จะค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาเกิดองค์ความรู้ใหม่ เนื่องจากผู้วิจัยยังไม่เคยทำงานวิจัยการสังเคราะห์องค์ความรู้มาก่อน รวมถึงผู้ศึกษาได้เรียนรู้ถึงกระบวนการวิจัยมากขึ้น

ซึ่งการสะท้อนตนเอง ทำให้พบว่ากระบวนการวิจัยที่ใช้การสังเคราะห์งานวิจัย ผู้ศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษา โดยเฉพาะผู้ศึกษาต้องใช้ความอดทนและความเพียรพยายามเป็นอย่างมาก ต้องให้เวลากับการอ่านงานวิจัยและการสังเคราะห์งานวิจัย และในกระบวนการวิจัยนั้น ผู้ศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่ต้องการศึกษา ต้องควบคุมจริยธรรม จรรยาบรรณของตนเองด้วย ซึ่งการศึกษาครั้งนี้หากผู้วิจัยไม่มีคุณสมบัติดังที่กล่าวข้างต้น งานวิจัย จะไม่สามารถลุล่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง